BIBLIOTECA PENTRU TOȚI COPIII

MORCOVEAȚĂ

Jules Renard

LECTURĂ RECOMANDATĂ ÎN PROGRAMA ȘCOLARĂ

Jules Renard

Morcoveaţă

Traducere din limba franceză
Marcel Gafton şi Modest Morariu

LITERA
2013

Poil de carotte
Jules Renard

Morcoveaţă
Jules Renard

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România
tel.: 021 319 63 90, 031 425 16 19, 0752 548 372;
e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteţi vizita pe
www.litera.ro

Copyright © 2013 Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidraşcu şi fiii
Redactor-coordonator: Irina Ilie
Redactor: Mona Apa
Corector: Georgiana Enache
Copertă: Andrei Gamarţ
Tehnoredactare şi prepress: Ofelia Coşman

ISBN ePUB: 978-606-686-135-9
ISBN Print: 978-606-686-094-9

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

TABEL CRONOLOGIC

1864 La 22 februarie se naşte Pierre-Jules Renard, în Chalons-du-Maine (Mayenne). Tatăl său, François Renard (1824–1897), este antreprenor de lucrări publice şi lucrează în acel moment la construirea căii ferate din regiune. După ce dăduse naştere la încă trei copii, mama lui, Anne-Rosa Colin, nu-şi mai suportă soţul şi, ca atare, va avea aceeaşi atitudine şi faţă de ultimul său născut, Pierre-Jules.

1883 Primii ani de şcoală îi petrece în regim de internat, la Nevers, apoi urmează cursurile de retorică şi de filosofie ale Liceului Carol cel Mare din Paris. După bacalaureat rămâne la Paris, unde începe să colaboreze la diverse reviste şi să frecventeze cafenelele din Cartierul Latin, locul de întâlnire al boemei literare pariziene.

1888 Se căsătoreşte cu Marie Morneau, cu care va avea doi copii: Jean-François (Fantec), născut în februarie1889, şi Julie Marie (Baïe), născută în martie 1892.

1889 Împreună cu câţiva prieteni, fondează revista literară *Mercure de France*, în care publică povestiri. Acestea vor apărea în 1890 sub titlul *Sourires pincés*. În această perioadă începe să se implice din ce în ce mai mult în viaţa artistică a capitalei şi să frecventeze spectacolele în compania câtorva prieteni, printre care Maurice Barrès, André Gide sau Marcel Schwob. În casa lui Alphonse Daudet îi cunoaşte pe Auguste Rodin şi pe Edmond de Goncourt. I se propune să facă parte din comitetul de lectură al Théâtre d'Art.

1890 Începând din acest an, publică în cele mai prestigioase ziare pariziene: *Le Figaro*, *Gil Blas* sau *L'Echo de Paris.*

1894 Intră în Societatea Oamenilor de Litere; publică romanul autobiografic *Morcoveaţă* (*Poil de Carotte*), foarte bine primit de critici. Vor urma o serie de volume în proză, romane şi nuvele: *Les Cloportes, L'Ecornifleur, Coccigrues, Le Vigneron dans sa vigne* etc.

1895 Graţie lui Edmond Rostand, o întâlneşte pe Sarah Bernhardt.

1896 Începând din acest an, Renard îşi petrece mai multe luni pe an la Chaumont, lângă Chitry-les-Mines, într-un mic sanatoriu numit La Gloriette. Publică *Pagini de istorie naturală* (*Les Histoires Naturelles*), un volum de sclipitoare definiţii metaforice din lumea plantelor şi a animalelor.

1900 Este ales consilier municipal al comunei Chaumont şi decorat cu Legiunea de Onoare.

1901–1903 Redactează o serie de articole pentru publicaţia *L'Écho de Clamecy*, a căror tonalitate este laică, anticlericală şi republicană.

1904–1910 La 15 mai 1904 este ales primar al oraşului Chitry-les-Mines, funcţie în care îi urmează tatălui său şi pe care o va deţine vreme de şase ani. Ales pe o listă republicană, Renard se angajează în lupta împotriva neştiinţei de carte; una dintre cele mai spectaculoase măsuri luate în acest sens este gratuitatea instrumentelor pentru şcoală.

1907 În octombrie, Jules Renard este ales membru al Academiei Goncourt.

1910 Suferind de ateroscleroză, moare la Paris, la vârsta de 46 de ani. Postum, este publicat celebrul său *Jurnal* (*Journal*), considerat, pe bună dreptate, una dintre cele mai interesante creaţii memorialistice din literatura universală.

Într-o notaţie cuprinsă în *Jurnal*, Jules Renard afirma: „În fiece clipă îmi reamintesc de Morcoveaţă. Trăim împreună şi nădăjduiesc din suflet că voi muri înaintea lui."

GĂINILE

— Pun prinsoare, spune doamna Lepic, că Honorina iar a uitat să-nchidă găinile.

E-adevărat. Te uiţi pe fereastră şi vezi imediat. În fundul ogrăzii, coteţul găinilor îşi cască, în noapte, pătratul negru al portiţei deschise.

— Felix, dacă te-ai duce tu să le-nchizi? zice doamna Lepic celui mai mare dintre copiii săi.

— Nu-i treaba mea să văd de găini, mormăie Felix, un băiat gălbejit, trândav şi fricos.

— Atunci tu, Ernestina?

— O, mămico, aş muri de frică!

Felix, fratele mai mare, şi soră-sa Ernestina abia ridică ochii când răspund. Citesc amândoi foarte adânciţi, cu coatele pe masă, frunte-n frunte.

— Doamne, că proastă mai sunt! spune doamna Lepic. Unde-mi era capul? Morcoveaţă, du-te şi-nchide găinile!

Cu porecla asta îl alintă pe mezinul casei, din pricină că are părul roşu şi faţa pistruiată. Morcoveaţă, care-şi făcea de lucru pe sub masă, se ridică şi îngână sfios:

— Zău că şi mie mi-e frică, mămico.

— Cum! i-o întoarce doamna Lepic. Un voinic ca tine? Mă faci să râd. Hai, mişcă-te odată!

— Păi ce, nu-l ştim noi? E viteaz ca un ţap, sare cu gura soră-sa Ernestina.

— Nu se teme de nimeni şi de nimic, adaugă fratele său, Felix.

Morcoveaţă se umflă-n pene la auzul acestor laude şi, ruşinându-se în sinea sa că nu-i vrednic de ele, încearcă să-şi biruie teama.

Ca să-i mai dea curaj, maică-sa îi promite o palmă.

— Barem să-mi faceţi lumină, îngaimă el.

Doamna Lepic ridică din umeri, Felix surâde dispreţuitor. Doar Ernestina se arată miloasă – ia o lumânare şi îşi însoţeşte frăţiorul până la

capătul coridorului.

— Te-aştept aici, zice ea.

Numai că o zbugheşte într-o clipită îndărăt, înspăimântată de o rafală de vânt care zbuciumă flacăra lumânării şi o stinge.

Încordându-şi pulpele şi simţindu-şi călcâiele parcă lipite de pământ, Morcoveaţă începe să dârdâie în întuneric; afară e o beznă de i se pare că a orbit. Câte un vârtej de vânt îl înfăşoară ca un cearşaf îngheţat, gata să-l smulgă din loc. Vulpi, ba poate că şi lupi, nu-i suflă oare peste mâini, în obraji? Cel mai bine ar fi să dea buzna, la nimereală, spre coteţ, cu capul înainte, spintecând întunecimea din jur. Găseşte pe bâjbâite ivărul portiţei. Zdupăitul paşilor săi face găinile să se foiască pe stinghii şi să cârâie speriate.

— Da' potoliţi-vă odată! le strigă Morcoveaţă. Eu sunt! Închide portiţa, apoi zboară înapoi ca şi cum ar avea aripi. Iar când intră în casă, gâfâind şi mândru de ispravă, şi dă de căldură şi de lumină, i se pare că a lepădat nişte zdrenţe pline de noroi şi pătrunse de ploaie, şi a îmbrăcat veşmânt uşor şi nou. Zâmbeşte plin de sine şi stă ţanţoş, aşteptând laude, ba, fiindcă se ştie scăpat de primejdie, caută pe chipurile alor săi urmele îngrijorării care trebuie să-i fi frământat mai adineauri.

Felix şi Ernestina citesc însă liniştiţi mai departe, iar doamna Lepic îi spune cu nepăsare, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat:

— Morcoveaţă, de azi înainte ai să închizi găinile în fiecare seară.

POTÂRNICHILE

Domnul Lepic îşi deşartă ca de obicei tolba pe masă. înăuntru, două potârnichi. Felix, fratele cel mare, le înscrie pe tăbliţa atârnată de perete. Asta-i datoria lui. Fiecare dintre copii are câte ceva de făcut. Ernestina jupoaie sau jumuleşte vânatul. Cât despre Morcoveaţă, lui îi revine sarcina deosebită să dea gata păsările rănite. Şi-a căpătat acest privilegiu ştiută fiind cruzimea inimii sale nesimţitoare.

Cele două potârnichi se zbat, îşi smucesc capetele în toate părţile.

Doamna Lepic:

Ce mai aştepţi ca să le vii de hac?

Morcoveaţă:

Mămico, aş prefera să le înscriu eu pe tăbliţă.

Doamna Lepic:

Tăbliţa-i prea sus pentru tine.

Morcoveaţă:

Atunci lasă-mă să le jumulesc.

Doamna Lepic:

Asta nu-i treabă de băiat.

Morcoveaţă ia potârnichile. Ceilalţi se simt datori să-i dea toate sfaturile obişnuite în asemenea ocazii.

— Strânge colea, ştii tu, la beregată, unde se termină puful şi încep penele.

Ţinându-le la spate, câte una în fiecare mână, Morcoveaţă începe să strângă.

Domnul Lepic:

Ia te uită la el, două deodată!

Morcoveaţă:

Aşa merge mai repede.

Doamna Lepic:

Ia n-o mai face pe simţitorul! Ştiu eu bine că nu mai poţi de bucurie.

Potârnichile se apără zbătându-se şi dând din aripi, împrăştiind fulgi jur-împrejur. Nu vor să moară, şi pace. Morcoveaţă şi-ar sugruma mai lesne un prieten, şi numai cu o singură mână. Vârâ păsările între genunchi, ca să stea nemişcate, şi, ba înroşindu-se, ba pălind la faţă, năduşit tot, cu capul dat pe spate ca să nu mai vadă nimic, strânge din toate puterile.

Totuşi potârnichile se încăpăţânează şi nu mor.

Hotărât să sfârşească mai repede, Morcoveaţă le apucă de picioare şi le izbeşte cu capul de vârful ghetelor.

— Ah! Călăul! Călăul! izbucnesc Felix şi Ernestina.

— Adevăru-i că face aşa de-al dracului; îi place. Bietele păsări! N-aş vrea să fiu în locul lor, în labele ăstuia.

Domnul Lepic, deşi vânător încercat, iese pe uşă scârbit.

— Poftim! zice Morcoveaţă, aruncând pe masă potârnichile moarte.

Doamna Lepic le suceşte pe toate părţile. Din căpşoarele lor terciuite şi însângerate se prelinge o dâră de creier.

— Era şi timpul să i le luăm din mână, zice ea. Destul cu porcăria asta!

— E drept că azi a cam scrântit-o, rosteşte Felix, n-a lucrat frumos, ca de obicei.

CÂINELE

Domnul Lepic şi Ernestina citesc sprijiniţi în coate sub lampă, el ziarul, ea cartea primită ca premiu. Doamna Lepic împleteşte cu andrelele, Felix îşi perpeleşte picioarele la foc, iar Morcoveaţă, pe jos, îşi deapănă

amintirile. Pe neaşteptate, Pyram, care picoteşte vârât sub rogojină, scoate un mârâit surd.

— Ssst! face domnul Lepic.

Pyram mârâie şi mai tare.

— Neghiobule! se mânie doamna Lepic.

Dar Pyram se porneşte să latre cu atâta îndârjire, încât tresar cu toţii. Doamna Lepic duce mâna la inimă. Domnul Lepic se uită chiorâş la câine, strângând din dinţi. Felix drăcuieşte. Se stârneşte un tărăboi de nu mai pricepi nimic.

— Taci, javră afurisită! Taci naibii odată!

Pyram latră şi mai tare. Doamna Lepic îi arde câteva scatoalce. Domnul Lepic îl pocneşte cu ziarul, apoi cu piciorul. Pyram, lungit pe burtă, cu botul între labe, schelălăie de frica bătăii, împinge rogojina cu botul, ca apucat, şi urlă de-ţi vine să-ţi iei câmpii.

Toţi ai casei turbează de furie şi se năpustesc cu năduf asupra câinelui, care o ţine aşa întruna.

Geamurile zăngănesc, burlanul sobei se cutremură; până şi Ernestina a început să urle.

Fără să-i spună cineva ceva, Morcoveaţă se duce să vadă ce s-a întâmplat. Pesemne că-i vreun întârziat care trece liniştit spre casă, dacă n-o fi sărit cumva gardul în grădină, la furat.

Orbecăind cu mâinile întinse, Morcoveaţă păşeşte de-a lungul coridorului întunecos. Găseşte zăvorul şi-l trage cu zgomot, dar nu deschide uşa.

Altădată avea curaj şi ieşea afară, se apuca să fluiere, să cânte şi să tropăie din picioare, căutând să-şi bage duşmanul în sperieţi.

Acum doar se preface.

Ai lui îşi închipuie că scotoceşte neînfricat prin toate ungherele şi se învârte în jurul casei ca un paznic credincios, iar el îi duce de nas şi rămâne pironit după uşă.

Într-o zi tot au să-l prindă cu mâţa-n sac, dar uite că e atâta vreme de când îi păcăleşte aşa.

Se teme doar să nu strănute ori să tuşească. Îşi ţine răsuflarea şi, dacă ridică ochii spre ferestruica de deasupra uşii, zăreşte vreo trei-patru stele pe cer, a căror limpezime sclipitoare îl îngheaţă.

Dar e timpul să se întoarcă. Nu trebuie să împingă jocul prea departe. Ceilalţi ar intra la bănuieli.

Mâinile-i plăpânde smucesc din nou zăvorul, care scrâşneşte în scoabele ruginite, şi-l împing cu zgomot la loc. După atâta bocăneală, să judece şi ei dacă nu vine de departe şi dacă nu şi-a făcut datoria! Mândru de

sine, se grăbeşte să-i liniştească pe toţi.

Dar, ca şi ultima oară, Pyram s-a potolit în lipsa lui: ai săi stau liniştiţi pe locurile lor dintotdeauna şi, cu toate că nimeni nu-l întreabă nimic, Morcoveaţă le spune din obişnuinţă:

— A visat ceva Pyram!

UN VIS URÂT

Morcoveaţă nu poate să-i sufere pe prietenii casei. Îl stingheresc, ba îi iau şi patul, silindu-l să se culce cu maică-sa. Şi dacă Morcoveaţă e plin de cusururi ziua, apoi noaptea îşi dă-n petic cum nu se poate mai rău: sforăie. Sforăie înadins, fără îndoială.

Odaia mare, friguroasă chiar şi în august, are două paturi. Unul e al domnului Lepic, iar în celălalt se culcă Morcoveaţă, alături de maică-sa, la perete.

Până să adoarmă, tuşeşte sub pătură ca să-şi cureţe gâtlejul. Şi dacă o să sforăie pe nas? Suflă încetişor pe nas, încredinţându-se că nu-i înfundat. Abia respiră, ca să nu fie auzit.

Şi totuşi, de cum îl fură somnul, ţine-te sforăit. Parcă-i un făcut.

Cât ai clipi, doamna Lepic îi înfige unghiile în poponeaţă, până la sânge. Asta-i arma ei.

Urletul lui Morcoveaţă îl trezeşte brusc pe domnul Lepic, care întreabă:

— Ce-i?

— Nimic, a visat urât! răspunde doamna Lepic.

Şi începe să îngâne, aidoma doicilor, o melodie tărăgănată, ca un cântec indian.

Înghesuindu-se în perete cu fruntea şi cu genunchii, ca şi cum ar vrea să-l dărâme, şi lipindu-şi mâinile de popou ca să se apere de pişcătura ce-l ameninţă la întâiul sforăit, Morcoveaţă adoarme iarăşi, în patul cel mare, alături de maică-sa.

SĂ NE FIE CU IERTARE

Oare se poate, se cuvine să spunem? La vârsta când ceilalţi copii primesc deja prima împărtăşanie şi sunt curaţi la trup şi la suflet, Morcoveaţă s-a făcut de ruşine. Într-o noapte s-a codit prea mult şi n-a îndrăznit să se ceară afară.

Nădăjduia să iasă din încurcătură cu ajutorul unor savante zvârcoliri.

Ce nesăbuinţă!

Într-altă noapte, visându-se aşezat boiereşte lângă o piatră de hotar, la adăpost, s-a slobozit în aşternut, ca un prunc nevinovat. Dormea buştean, dar s-a trezit de îndată.

Piatra de hotar, ia-o de unde nu-i! Mare i-a fost mirarea.

Doamna Lepic se fereşte să-şi iasă din fire. Curăţă totul liniştită, îngăduitoare, ca o adevărată mamă. Ba, a doua zi, Morcoveaţă se pomeneşte cu mama de dimineaţă la pat, ca un copil răsfăţat.

Da, i se aduce supa – o supă gustoasă, în care maică-sa a amestecat cu un beţişor un pic din ce-a făcut noaptea trecută în aşternut – o, doar un pic!

Felix şi Ernestina stau la căpătâiul patului şi-l pândesc cu mutre viclene, gata să izbucnească în hohote de râs la primul semn. Doamna Lepic îi dă să mănânce linguriţă cu linguriţă. În răstimpuri, trage cu coada ochiului spre Felix şi Ernestina, de parcă le-ar spune: „Acum! Fiţi gata!“

„Da, mămico.“

Amândoi se veselesc dinainte de strâmbăturile ce-o să le facă Morcoveaţă. Ar fi trebuit să poftească şi vreo câţiva vecini. Într-un târziu, doamna Lepic le aruncă o ultimă privire, ca şi cum i-ar întreba: „Sunteţi gata?“ Şi ridicând tacticos cea din urmă linguriţă spre gura căscată a lui Morcoveaţă, i-o înfige în gâtlej, i-o îndeasă bine, îl îndoapă, apoi spune zeflemitoare şi scârbită:

— Aha, spurcăciune mică, ai mâncat d-ăla, ai mâncat d-ăla, şi încă de-al tău, de azi-noapte.

— Mi-am închipuit, zice simplu Morcoveaţă, fără să facă mutra aşteptată.

S-a deprins şi cu asta, şi când te deprinzi cu ceva, ajungi să nu te mai miri.

OALA DE NOAPTE

I

Fiindcă adesea s-a întâmplat să-l pocnească nenorocirea în pat, Morcoveaţă, prevăzător, îşi ia de cu seară toate măsurile. Vara, e uşor. La ora nouă, atunci când doamna Lepic îl trimite la culcare, băiatul dă întâi o raită pe afară, şi doarme apoi liniştit toată noaptea.

În schimb, iarna, plimbarea asta se preschimbă într-o corvoadă. Degeaba se arată el prevăzător de cum se înserează, când închide găinile. Nici

vorbă, numai cu atât n-are să o ducă până dimineaţa. Ai lui stau la masă, zăbovesc la taifas, ceasul bate nouă, afară e noapte şi noaptea asta mai ţine încă o veşnicie. Morcoveaţă simte nevoia să fie pentru a doua oară prevăzător.

Astă-seară, ca de obicei, îl frământă aceeaşi întrebare: „Oare o să-mi vină sau nu?“

Fie că nu se mai poate ţine, fie că luna strălucitoare îi dă ghes, de cele mai multe ori el îşi răspunde: „Da“. Câteodată imboldul vine de la domnul Lepic şi de la Felix. De altfel, nu întotdeauna e nevoit să se depărteze de casă, până la şanţul drumului, aproape în plin câmp; aproape de fiecare dată se opreşte jos, în capul scării. După împrejurări.

Astă-seară însă toarnă cu găleata, vântul a stins stelele, şi nucii din livadă se zbat gemând.

„S-a brodit bine“, îşi zice Morcoveaţă, după o îndelungă chibzuială, „văd că nu-mi vine“.

Dă tuturor bună seara, aprinde o lumânare şi se duce în odaia lui singuratică şi golaşă, aflată în capătul coridorului, pe dreapta. Se dezbracă, se culcă şi aşteaptă să vină doamna Lepic. Cu o mişcare repezită, ea îndeasă marginile păturii sub el, apoi suflă în lumânare. Lumânarea i-o lasă, în schimb ia chibriturile. Pentru că-l ştie fricos, răsuceşte şi cheia în broască. La început, Morcoveaţă se bucură de singurătate. Îi place să stea şi să se gândească pe întuneric. Revede întâmplările de peste zi, se fericeşte că a scăpat de vreo câteva ori ca prin urechile acului de bucluc şi speră să aibă acelaşi noroc şi a doua zi. Gândul că două zile la rând doamna Lepic nici n-are să-l bage în seamă îl umple de mândrie, şi băiatul încearcă să adoarmă cu acest vis.

Dar abia apucă să închidă ochii, şi o nelinişte bine cunoscută începe să-i dea ghes.

„Sigur, nici că se putea!“ îşi zice el.

Altul în locul lui s-ar scula, dar Morcoveaţă ştie că oala de noapte nu-i sub pat. Doamna Lepic, deşi ar putea să jure că a adus oala, uită mai totdeauna de ea. De altfel, la ce bun să se îngrijească de asta, de vreme ce Morcoveaţă este prevăzător?

Băiatul, în loc să se scoale, se apucă să cugete.

„Mai devreme sau mai târziu, tot trebuie să-i dau drumul“, îşi spune el. „Or, cu cât mă ţin, cu atât se-adună mai mult. Dacă-mi dau drumul acum, fac mai puţin şi cearşaful are timp să se usuce sub mine. Ştiu eu bine că mama nici n-o să bage de seamă, doar nu-i prima dată.“

Şi Morcoveaţă se uşurează, închide ochii liniştit şi se aşterne la somn.

II

Deodată se trezeşte şi ascultă cum îi bolborosesc maţele.

„Oho! Se-ngroaşă gluma!“

Adineauri se crezuse scăpat. Prea ar fi fost mare norocul pe capul lui. Aseară l-a împins păcatul să fie leneş şi să uite ce pedeapsă-l aşteaptă.

Se aşază pe marginea patului şi încearcă să chibzuiască. Uşa e încuiată. Fereastra, zăbrelită. Cu neputinţă să iasă.

Totuşi se duce şi pipăie uşa, apoi gratiile ferestrei. Se târăşte pe podea şi bâjbâie cu mâinile pe sub pat, căutând oala, deşi ştie bine că n-are s-o găsească.

Se culcă, apoi se scoală iar. Ar face orice, numai să nu stea locului. Se învârte încolo şi-ncoace, ţopăie, se zvârcoleşte, frământându-şi cu pumnii burta care i se umflă mereu.

— Mămico! Mămico! îngână el cu o voce stinsă, temându-se să nu fie auzit, căci dacă doamna Lepic s-ar ivi cumva pe uşă, i-ar trece totul ca prin farmec şi-ar avea aerul că-şi bate joc de ea. Nu vrea altceva decât să poată spune de dimineaţă, cu mâna pe inimă, că a chemat-o într-adevăr.

Şi cum ar fi în stare să strige? Stă încordat, se străduieşte din răsputeri să întârzie nenorocirea.

Nu trece mult şi o durere îndrăcită îl face să dănţuie ca un apucat. Se izbeşte de perete şi sare îndărăt. Se izbeşte de pat. Se izbeşte de scaun. Se izbeşte de cămin, smulge tăblia şi se pune acolo, între grătare, încovrigat, istovit, beat de fericire.

În odaie, întunericul creşte.

III

Morcoveaţă n-a adormit decât spre ziuă şi nu se îndură să iasă din culcuş, când doamna Lepic împinge uşa şi începe să strâmbe din nas, adulmecând în toate părţile.

— Hm, ciudat miros! face ea.

— Bună dimineaţa, mămico, spune Morcoveaţă.

Doamna Lepic smulge pătura de pe el, adulmecă prin unghere şi nu-i trebuie mult să afle care-i buba.

— Mi-a fost rău, şi oala nicăieri! se grăbi să-i spună Morcoveaţă, socotind că n-ar putea găsi o mai bună dezvinovăţire.

— Mincinosule! Mincinosule! strigă doamna Lepic. Iese ca o furtună pe uşă şi se întoarce ascunzând oala de noapte, pe care o furişează iute sub pat. Pe urmă trage băiatul jos din aşternut şi se pune pe nişte ţipete de adună toată casa.

— Cerule! Cu ce ţi-am greşit ca să am parte de un asemenea copil?

Aduce în grabă cârpe, o găleată cu apă, pe care o răstoarnă în cămin de parcă ar fi trebuit să stingă focul, întoarce aşternutul pe dos şi cere aer, aer, robotind de zor şi văicărindu-se întruna.

După un timp se opreşte în faţa băiatului şi se răsteşte la el, dând din mâini:

— Prăpăditule! Nu eşti în toate minţile! Sălbaticule! Ai ajuns să trăieşti ca vitele? Dă-i unui bou o oală de noapte şi tot are să ştie ce să facă cu ea. Iar ţie ţi-a trăsnit să te spurci în cămin. Dumnezeu mi-e martor, din pricina ta o s-o iau razna şi-o să mor nebună! Auzi? Nebună!

Morcoveaţă, în cămaşă de noapte şi desculţ, se uită la oală. Azi-noapte nici pomeneală de ea, şi acum uite-o colo, la picioarele patului. Oala deşartă şi albă îi ia ochii. Dacă şi acum s-ar încăpăţâna să n-o vadă, asta ar fi curată neobrăzare din partea lui.

Şi cum toţi ai casei, opăriţi, îl sâcâie şi-l hărţuiesc cu întrebările, dimpreună cu vecinii batjocoritori care se perindă întruna şi cu poştaşul care tocmai atunci şi-a găsit şi el să pice. Morcoveaţă rosteşte în cele din urmă, cu ochii pironiţi la oală:

— Zău dacă mai pricep ceva! Credeţi şi voi ce-oţi vrea.

IEPURII

— Ţie nu ţi-a mai rămas pepene, spune doamna Lepic. De altfel, în privinţa asta semeni cu mine: nu-ţi place pepenele.

„Ce bine s-a nimerit“, îşi zice Morcoveaţă în sinea sa.

Aşa are el mereu parte să afle ce-i place şi ce nu. De obicei trebuie să-i placă numai ce-i place maică-sii. Bunăoară, când se aduce brânză la masă, doamna Lepic spune:

— Sunt sigură că Morcoveaţă nu mănâncă brânză.

Şi Morcoveaţă cugetă: „De vreme ce-i sigură, n-are rost nici să gust“.

Pe de altă parte, ştie şi că nu i-ar fi prea bine dacă ar face una ca asta.

Şi ce, parcă n-are când să-şi împlinească cele mai sucite toane, în locuri numai de el cunoscute?

La desert, doamna Lepic îi spune:

— Du iepurilor cojile astea de pepene.

Morcoveaţă se ridică de la masă ascultător, păşeşte măsurat şi ţine farfuria cu băgare de seamă, să nu răstoarne nimic.

Când intră în coteţ, iepurii, cu urechile ciulite, cu botul în vânt şi labele dinainte ţepene, de parcă s-ar pregăti să bată toba, se înghesuie în jurul lui.

— Oho! Staţi niţel! îi domoleşte Morcoveaţă. Staţi niţel, mă rog: să-mpărţim.

Se aşază pe o grămadă de gunoi, unde-s strânse de-a valma cotoare de varză, frunze de nalbă şi buruieni ronţăite până la rădăcină, apoi le dă iepurilor sâmburii de pepene, iar zeama o bea el; şi-i dulce ca mustul.

Pe urmă roade cu dinţii tot ce-au lăsat ai lui, orice urmă de miez dulce şi tot ce se mai poate mânca, iar coaja verde o aruncă iepurilor, care stau roată în jur, aşezaţi în capul oaselor.

Portiţa coteţului e închisă.

Soarele de după-amiază se strecoară printre olane, înmuindu-şi capătul razelor în umbra răcoroasă.

CAZMAUA

Felix şi Morcoveaţă muncesc cot la cot. Fiecare are cazmaua lui. A lui Felix e de fier şi a fost făcută pe măsură, la potcovar. Pe-a sa, Morcoveaţă şi-a făcut-o singur, dintr-o bucată de lemn. Grădinăresc, robotesc de zor şi pentrecute. Deodată, când se aştepta mai puţin (tocmai atunci se abat totdeauna nenorocirile), Morcoveaţă se pomeneşte izbit cu cazmaua drept în frunte.

Câteva clipe mai târziu, Felix trebuie dus cu grijă şi întins pe pat. I s-a făcut rău văzând sângele frăţiorului său. Toţi ai casei sunt acolo, cu mic, cu mare; umblă în vârful picioarelor şi şuşotesc îngrijoraţi:

— Unde-s sărurile?

— Un pic de apă rece, să-i umezim tâmplele.

Morcoveaţă se urcă pe scaun, se uită peste umerii şi printre capetele celorlalţi. E legat la frunte cu o cârpă pe care pata de sânge se lăţeşte mereu.

— Da’ frumos mai arăţi! îi spune domnul Lepic.

Şi Ernestina, care i-a pansat rana:

— A intrat în el ca-n brânză.

De văicărit nu s-a văicărit, fiindcă l-au prevenit că asta n-ajută la nimic.

Dar iată, Felix deschide un ochi, apoi şi pe celălalt. S-a ales doar cu spaima, şi cum faţa lui prinde culoare încetul cu încetul, grija şi teama se şterg din inimi.

— Numai de pocinoguri eşti bun! se răsteşte doamna Lepic la Morcoveaţă. Nu puteai să bagi de seamă, nătărăule?!

PUŞCA

Domnul Lepic le spune băieţilor:

— Vă ajunge o puşcă la amândoi. Fraţii care se iubesc pun totul laolaltă.

— Păi sigur, tăticule, răspunde Felix, o s-o purtăm pe rând. Spun drept, eu mă mulţumesc dacă Morcoveaţă mi-o dă numai din când în când.

Morcoveaţă nu zice nici da, nici ba. Nu prea-i vine să creadă.

Domnul Lepic scoate puşca din învelitoarea ei verde şi întreabă:

— Cine o poartă primul? Cel mai mare, aşa s-ar cuveni.

Felix:

Îi las lui Morcoveaţă cinstea asta. S-o poarte el întâi.

Domnul Lepic:

Te porţi tare frumos în dimineaţa asta, Felix. Am să ţin minte.

Domnul Lepic aşază puşca pe umărul lui Morcoveaţă.

Domnul Lepic:

Hai, copii, la drum! Fiţi voioşi şi să nu vă certaţi.

Morcoveaţă:

Luăm şi câinele?

Domnul Lepic:

N-are rost. Faceţi pe câinele cu rândul. De altfel, nişte vânători ca voi nici nu răbnesc: ucid pe loc.

Morcoveaţă şi Felix o pornesc la drum. Sunt îmbrăcaţi cu hainele lor obişnuite. Le pare rău că n-au cizme, dar domnul Lepic le-a spus adesea că un adevărat vânător nu dă un ban pe cizme. Nădragii unui vânător adevărat atârnă peste călcâie. Niciodată nu şi-i suflecă. Umblă aşa prin noroaie şi peste ţarini şi cizmele se formează de la sine, urcă până la genunchi, zdravene, naturale, iar servitoarea are poruncă să nu se atingă de ele.

— Cred că n-o să te întorci cu tolba goală, spune Felix.

— Sper şi eu, răspunde Morcoveaţă.

Simte o mâncărime în scobitura umărului, dar se stăpâneşte şi nu propteşte acolo patul armei.

— Vezi, spune Felix, te las s-o porţi cât pofteşti.

— Doar eşti fratele meu, răspunde Morcoveaţă. Când vreun stol de vrăbii îşi ia zborul, el se opreşte în loc şi-i face semn lui Felix să nu mai mişte. Stolul trece de la un gard la altul. Aplecaţi de mijloc, cei doi vânători se apropie tiptil, ca şi cum vrăbiile ar dormi. Stolul însă n-are astâmpăr şi zboară ciripind în altă parte. Micii vânători se îndreaptă de şale. Felix drăcuie. Morcoveaţă, deşi îi zvâcneşte inima, pare mai răbdător. Se teme de clipa când va trebui să-şi dovedească iscusinţa. Dacă dă greş? Şi la fiecare amânare răsuflă uşurat.

Numai că de astă dată vrăbiile par să-l aştepte.

Felix:

Nu trage, eşti prea departe.

Morcoveaţă:

Crezi?

Felix:

Păi cum? Când stai aplecat, nu-ţi dai seama. Ţi se pare că ai vânatul în bătaia puştii, şi când colo, eşti la dracu-n praznic.

Ca să-i arate că are dreptate, Felix iese deodată din ascunziş. Speriate, vrăbiile – sfrrr! – zboară în altă parte.

Una singură a mai rămas şi se leagănă în vârful unei crengi. Mişcă din coadă şi îşi suceşte capul încoace şi încolo, arătându-şi pieptul.

Morcoveaţă:

Pe asta zău c-o dobor! Sunt sigur.

Felix:

Dă-te la o parte să văd. Da, ai dreptate, straşnică ocazie! Puşca, repede!

Morcoveaţă se pomeneşte cu mâinile goale şi gura căscată: în locul şi sub ochii lui, Felix duce arma la umăr, ţinteşte, apasă pe trăgaci, şi vrabia cade la pământ.

Asta-i ca o scamatorie. Adineauri, Morcoveaţă strângea puşca în mâini, cu inima zvâcnind. Dintr-odată, uite că n-o mai are, şi-acum se vede iarăşi cu ea, căci Felix i-a şi dat-o îndărăt. După care face pe câinele şi aleargă să aducă vrabia.

— Hai odată, îi zice el, grăbeşte-te niţel.

Morcoveaţă:

Niţel cam mult.

Felix:

Ce, te-ai şi bosumflat?

Morcoveaţă:

I-auzi! Ai vrea să cânt?

Felix:

Lasă, ce te mai văicăreşti, de vreme ce i-am venit de hac? Dacă ne scăpa, ia gândeşte-te!

Morcoveaţă:

Bine, da’ eu…

Felix:

Tu, eu – tot aia. Azi am tras eu, mâine tu.

Morcoveaţă:

Aha, mâine!

Felix:

Zău, mă!

Morcoveaţă:

Da, aşa-mi spui tu de fiecare dată.

Felix:

Na, mă jur, eşti mulţumit?

Morcoveaţă:

Bine… Da’ ştii, dacă mai căutăm o vrabie, aş trage şi eu cu puşca.

Felix:

Nu, e târziu. Hai acasă, să ne-o frigă mama pe asta: Ţi-o dau ţie. Ţine, nătăfleaţă, bag-o în buzunar, şi lasă-i pliscul la vedere.

Cei doi vânători o pornesc spre casă. Din când în când, întâlnesc în cale câte un ţăran care le dă bineţe şi le spune:

— Măi băieţi, oţi fi lăsat puii orfani!

Morcoveaţă, mândru, îşi uită necazul. Ajung acasă împăcaţi, triumfători, iar domnul Lepic se miră de cum îi zăreşte:

— Cum, Morcoveaţă, tot tu cu puşca? Numai tu ai purtat-o?

— Aproape, mormăie Morcoveaţă drept răspuns.

CÂRTIŢA

Morcoveaţă găseşte pe drum o cârtiţă. E neagră ca un coşar. După ce s-a jucat de ajuns cu ea, se hotărăşte s-o omoare. O aruncă de câteva ori în sus, cu îndemânare, aşa, ca să cadă pe un bolovan.

La început, treaba merge strună.

Cârtiţa şi-a sfărâmat labele, şi-a spart capul, şi-a frânt spinarea şi nu pare să mai aibă mult de trăit.

Pe urmă, Morcoveaţă vede cu uimire că nu mai vrea să moară. Degeaba o azvârle-n sus, cât casa, pân’ la cer: nu vrea, şi pace!

— Ei, drăcie! mormăie băiatul.

Într-adevăr, cârtiţa tresare pe piatra plină de sânge; pântecul ei, numai osânză, tremură ca o piftie, şi din pricina asta ai putea să juri că trăieşte.

— Ei, drăcia dracului! se înfurie Morcoveaţă. Tot n-a crăpat!

O ia de jos, suduind de mama focului, şi schimbă tactica. Roşu la faţă, cu ochii înlăcrimaţi, scuipă cârtiţa şi o izbeşte iar de piatră, mai de aproape şi cu toată puterea.

Dar pântecul ei terciuit mişcă întruna.

Şi cu cât o izbeşte mai înverşunat, cu atât pare mai vie.

LUCERNA

Morcoveaţă şi Felix se întorc de la vecernie şi iuţesc pasul spre casă. E vremea gustării de la ora patru.

Pe Felix îl aşteaptă o felie de pâine unsă cu unt sau cu marmeladă, pe Morcoveaţă, răbdări prăjite pe pâine. Asta pentru că s-a grăbit să-şi dea ifose de om mare şi s-a lăudat faţă de martori că nu-i mâncăcios. Îi plac lucrurile simple şi de obicei mănâncă pâinea goală; face pe grozavul. Astă-seară o ia înaintea lui Felix, vrând să primească cel dintâi gustarea.

Uneori, pâinea goală i se pare cam tare lui Morcoveaţă. Atunci o înhaţă cu duşmănie, muşcă vârtos din ea, dă îndârjit din cap şi o crănţăne între dinţi, de sar fărâmiţe. Toţi ai casei, strânşi în jur, îl privesc minunându-se.

Stomacul lui de struţ ar înghiţi orice: piatră, monede coclite.

Într-un cuvânt, când e vorba de mâncare, nu face mofturi.

Apasă pe clanţa portiţei. E încuiată.

— Cred că babacii nu-s acasă. Ia arde-i tu câteva picioare.

Felix se repede, drăcuind, în poarta grea, ferecată cu tot felul de piroane, făcând-o să bubuie îndelung. Apoi, cu puteri unite, se aruncă amândoi asupra ei, învineţindu-şi umerii de pomană.

Morcoveaţă:

Ce mai încolo şi-ncoace, nu-s acasă.

Felix:

Unde să fie oare?

Morcoveaţă:

Poţi să ştii? Hai să stăm colea jos.

Treptele reci ale scării le îngheaţă fundul şi-o foame năprasnică îi chinuie. Băieţii cască şi se bat cu pumnii în pântece de lihniţi ce sunt.

Felix:

S-o creadă ei că stau aici să-i aştept!

Morcoveaţă:

Păi n-avem încotro.

Felix:

Să-i aştepte altul, nu eu. Ce, să crăp de foame? Eu vreau să mănânc, ce-o fi, chiar şi iarbă.

Morcoveaţă:

Iarbă? Straşnică idee! Cu asta să ştii că le-am tras clapa.

Felix:

Te cred! Ce, la masă nu se mănâncă salată? Între noi fie vorba, lucerna, de pildă, e tot atât de fragedă ca şi salata. Un fel de salată fără untdelemn şi fără oţet.

Morcoveaţă:

Ba bine că nu.

Felix:

Pui prinsoare că eu mănânc lucernă şi tu nu?

Morcoveaţă:

Adică de ce tu da şi eu ba?

Felix:

Ei, lasă gluma, te prinzi?

Morcoveaţă:

Ce-ar fi dacă am cere mai întâi nişte pâine şi nişte lapte bătut de prin vecini?

Felix:

Mie îmi place lucerna.

Morcoveaţă:

Haidem!

Curând, câmpul de lucernă îşi aşterne sub ochii lor verdeaţa sa ispititoare. Năvălesc în el bucuroşi că-şi pot târşâi în voie ghetele, zdrobind tulpinile fragede şi lăsând în urmă cărări înguste ce-i vor îngrijora multă vreme pe oameni, făcându-i să se întrebe: „Ce soi de jivină o fi trecut pe-aici?“

O răcoreală plăcută le pătrunde prin ţesătura pantalonilor scurţi, amorţindu-le treptat picioarele.

Se opresc în mijlocul lanului şi se trântesc pe burtă.

— E grozav! spune Felix.

Firele de lucernă le gâdilă faţa şi râd amândoi ca pe vremea când dormeau în acelaşi pat şi domnul Lepic le striga din camera învecinată:

„Da’ nu vă mai culcaţi odată, plozi afurisiţi?“

Au uitat de foame şi s-au apucat să înoate, când voiniceşte, când câineşte, când ca broasca. Doar capetele li se mai văd. Taie cu braţele şi bat cu picioarele valurile verzi care se sfărâmă pe loc şi mor aşa, fără să se mai ridice.

— Mie mi-ajunge pân’ la bărbie, spune Felix.

— Ia te uită la mine ce mult înaintez, se laudă Morcoveaţă.

Apoi se opresc, ca să-şi guste în tihnă bucuria.

Sprijiniţi în coate, privesc galeriile afânate ale cârtiţelor, care se întind ca nişte umflături întortocheate pe faţa câmpului, aidoma venelor sub pielea bătrânilor. Aici abia se ghicesc, aici se revarsă în vreun luminiş, unde torţelul cel hain înlănţuie ca o pacoste blajina lucernă, răsfirându-şi barba de firişoare roşcate. Muşuroaiele par un cătun de colibe indiene.

— Gata, spune Felix, hai să mâncăm! Eu nu-mi mai pierd vremea.

Bagă de seamă să nu te-atingi de partea mea.

Şi îşi roteşte braţul în jur.

— Nicio grijă, îmi rămâne şi mie destul, rosteşte Morcoveaţă.

Şi capetele li se fac nevăzute. Cine ar putea să ghicească unde sunt?

Vântul suflă uşor, întoarce frunzele subţiri de lucernă, dând la iveală spatele lor albicios, şi tot lanul e cuprins de fiori.

Felix smulge braţe întregi de lucernă, îşi afundă capul în ea, se preface că se îndoapă, clefăind ca un viţel prostuţ şi lacom. Şi în timp ce se preface doar că mănâncă pe rupte, ronţăind şi rădăcinile, ca unul care ştie ce-i viaţa, Morcoveaţă o ia de bună, dar, mai gingaş decât frate-său, alege doar frunzele frumoase.

Le îndoaie cu vârful nasului, le aduce până la gură şi apoi le molfăie conştiincios.

De ce s-ar grăbi?

Masa-i întinsă. Nu-i niciun zor.

Cu dinţii strepeziţi, cu limba amară, îngreţoşată, înghite întruna, se ospătează.

CĂNIŢA

Morcoveaţă nu mai bea nimic la masă. Se dezvaţă de asta în vreo câteva zile, cu o uşurinţă care-i uimeşte pe-ai săi şi pe toţi prietenii casei. Mai întâi îi spune într-o zi la prânz doamnei Lepic, care îi toarnă vin, ca de obicei:

— Mulţumesc, mămico, nu mi-e sete.

La cină zice iar:

— Mulţumesc, mămico, nu mi-e sete.

— Faci economie, spune doamna Lepic. Cu atât mai bine pentru ceilalţi.

Şi cum nu e nici cald, nici frig, iar lui pur şi simplu nu-i este sete, rămâne toată ziua fără să bea nimic.

A doua zi, când pune masa, doamna Lepic îl întreabă:

— Azi ţi-e sete, Morcoveaţă?

— Zău dacă ştiu, răspunde el.

— Treaba ta, urmează doamna Lepic. Dacă vrei căniţa, o iei din dulap.

Morcoveaţă stă locului, nici gând să ia căniţa. „Oare-i vorba de-o toană, e uituc, sau se teme să se servească singur?“

Ai lui încep să se minuneze:

— O s-ajungi un băiat şi jumătate, spune doamna Lepic. Iată-te cu

încă o calitate.

— Şi încă una rară, adaugă domnul Lepic. Are să-ţi prindă bine, mai ales mai târziu, dacă te rătăceşti cumva într-un pustiu, singur, fără cămilă.

Felix şi Ernestina pun prinsoare între ei.

Ernestina:

Ăsta nu bea nimic o săptămână.

Felix:

Haida-de! Dacă o ţine aşa trei zile, până duminică, e mare lucru.

— De ce? se miră Morcoveaţă, cu un zâmbet şiret. N-o să mai beau niciodată, dacă n-o să-mi fie sete. Gândiţi-vă la iepuri şi la cobai; ce, vi se pare că au vreun merit?

— Cobaiul e cobai şi tu eşti tu, i-o întoarce Felix.

Morcoveaţă se ambiţionează: lasă, le arată el de ce-i în stare. Doamna Lepic uită şi în zilele următoare de căniţa lui, iar el nu-şi îngăduie să o ceară. Primeşte cu aceeaşi nepăsare atât laudele batjocoritoare, cât şi mărturiile pline de admiraţie ale celor din jur.

— Ori e bolnav, ori e nebun, spun unii.

Şi ceilalţi:

— Aş! Bea pe ascuns.

Dar vorba aceea: tot ce-i nou e şi frumos. Morcoveaţă, care la început trebuia să scoată întruna limba şi să arate că i s-a uscat, face treaba asta din ce în ce mai rar.

Nimeni nu-i mai pune întrebări. S-au plictisit cu toţii.

Doar câte un străin mai ridică braţele a mirare spre cer, când află despre ce-i vorba:

— Nu se poate! Nimeni nu e-n stare să scape de trebuinţele firii.

Doctorul, chemat şi el, spune că toată povestea asta i se pare ciudată, dar că, la urma urmei, nimic nu-i cu neputinţă.

Şi Morcoveaţă, care se temea de cine ştie ce suferinţe, recunoaşte uimit că, dacă îţi pui ceva în cap şi te încăpăţânezi, poţi face tot ce vrei. Crezuse că hotărârea asta o să fie pentru el un canon, că o să-i ceară o sforţare grozavă şi, când colo, uite că tot în largul lui se simte. Ba-i chiar mai zdravăn ca înainte. De-ar putea să-şi biruie şi foamea la fel ca setea! Ar posti, ar trăi cu aer.

Nici nu-şi mai aminteşte de căniţă. Multă vreme a stat în dulap degeaba. Apoi, slujnicei Honorina i-a dat prin minte să pună în ea praful roşcat de curăţat sfeşnicele.

MIEZUL DE PÂINE

Când e binedispus, domnul Lepic îşi petrece vremea bucuros cu copiii. Le spune snoave, plimbându-se cu ei prin grădină, şi nu o dată Felix şi Morcoveaţă au ajuns să se tăvălească pe jos de atâta râs. În dimineaţa asta parcă e şi mai şi. Tocmai atunci se iveşte Ernestina, să-i cheme la masă, şi iată-i potoliţi ca prin farmec. De fiecare dată când se întruneşte familia, feţele se posomorăsc.

Toţi mănâncă la repezeală şi pe tăcute, aşa cum fac de obicei, zoriţi parcă să lase altora locul, ca şi când n-ar sta la masă în casa lor; şi, deodată, doamna Lepic spune:

— Vrei să-mi dai, te rog, puţin miez de pâine, să-mi sfârşesc compotul?

Oare cu cine vorbeşte?

De obicei, doamna Lepic se serveşte singură, iar de vorbit nu vorbeşte decât cu câinele. Ţine să-l pună şi pe el la curent cu preţul legumelor şi-l lămureşte ce greu este în ziua de azi să hrăneşti cu bani puţini şase persoane şi un animal.

— Nu, zice ea către Pyram, care mârâie prietenos, bătând cu coada-n rogojină, habar n-ai cât pătimesc eu ca să ţin casa asta! Ţi-nchipui poate şi tu, ca toţi bărbaţii, că-ţi umpli traista pe nimic. Ce-ţi pasă că untul se scumpeşte şi că de ouă nici măcar nu te poţi atinge!

Or, de astă dată e lucru mare cu doamna Lepic. Se adresează de-a dreptul domnului Lepic, cum n-a făcut de când lumea. Nici vorbă că lui îi cere miezul de pâine cu care să-şi termine compotul. Mai întâi, fiindcă îl priveşte ţintă; ş-apoi pâinea se află chiar lângă domnul Lepic. Uimit, el stă puţin în cumpănă, apoi ia cu vârful degetelor o bucată de miez care i-a rămas în farfurie şi, cu o mutră cătrănită, i-o azvârle doamnei Lepic.

Farsă ori dramă? Cine ştie?

Ernestina, umilită pentru maică-sa, îşi simte inima cât un purice.

„Tăticu’ e în toane bune azi!“, cugetă Felix, care saltă nebuneşte pe scaun.

Iar Morcoveaţă, murdar de mâncare pe la gură, cu urechile vâjâind şi faţa aprinsă, tace încruntat, gata-gata să izbucnească. Noroc că doamna Lepic se ridică numaidecât de la masă, jignită să se vadă tratată ca ultimul om, şi asta mai ales în faţa copiilor!

TRÂMBIŢA

Domnul Lepic soseşte chiar în dimineaţa asta de la Paris. Deschide geamantanul. Ies la iveală daruri pentru Felix şi pentru Ernestina – nişte daruri

minunate, tocmai acelea la care, ca să vezi ciudăţenie, au visat amândoi toată noaptea. Pe urmă, domnul Lepic se uită şiret la Morcoveaţă şi-i spune ţinând mâinile la spate:

— Tu ce-ai vrea mai mult: o trâmbiţă sau un pistol?

La drept vorbind, Morcoveaţă e mai degrabă prevăzător decât îndrăzneţ. Ar prefera o trâmbiţă; oricum trâmbiţa nu-i ca pistolul, să ţi se descarce în mâini când nici nu te-aştepţi; dar a auzit de atâtea ori că unui băiat ca el îi stă bine să se joace numai cu puşti, cu săbii şi cu maşinării de război! I-a venit şi lui vremea să adulmece pulberea şi să facă praf tot ce-i pică în mână. Taică-său se pricepe la copii; e clar că i-a adus tocmai ce trebuie.

— Mi-ar plăcea un pistol, rosteşte el răspicat, încredinţat că a ghicit. Ba sare chiar peste cal şi adaugă: Degeaba-l ascunzi – îl văd!

— Ei, mormăie încurcat domnul Lepic, acum vrei pistol! Văd că ţi-ai schimbat gusturile.

Morcoveaţă o drege la iuţeală:

— Da’ de unde, tăticule, ziceam aşa, în glumă. Fii pe pace, nu-mi plac pistoalele nici de frică. Dă-mi iute trâmbiţa, că abia aştept să suflu în ea!

Doamna Lepic:

Atunci de ce minţi? Ca să-l necăjeşti pe taică-tău, da? Când îţi plac trâmbiţele, nu spui că-ţi plac pistoalele şi nici nu baţi câmpii, spunând că vezi pistoale. Nu pupi tu nici pistol, nici trâmbiţă; asta ca să te înveţi minte! Uită-te bine la trâmbiţă; are trei canafi roşii şi un steguleţ cu ciucuri de aur. Gata, ţi-ajunge! Acum şterge-o; închide uşa pe dinafară şi bate din buze.

În dulap, tocmai sus, pe un teanc de rufărie albă, nevăzută şi cu neputinţă de atins, înfăşurată în steguleţul cu ciucuri de aur şi cu cei trei canafi roşii, trâmbiţa lui Morcoveaţă stă şi aşteaptă mută, precum cea a Judecăţii de Apoi.

POMADA

Duminica, doamna Lepic ţine morţiş să-şi trimită băieţii la biserică. Sunt gătiţi ca scoşi din cutie, şi Ernestina însăşi se îngrijeşte de asta, cu riscul de-a nu fi ea gata la timp. Le alege cravatele, le taie unghiile, le împarte cărţile de rugăciune, alegând-o pe cea mai groasă pentru Morcoveaţă. Dar mai ales îşi dă fraţii cu pomadă pe cap.

Asta-i pasiunea ei.

Dacă Morcoveaţă îi face pe plac, blând ca un mieluşel, Felix, în schimb, o previne că până la urmă are să se supere, şi Ernestina născoceşte tot soiul de tertipuri.

— De data asta am uitat, spune ea. N-am făcut-o dinadins, crede-mă; jur că, de duminica viitoare încolo, nu te mai ung.

Şi totdeauna izbuteşte să-i pună câte un deget de pomadă pe păr.

— Într-o zi ai s-o păţeşti cu mine, mormăie Felix.

În dimineaţa asta, Ernestina umblă iar cu şiretlicuri, dar Felix, înfofolit în prosop şi cu capul aplecat înainte, nu simte nimic.

— Poftim, zice ea, te-am ascultat. N-o să mai ai de ce bombăni: uite borcanul astupat pe cămin. Sunt sau nu fată de treabă? De altfel, n-am niciun merit. Pentru Morcoveaţă ar trebui ciment, nu pomadă, dar cu tine e altceva. Părul tău se înfoaie şi face bucle de la sine. Ai un cap ca o conopidă, şi cărarea asta ţine sigur până diseară.

— Îţi mulţumesc, spune Felix.

Se ridică, fără să bănuiască nimic. Nu-şi mai trece mâna prin păr, aşa cum face de obicei, ca să se încredinţeze.

Ernestina îl îmbracă, îl dichiseşte şi-i pune mănuşi albe de mătase.

— Ei, gata? întreabă Felix.

— Străluceşti ca un prinţ! îl admiră Ernestina. Doar şapca-ţi mai lipseşte. Ia-o din dulap.

Felix greşeşte însă drumul: trece prin faţa dulapului, dă fuga la bufet, deschide uşa, apucă o cană plină cu apă şi şi-o răstoarnă liniştit în cap.

— Eu te-am prevenit, surioară, glăsuieşte băiatul răspicat. Nu-mi place să-şi bată nimeni joc de mine. Eşti prea mică şi nu poţi să tragi pe sfoară un vulpoi ca mine. Bagă de seamă: dacă se mai întâmplă o dată, ţi-azvârl pomada pe gârlă!

Cu părul lins, cu hainele de duminică şiroind, murat din cap până-n picioare, aşteaptă să fie schimbat sau să-l usuce soarele – puţin îi pasă.

„Felix ăsta e cineva!“ cugetă Morcoveaţă în sinea sa, încremenit de admiraţie. „Nu se teme de nimeni. Ce-ar mai râde pe socoteala mea dacă aş face ca el! Mai bine să-şi închipuie că-mi place pomada.“

Numai că, în vreme ce se resemnează astfel, părul lui plănuieşte să-l răzbune.

Părul, întins un timp cu de-a sila sub pomadă, face pe mortul; pe urmă se dezmorţeşte şi, îmboldit parcă de un spiriduş nevăzut, încreţeşte carapacea uşoară şi lucitoare a pomadei, o spintecă, o crapă.

Ai zice că-i o mirişte ce se dezgheaţă.

Şi curând, descătuşată, prima şuviţă i se ridică ţeapănă în cap.

LA SCĂLDAT

E aproape patru, iar Morcoveaţă, nerăbdător, îi trezeşte pe domnul Lepic şi pe Felix, care dorm sub alunii din grădină.

— Mergem? întreabă el.

Felix:

Mergem! Ia costumele de baie.

Domnul Lepic:

E încă prea cald.

Felix:

Mie-mi place când arde soarele.

Morcoveaţă:

Tăticule, şi ţie o să-ţi placă pe malul apei mai mult decât aici. Te întinzi acolo pe iarbă.

Domnul Lepic:

Luaţi-o voi înainte; cătinel, băieţi, că doar nu zoriţi să prindeţi moartea din urmă.

Pe Morcoveaţă îl mănâncă tălpile şi abia îşi mai stăpâneşte pasul. Duce pe umăr costumul lui de baie, simplu, fără desene, şi costumul lui Felix, roşu cu albastru. Faţa îi străluceşte de bucurie, sporovăieşte, cântă, sare să apuce câte o creangă. Înoată cu mâinile prin aer şi-l întreabă pe Felix:

— O fi bună apa, ce zici? Tii, ce-o să ne mai zbenguim!

— Ia nu mai face pe grozavul! i-o retează Felix dispreţuitor, convins că ştie el ce spune.

Şi, într-adevăr, Morcoveaţă se înmoaie numaidecât.

Sare sprinten cel dintâi peste un zid scund de piatră, şi râul se iveşte pe neaşteptate, curge chiar pe sub ochii lui. Hm, a trecut vremea de glume!

Sclipiri ca de gheaţă scânteiază pe apa vrăjită.

Râul plescăie de parcă ar clănţăni din dinţi, răspândind un miros searbăd în jur.

Va trebui să intre în apă, să stea acolo şi să se bălăcească, în timp ce domnul Lepic, pe mal, va socoti cu ceasul minutele îngăduite pentru scăldat. Morcoveaţă se cutremură. Curajul pe care şi-l face singur, cu atâta sârg, îl părăseşte încă o dată, tocmai când e la ananghie, iar râul, care de departe îl ispitea, îl înspăimântă acum.

Începe să se dezbrace ceva mai departe. Barem să nu se facă de ruşine, să nu-l vadă nimeni cum dârdâie şi cum îi tremură picioarele de frică.

Scoate lucrurile de pe el, unul câte unul, şi le împătureşte grijuliu pe iarbă. Îşi dezleagă şireturile de la pantofi şi parcă nu mai ajunge să desfacă nodurile.

Îşi pune costumul de baie, leapădă cămaşa şi, năduşit ca o bomboană năclăită în învelitoarea ei de hârtie, mai aşteaptă un pic.

Felix a şi luat râul în stăpânire: se zbenguieşte voiniceşte şi nici că-i pasă; bate apa cu braţele, cu picioarele, o face să spumege şi, cumplit în mijlocul valurilor, goneşte spre maluri turma lor mânioasă.

— Ei, Morcoveaţă, te-ai şi dezumflat? întreabă domnul Lepic.

— Stăteam să mă mai zvânt niţel, răspunde Morcoveaţă.

În cele din urmă, îşi ia inima-n dinţi, se aşază jos pe mal şi încearcă apa cu degetul cel mare de la picior, turtit de încălţămintea prea strâmtă. În acelaşi timp se freacă cu mâna pe burtă: poate că n-a mistuit încă tot ce-a mâncat la masă. Se lasă apoi să alunece de-a lungul rădăcinilor, şi rădăcinile îi zgârie pulpele, coapsele, dosul.

Cum îi trece apa de mijloc, nu mai are decât un gând: să iasă cât mai repede afară. I se pare că o sfoară udă i se înfăşoară încet-încet în jurul trupului, ca pe o sfârleză. Colac peste pupăză, se surpă şi malul de care se sprijinea, şi Morcoveaţă – bâldâbâc! – se duce la fund, se zbate, se pune iar pe picioare şi tuşeşte, scuipă, se înăbuşă, e orbit, buimac.

— Da, plonjezi bine, băieţaş, spune domnul Lepic.

— Mda, face Morcoveaţă drept răspuns, numai că nu-mi prea place. Îmi intră apă-n urechi şi după aia mă doare capul.

Caută un loc prielnic unde să înveţe să înoate, adică să dea doar din mâini şi să se târâie cu genunchii pe nisip.

— Prea te grăbeşti, îl dăscăleşte domnul Lepic. Baţi apa cu pumnii de parcă ţi-ai smulge părul din cap. Dă din picioare, nu le lăsa să stea degeaba.

— Fără picioare e mai greu, spune Morcoveaţă.

Felix nu-i dă pace şi se ia mereu de el.

— Morcoveaţă, hai încoa’! Să vezi aici adâncime! Nu mai dau de fund. Ia te uită! Mă vezi? Gata, nu mă mai vezi! Acum, du-te lângă salcia de colo. Să nu te mişti! Pun prinsoare că ajung la tine din zece azvârlituri de braţ.

— Bine, eu număr, spune Morcoveaţă clănţănind din dinţi, cu umerii afară din apă, nemişcat ca o piatră de hotar.

Apoi se aşază iar pe vine ca să înoate, dar Felix îi sare pe umeri, se azvârle în apă cu capul înainte şi-i spune:

— Hai, urcă-te şi tu în spatele meu.

— Dă-mi pace! mormăie Morcoveaţă.

— Gata, afară! strigă domnul Lepic. Veniţi încoa’ să beţi câte o gură de rom.

— Ce, gata? se miră Morcoveaţă.

Acum n-ar mai ieşi din apă. Abia i-a prins gustul. A uitat de orice teamă şi s-ar tot scălda. Adineauri era greoi ca o bucată de plumb, iar acum se zbenguie uşor ca un fulg, cuprins de o vitejie furtunoasă, înfruntând primejdia, gata să-şi dea viaţa numai să salveze pe cineva; se şi lasă de bunăvoie la fund,

vrând să guste spaima celor pe cale să se înece.

— Ei, grăbeşte-te, strigă domnul Lepic, altfel bea Felix tot romul.

Lui Morcoveaţă nu-i place romul, dar sare numaidecât cu gura:

— Să nu s-atingă de partea mea!

Şi-i trage o duşcă zdravănă, ca un bătrân lup de mare.

Domnul Lepic:

Nu te-ai spălat bine. Ţi-a rămas jeg pe glezne.

Morcoveaţă:

Ăsta-i pământ, tăticule.

Domnul Lepic:

Ba-i jeg.

Morcoveaţă:

Să mai intru niţel în apă, tăticule, da?

Domnul Lepic:

Lasă, te speli mâine, o să venim iar.

Morcoveaţă:

Straşnic! Numai de-ar fi vreme frumoasă!

Se şterge cu un colţ uscat al prosopului cu care s-a şters întâi Felix şi, ameţit, răguşit, râde să se prăpădească, aşa-s de caraghioase glumele pe care frate-său şi domnul Lepic le fac pe seama degetelor lui de la picioare, stâlcite de încălţămintea strâmtă.

HONORINA

Doamna Lepic:

Câţi ani ai tu, Honorina?

Honorina:

Şaizeci şi şapte, împliniţi la Sfinţii Mucenici, cucoană.

Doamna Lepic:

Ei, ţi-ai cam trăit traiul, bătrânico!

Honorina:

Asta nu-nseamnă nimic, dacă mai eşti bun de muncă: Niciodată n-am fost bolnavă. Nici caii nu-s mai zdraveni ca mine, zău aşa.

Doamna Lepic:

Honorina, vrei să-ţi spun ceva? Ai să mori când nici nu te-aştepţi. Într-o seară, întorcându-te de la gârlă, ai să simţi coşul mai greu, roaba mai anevoie de împins decât altădată; ai să cazi în genunchi, între braţele roabei, cu nasul peste rufele înmuiate, şi gata. Ţeapănă o să te ridice de-acolo.

Honorina:

Mă faci să râd, cucoană! Fii pe pace: mă mai ţin ele, balamalele.

Doamna Lepic:

Te-ai cam cocârjat tu, e drept, dar vezi, când eşti aşa, adus de spate, parcă nu te mai dor atât şalele la spălat. Păcat numai că-ţi slăbeşte vederea! Nu spune nu! Am băgat eu de seamă de-o vreme-ncoace.

Honorina:

Aş, de unde! Văd limpede ca-n ziua nunţii.

Doamna Lepic:

Bine! Atunci deschide dulapul şi dă-mi o farfurie, care o fi. Dacă ştergi vasele cum trebuie, ce-i cu abureala asta?

Honorina:

E umezeală în dulap.

Doamna Lepic:

Or fi cumva în dulapul ăsta şi degete care umblă pe farfurii, mai ştii? Ia uită-te la dâra asta!

Honorina:

Unde, mă rog, cucoană? Nu văd nimic.

Doamna Lepic:

Păi, ce-ţi spuneam eu, Honorina? Ascultă-mă pe mine: nu zic că te laşi pe tânjală, ar fi păcat – ca tine, vrednică, nu găseşti nicăieri; atâta doar că îmbătrâneşti. Îmbătrânesc şi eu; îmbătrânim cu toţii, şi vine o vreme când nu-i destul să fii inimos. Pun prinsoare că uneori simţi un fel de pâclă pe ochi. Degeaba ţi-i freci, tot nu trece.

Honorina:

Aş! Eu casc ochii mari şi nu văd tulbure, aşa cum vezi când vâri capul într-o găleată cu apă.

Doamna Lepic:

Ba da, ba da, Honorina, poţi să mă crezi! Uite, chiar ieri i-ai dat lui domnu’ un pahar murdar. N-am zis nimic, ca să n-avem vorbe şi să nu te necăjeşti. Nici domnul n-a zis nimic. El nu zice niciodată nimic, dar nu-i lucru să-i scape. Ceilalţi îşi închipuie că puţin îi pasă: mare greşeală! Le vede şi le ţine minte pe toate. S-a mulţumit să împingă paharul la o parte cu un deget şi-a avut tăria să prânzească fără să bea nimic. Mă durea inima şi pentru tine, şi pentru el.

Honorina:

Ei, drăcie, că doar nu s-o fi sfiind domnu’ de mine, slujnica lui! Să fi spus şi-i schimbam paharul numaidecât.

Doamna Lepic:

Mde, Honorina, numai că nici alţii mai şireţi ca tine n-ajung să scoată un cuvânt de la domnu’ când nu vrea el. Până şi eu m-am lăsat păgubaşă. Da’

nu despre asta-i vorba. Pe scurt: ţie îţi slăbeşte vederea cu fiecare zi. Acum, cu treburile mai de rând, nu-i nicio pagubă, dar la ceva mai de migală se schimbă povestea. Cu toată cheltuiala, aş lua bucuroasă pe cineva să-ţi dea o mână de ajutor…

Honorina:

N-o să mă împac niciodată cu altă femeie pe cap, cucoană.

Doamna Lepic:

Tocmai asta voiam să spun. Şi-atunci? Zău, tu ce mă sfătuieşti?

Honorina:

Pân-oi muri, merge ea treaba bine şi-aşa.

Doamna Lepic:

Până mori! Ce vorbă-i asta? Tu eşti în stare să ne îngropi pe toţi, cum îţi şi doresc, şi-ţi închipui oare că eu contez pe moartea ta?

Honorina:

Că doar n-oţi avea de gând să mă alungaţi fiindcă a fost o zi când n-am şters vasele ca lumea! Mai întâi că nu plec din casa asta decât dacă mă daţi pe uşă afară. Şi-apoi, dacă mă izgoniţi, să crăp?

Doamna Lepic:

Cine spune, Honorina, că te alungă? Uite că te-ai înroşit toată. Vorbim şi noi, prieteneşte, şi ţie-ţi sare ţandăra şi îndrugi la prostii mai mari ca biserica.

Honorina:

Ei, Doamne! Ce ştiu eu?

Doamna Lepic:

Da’ eu? N-ai nicio vină că te lasă vederea, însă nici eu n-am vină. Trag nădejde că doctorul o să te lecuiască. Se mai întâmplă şi d-astea. Numai că, până atunci, care dintre noi două e în mai mare încurcătură? Tu, una, nici nu-ţi dai seama că te lasă ochii. Crede-mă, treaba în casă nu mai merge. Ţi-o spun din milă, să nu care cumva să se întâmple vreo nenorocire; şi-apoi, dacă nu mă-nşel, am tot dreptul să-ţi fac, cu blândeţe, câte o mustrare.

Honorina:

Câte pofteşti. Faci cum ţi-e voia, cucoană. Adineauri mă şi vedeam pe drumuri, da’ uite că matale m-ai liniştit. Cât despre mine, o să am toată grija de farfurii, făgăduiesc.

Doamna Lepic:

Păi zic eu altceva? Nu-s chiar aşa de afurisită precum se spune, Honorina, şi n-o să mă lipsesc de tine decât dacă n-oi avea încotro.

Honorina:

Dacă-i aşa, cucoană, nu mai spun nimic. Eu zic că mai pot face treabă şi aş striga că-i nedreptate de m-aţi goni. Dar în ziua când o să bag de seamă

că am ajuns o povară şi că nu mai sunt în stare să pun un ceaun de apă la foc, plec eu singurică, în grabă, fără să-mi mai spună cineva.

Doamna Lepic:

Şi să nu uiţi, Honorina, că-n casa asta ai să găseşti oricând o lingură de ciorbă.

Honorina:

Nu, cucoană, nu-mi trebuie ciorbă; doar un codru de pâine. Baba Maitte nu pune-n gură decât pâine, şi uite că nu i se mai isprăvesc zilele.

Doamna Lepic:

Şi are pe puţin o sută de ani, ştii? Află de la mine, Honorina: cerşetorii sunt mai fericiţi decât noi, ascultă vorba mea.

Honorina:

Dacă zici matale, apăi tot aşa zic şi eu, cucoană.

CEAUNUL

Rareori are Morcoveaţă prilejul să fie de folos în casă. Ghemuit într-un ungher, băiatul l-aşteaptă să se ivească. Stă aşa şi ascultă, fără să se gândească dinainte la ceva, pândind momentul potrivit să iasă din umbră şi, asemenea unui om cu mintea limpede, singurul care nu şi-a pierdut capul în mijlocul unor fiinţe tulburate de patimă, să ia el hăţurile în mână.

Or, de astă dată ghiceşte că doamna Lepic are nevoie de un ajutor isteţ şi de nădejde. Fireşte, n-ar mărturisi-o, e prea mândră. Înţelegerea se va face tacit şi Morcoveaţă va trebui să se aştearnă pe treabă, fără să mai aştepte încurajări şi fără speranţă de răsplată.

Totuşi, e hotărât s-o ajute.

De dimineaţă până seara, un ceaun atârnă de cârligul vetrei. Iarna, când e nevoie de multă apă caldă, se umple şi se goleşte întruna, şi apa clocoteşte pe un foc zdravăn.

Vara, apa foloseşte doar după masă, la spălatul vaselor; în restul timpului, fierbe de pomană, cu un şuier înăbuşit şi neîntrerupt, în timp ce sub pântecul crestat al ceaunului fumegă doi butuci aproape stinşi.

Uneori, Honorina nu mai aude şuierul apei. Atunci se îndoaie de mijloc şi trage cu urechea.

— A secat de tot, spune ea.

Deşartă iute o găleată în ceaun, apropie buştenii, scormoneşte în spuză şi, curând, cântecul domol îşi reînnoadă firul, iar Honorina, liniştită, îşi vede mai departe de treburi.

Dacă i s-ar spune: „Honorina, la ce-i fi încălzind tu apa aşa, fără rost?

Dă ceaunul deoparte şi stinge focul. Arzi lemnele de parcă le-am avea de pomană. Atâţia săraci îngheaţă când vine gerul! Te ştiam femeie chibzuită“, ea ar clătina din cap.

Dintotdeauna ştie ceaunul acolo, spânzurat deasupra vetrei.

Dintotdeauna e deprinsă să audă cum dă apa în clocot, şi dacă ceaunul se goleşte, ea îl umple numaidecât, fie că afară e ploaie, vânt sau arşiţă.

Acum nici nu mai are nevoie să pună mâna pe ceaun şi nici să-l vadă: îl ştie şi cu ochii închişi. I-ajunge să-i audă cântecul, şi dacă nu-l mai aude, deşartă în ceaun o găleată cu apă, ca şi cum ar înşira o mărgică pe aţă: într-atât e de încredinţată că niciodată nu poate să dea greş.

Astăzi însă a dat greş pentru prima oară.

A vărsat apa peste foc şi un nor de cenuşă sare asupră-i ca o jivină stârnită din bârlog, o înfăşoară strâns, o înăbuşă, o arde.

Honorina scoate un ţipăt, strănută şi scuipă, trăgându-se îndărăt.

— Ptiu, drace! Parc-a ţâşnit Satana de sub pământ.

Cu ochii mijiţi şi aprinşi de usturime, bâjbâie cu mâinile înnegrite prin noaptea din vatră.

— Aha! Pricep, mormăie ea uluită. Ceaunul nu mai e aici. Nu, zău, nu pricep nimic. Adineauri era. Da, nici vorbă, doar şuiera ca din trişcă.

De bună seamă că cineva a luat ceaunul în vreme ce Honorina era întoarsă cu spatele şi scutura pe fereastră şorţul plin de coji de legume.

Dar cine oare?

Doamna Lepic, cu un aer aspru şi liniştit, se iveşte pe rogojina din pragul odăii de culcare.

— Of, ce gălăgie, Honorina!

— Auzi, gălăgie! se răţoieşte Honorina. Ce mare nenorocire că fac gălăgie! Încă niţel şi ajungeam friptură. Uită-te numai, cucoană, la saboţi, la fustă, la mâinile mele. Cămaşa mi-e neagră de funingine, buzunarele pline de tăciuni.

Doamna Lepic:

Mă uit la băltoaca asta care curge din vatră, Honorina. O să se facă o murdărie!

Honorina:

Cineva a luat ceaunul fără să-mi spună. Nu cumva l-ai luat matale?

Doamna Lepic:

Ceaunul e al tuturor, Honorina. E nevoie ca eu sau domnu’ sau copiii să-ţi cerem voie ca să luăm ceaunul?

Honorina:

Aşa-s de mâniată, c-aş spune tot ce-mi vine la gură.

Doamna Lepic:

Împotriva noastră sau împotriva ta, vrednică Honorina? Sau împotriva cui? Nu că-s curioasă, dar vreau şi eu să ştiu. Ce să-ţi spun, mi-ai luat piuitul. Pe motiv că nu mai vezi ceaunul la locul lui, înşfaci găleata cu apă şi-o torni în foc, ba, îndărătnică, în loc să-ţi recunoşti vina, te legi de ceilalţi, chiar şi de mine. Te cam întreci cu gluma, zău aşa!

Honorina:

Morcoveaţă, maică, nu ştii tu pe unde-o fi ceaunul?

Doamna Lepic:

De unde vrei să ştie el, un copil fără minte? Lasă-l în plata Domnului de ceaun! Mai bine adu-ţi aminte de vorba ta de ieri: „În ziua când o să bag de seamă că nu-s în stare să pun nici apă la foc, plec eu singurică, fără să-mi spună nimeni“. Fireşte, ştiam eu că ţi-a slăbit vederea, dar nu mi-aş fi închipuit că eşti în aşa hal. Eu nu mai zic nimic, Honorina; pune-te numai niţel în locul meu. Ştii şi tu cum stau lucrurile; chibzuieşte şi vezi ce-i de făcut. Plângi, nu te sfii, ai şi de ce.

ÎNDOIELI

— Mămico! Honorina!

……

Ce-o mai fi vrând şi Morcoveaţă? O să strice totul. Din fericire, sub privirea de gheaţă a doamnei Lepic, amuţeşte într-o clipită.

N-ar avea niciun rost să-i spună Honorinei: „Eu sunt vinovatul!“

Nimic n-o mai poate salva pe biata bătrână. Nu mai vede, şi pace. Cu atât mai rău pentru ea. Mai devreme sau mai târziu tot trebuia să se dea bătută. Mărturisirea băiatului n-ar face decât s-o necăjească şi mai mult. Departe de a-l bănui pe Morcoveaţă, mai bine să-şi închipuie că aşa a vrut soarta neînduplecată.

Şi ce rost are să-i spună doamnei Lepic: „Mămico, eu sunt vinovatul!“

La ce bun să te împăunezi cu o ispravă vrednică de laudă, să cerşeşti un surâs de preţuire? În afară de asta, ar putea s-o păţească: ştie doar că doamna Lepic e în stare să-l facă de ocară în gura mare. Prin urmare, să-şi vadă de-ale lui ori, şi mai bine, să se prefacă, să caute ceaunul împreună cu maică-sa şi cu Honorina!

Şi când se pornesc tustrei să-l caute, tot el se arată cel mai zelos.

Doamna Lepic, nepăsătoare, se lasă păgubaşă cea dintâi.

Honorina se resemnează şi pleacă bombănind, iar Morcoveaţă, pe care o mustrare de cuget era cât pe ce să-l piardă, se închide în sine, aşa cum intră sabia dreptăţii în teacă, atunci când nu mai e nevoie de ea.

Honorinei îi ia locul o nepoată de-a ei, Agata.

Morcoveaţă o cercetează curios cu privirea pe nou-venită, care va abate câteva zile de la el atenţia întregii familii.

— Agata, spune doamna Lepic, ciocăneşte înainte de-a intra în odaie. Numai, vezi, asta nu-nseamnă să dărâmi uşile cu copitele.

„Abia începe“, cugetă Morcoveaţă în sinea sa. „Să te ţii la prânz ce-o să fie.“

Familia prânzeşte în bucătăria cea mare. Agata, cu un şervet pe braţ, e gata să dea fuga de la cuptor la dulap, de la dulap la masă, căci ea nu prea ştie să umble ca lumea: îi place să gâfâie, cu tot sângele-n obraji.

Şi vorbeşte prea repede, râde prea zgomotos, prea ar vrea să le facă bine pe toate.

Domnul Lepic se aşază cel dintâi la masă, desface şervetul, împinge farfuria spre felul pe care-l are în faţă, ia friptură, ia şi sos, apoi trage farfuria îndărăt. Îşi toarnă să bea şi, niţel adus de spate, cu ochii-n jos, mestecă nepăsător şi plin de cumpătare, aşa ca în fiecare zi.

Când i se schimbă farfuria, se reazemă de spătar şi bâţâie dintr-un picior.

Pe copii îi serveşte chiar doamna Lepic: întâi pe Felix, apoi pe Ernestina, fiind mai mare, şi la urmă pe Morcoveaţă, care stă în capătul mesei.

Morcoveaţă nu cere niciodată să i se mai dea mâncare, ca şi cum aşa ceva ar fi cu străşnicie oprit. Trebuie să se mulţumească cu o singură porţie. Dacă i se mai pune în farfurie, nu zice ba şi, fără să bea nimic, se îndoapă cu orez; nu-i place orezul; îl mănâncă numai ca s-o măgulească pe doamna Lepic, singura dintre toţi ai casei căreia îi place la nebunie.

Felix şi Ernestina, mai puţin sfioşi atunci când vor încă o porţie, împing farfuria înainte, după pilda domnului Lepic.

Nimeni nu scoate o vorbă.

„Oare ce-o fi cu ei?“ se întreabă Agata. N-au nimic. Aşa-s ei, asta-i tot.

Agata nu se poate stăpâni să nu caşte şi se întinde, când în faţa unuia, când a altuia.

Domnul Lepic mănâncă încet, de parcă ar mesteca sticlă pisată.

Doamna Lepic, altminteri mai guralivă decât o coţofană, le rânduieşte pe toate la masă doar arătând cu mâna şi făcând semne din cap.

Ernestina stă cu ochii în tavan.

Felix frământă o bucată de miez între degete, iar Morcoveaţă, care a rămas fără căniţă, n-are altă grijă decât să-şi cureţe la timp farfuria, nici cu

zorul lăcomiei, nici cu zăbava unui gură-cască. Şi pentru asta se pierde într-o mulţime de socoteli.

Deodată, domnul Lepic se ridică de la masă să umple cana cu apă.

— Puteam să mă duc eu, spune Agata.

Mai bine zis, nici nu deschide gura: gândeşte doar. Molipsită şi ea de meteahna familiei, îşi simte limba grea şi nu îndrăzneşte să scoată o vorbă; crezând că a greşit cu ceva, stă cu ochii-n patru, să nu-i mai scape nimic.

Domnul Lepic aproape că nu mai are pâine. De astă dată, Agata n-o să îngăduie să i se ia înainte. Tot veghind asupra lui, uită de ceilalţi, iar doamna Lepic o cheamă tăios la ordine:

— Agata, nu cumva ai prins rădăcini?

— Porunciţi, cucoană! răspunde Agata.

Se împarte în dreapta şi în stânga, fără să-l slăbească din ochi pe domnul Lepic. Vrea să-l câştige cu grija ei, ţine să fie luată în seamă.

Era şi timpul.

Cum domnul Lepic înghite ultimul dumicat de pâine, Agata se repede la dulap şi aduce un colac neînceput, de vreo două ocale, pe care i-l întinde din toată inima, fericită că a ghicit dorinţa stăpânului.

Domnul Lepic împătureşte însă şervetul, se ridică de la masă, îşi pune pălăria şi pleacă în grădină, să fumeze o ţigară.

Odată ce-a isprăvit de mâncat, nu o mai ia el de la capăt.

Năucă, Agata rămâne pironită locului, ţinând în mână rotocolul pâinii de două ocale, de zici că-i reclama de ceară a unei fabrici de colaci de salvare.

PROGRAMUL

— Te-ai dezumflat, ai? zice Morcoveaţă către Agata, de îndată ce rămân singuri în bucătărie. Lasă, nu-i nimic, ai să vezi tu şi altele. Încotro ai pornit-o cu sticlele astea?

— La pivniţă, domnişorule.

Morcoveaţă:

Nu te supăra, dar la pivniţă numai eu umblu. Din ziua când am coborât cu bine scara aia păcătoasă, pe care femeile alunecă de pot să-şi frângă şi gâtul, am ajuns omul de încredere al casei. Numai eu mă descurc pe-acolo. Eu vând butoaiele vechi, să-mi sune şi mie un gologan în buzunar; vând şi pieile de iepure, dar banii ăştia îi dau mamei. Să ne-nţelegem, rogu-te, ca să nu ne încurcăm unul pe altul la treabă.

Dimineaţa, eu dau drumul la câine şi-l chem să mănânce. Seara îl fluier să vină la culcare. Dacă umblă hai-hui şi întârzie, îl aştept.

În afară de asta, mama mi-a îngăduit să închid eu găinile în fiecare seară.

Tot eu smulg buruienile, alea care ştiu eu că-s de smuls, şi nu aşa, la nimereală; le bat rădăcina de gheată, ca ţărâna să astupe găurile, şi pe urmă le dau la vite.

Ca să prind putere, l-ajut pe tata la tăiat lemne.

Eu vin de hac vânatului adus de viu, pe care, după aia, tu şi Ernestina trebuie să-l jumuliţi.

Tot eu spintec burta peştilor, le scot maţele afară şi le pocnesc băşicile sub călcâi.

Numai că tu îi cureţi de solzi. Tot tu scoţi şi apă din fântână.

Eu ajut la depănatul sculurilor.

Eu râşnesc cafeaua.

Când tata se descalţă, eu iau ghetele şi le scot pe coridor, dar Ernestina, soră-mea, n-ar lăsa pe nimeni să-i aducă papucii, pe care i-a brodat ea, cu mâna ei.

Treburile mai însemnate, cum ar fi un drum mai lung până la farmacist ori la doctor, cad tot în seama mea.

Cât despre tine, tu o să umbli prin sat după târguieli mărunte.

Două-trei ceasuri pe zi va trebui să speli la gârlă, orice vreme o fi. Asta-i treaba cea mai grea dintre toate, mititico, dar n-am ce-ţi face. Cu toate astea, când întinzi rufele pe gard şi se-ntâmplă să am o clipă de răgaz, vin şi eu să-ţi dau o mână de ajutor.

A, era să uit – o povaţă: nu întinde niciodată rufele în pomi. Tata n-o să-ţi spună nimic, dar ţi le trânteşte cu un deget la pământ şi, pentru cea mai mică pată, mama te trimite iar să le speli.

Apoi bagă de seamă la încălţăminte. Pune multă unsoare pe bocancii de vânătoare şi foarte puţină cremă pe ghete. Crema le arde pielea.

Nu te omorî cu pantalonii când îi vezi plini de noroi. Tata zice că noroiul păstrează hainele. O ia razna prin arături, fără să şi-i sumece. Eu nu fac aşa, eu îmi sumetic pantalonii, când mă ia cu el să-i duc tolba. „Morcoveaţă, zice, tu n-o să ajungi niciodată un vânător adevărat.“ Iar mama sare numaidecât: „Să ştii că-ţi rup urechile dacă mi te întorci murdar de noroi!“ Fiecare cu gustul lui.

Pe scurt, dracul nu-i chiar aşa de negru. Când venim acasă în vacanţă, noi doi o să ne împărţim treaba, iar când plecăm la internat, soră-mea, frate-meu şi cu mine, o să ai mai puţin de furcă. Aşa că vezi şi tu.

La drept vorbind, niciunul dintre noi n-o să ţi se pară prea afurisit. Întreabă-i pe prietenii casei: toţi o să jure că soră-mea Ernestina e blândă ca un înger, că frate-meu Felix are o inimă de aur, că tata e un om cu capul pe

umeri şi drept din fire, iar mama, o gospodină fără pereche. Poate că eu o să-ţi par cel mai sucit dintre toţi. Adevărul e că sunt şi eu la fel ca oricare. Numai să ştii cum să mă iei. Şi-apoi, eu îmi dau seama când greşesc şi caut să mă îndrept; fără falsă modestie, îţi spun că pe zi ce trece sunt tot mai cumsecade, şi dacă pui şi tu niţică bunăvoinţă, o să ne înţelegem de minune.

Nu, nu-mi mai spune domnişorule, spune-mi Morcoveaţă, aşa cum îmi spune toată lumea. E mai scurt decât domnişorul Lepic. Te rog doar un lucru, să mă scuteşti de dezmierdările bunică-tii Honorina; nu puteam s-o sufăr din pricina asta, întotdeauna mă scotea din sărite.

ORBUL

Ciocăneşte uşor la uşă cu capătul toiagului.

Doamna Lepic:

Ăsta ce-o mai fi vrând?

Domnul Lepic:

Parcă n-ai şti! Îşi vrea omu’ gologanul. Azi e ziua lui de cerut. Lasă-l să intre.

Ursuză, doamna Lepic deschide uşa, apucă orbul de braţ şi-l smuceşte înăuntru, din pricina frigului.

— Bună ziua la toţi, spune orbul.

Şi păşeşte înainte. Toiagul i-aleargă mărunţel pe lespezi, ca şi cum ar goni nişte şoareci, şi dă de un scaun. Orbul se aşază şi întinde spre sobă mâinile-i îngheţate.

Domnul Lepic scoate un gologan şi i-l întinde:

— Na, ţine!

Şi îşi vâră din nou nasul în ziar, fără să-l mai ia în seamă.

Morcoveaţă chicoteşte în taină. Ghemuit în cotlonul lui, se uită la saboţii orbului: zăpada de pe ei se topeşte, şi pe jos s-au şi înfiripat câteva pârâiaşe.

Doamna Lepic prinde numaidecât de veste.

— Moşule, ia dă-ncoace saboţii, spune ea.

Îi duce sub vatră, dar e prea târziu. În urmă a rămas o băltoacă, şi orbul, neliniştit, simte umezeală la picioare; şi le ridică pe rând, împrăştiind de jur împrejur zăpada noroioasă.

Morcoveaţă zgârie pardoseala cu unghia, de parcă ar face apei murdare semn să se scurgă spre el, arătându-i crăpăturile adânci de pe jos.

— Acum, că şi-a căpătat gologanul, ce mai vrea? bombăne doamna Lepic, fără să se sinchisească de bătrân.

Orbul însă discută politică, la început mai sfios, pe urmă tot mai încrezător. Când nu găseşte vreun cuvânt, agită toiagul, îşi frige mâna de burlanul sobei, o trage iute îndărăt şi, bănuitor, îşi roteşte ochii veşnic lăcrimoşi în orbite.

Uneori, în vreme ce întoarce o foaie a ziarului, domnul Lepic spune:

— Mda, nici vorbă, moş Tissier, nici vorbă, dar eşti sigur de treaba asta?

— Dacă sunt sigur? strigă orbul. Ba bine că nu! Ascultă la mine, dom' Lepic, să-ţi spun cum a fost de-am rămas fără vedere.

— Hm, ăsta nu mai are de gând s-o ia din loc? mârâie doamna Lepic.

Chiar aşa; orbul se simte acum ca la el acasă. Îşi povesteşte nenorocirea, se tot întinde şi ajunge să se dezgheţe de-a binelea. Adineauri parcă avea în vene ţurţuri de gheaţă, dar uite că se topesc, prind viaţă. Ai crede că din veşmintele şi din mădularele lui picură ulei. Pe jos, băltoaca se lăţeşte, o porneşte spre Morcoveaţă, e gata să ajungă la el.

Parcă asta-i este ţinta.

Curând, băiatul o să aibă cu ce să-şi facă de joacă.

Între timp, doamna Lepic purcede la un iscusit vicleşug. Îl izbeşte pe orb ca din greşeală, îl împinge cu cotul şi-l calcă pe picioare, făcându-l să se tragă îndărăt, până îl aduce între bufet şi dulap, acolo unde nu mai ajunge căldura. Zăpăcit, orbul bâjbâie, caută cu mâinile în jur şi degetele i se caţără peste tot ca nişte jivine. Dibuie prin noaptea sa. Ţurţurii se înfiripă la loc şi iată-l că îngheaţă iar.

Şi orbul îşi sfârşeşte povestea cu o voce plângăreaţă.

— Da, dragii mei, gata, s-au dus ochii, s-au dus toate, beznă ca-n cuptor.

Deodată scapă toiagul din mână. Atâta aştepta doamna Lepic. Se repede, îl ia de jos şi se preface că i-l dă înapoi, dar îl păcăleşte.

Orbul crede că are toiagul, şi când colo nu-i aşa.

Amăgindu-l cu dibăcie, ea îl face să înainteze, îi dă saboţii şi-l îndrumă către uşă.

În prag, îl ciupeşte uşor, ca să se răzbune, apoi îl împinge în uliţă, sub plapuma cenuşie a cerului, care cerne belşug de omăt, în bătaia vântului mârâind ca un câine uitat pe afară.

Şi înainte să închidă uşa, îi strigă din urmă, de parc-ar fi surd:

— La revedere! Vezi să nu pierzi gologanul; pe duminica viitoare, de-o fi vreme frumoasă şi de nu dai cumva ortu' popii. Zău, că bine zici matale, moş Tissier, niciodată nu ştii cine are zile şi cine o să se prăpădească. Fiecare cu necazurile lui şi Dumnezeu cu noi toţi!

ANUL NOU

Ninge. De Anul Nou trebuie negreşit să ningă, altfel nu are niciun haz.

Doamna Lepic, prevăzătoare, pune zăvorul la portiţă. Copiii de prin sat au şi început să smucească de clanţă, să ciocănească, la început cuviincios, apoi în duşmănie, izbind cu picioarele, pentru ca, până la urmă, dându-se bătuţi, să se depărteze de-a-ndărătelea, cu ochii pironiţi spre fereastra de la care pândeşte doamna Lepic. Şi zgomotul paşilor li se înăbuşă în zăpadă.

Morcoveaţă sare din pat şi se duce să se spele la jgheabul din grădină, fără să mai ia săpunul. Apa-i îngheţată. Trebuie să spargă gheaţa, şi treaba asta îi împrăştie din capul locului prin tot corpul o fierbinţeală mai sănătoasă decât dogoarea sobei. Abia îşi udă faţa, de mântuială, fiindcă oricum se spune despre el că-i murdar, chiar şi atunci când se spală cu nădejde.

Înviorat şi voios, gata de sărbătoare, se aşază în spatele lui Felix, care stă în spatele Ernestinei, fiind mai mare. Intră tustrei în bucătărie. Domnul şi doamna Lepic se află şi ei acolo, ca din întâmplare.

Ernestina îi îmbrăţişează şi rosteşte:

— Bună ziua, tăticule, bună ziua, mămico, vă urez un an nou cu bine, multă sănătate şi raiul pe lumea cealaltă.

Felix turuie pe nerăsuflate acelaşi lucru, grăbit să sfârşească mai repede, apoi îi îmbrăţişează şi el.

În schimb, Morcoveaţă scoate o scrisoare din şapcă. Pe plic scrie: „Scumpilor mei părinţi“. Atâta tot. O pasăre ciudată şi pestriţă zboară, săgeată, într-un colţ.

Morcoveaţă întinde plicul doamnei Lepic şi ea îl deschide numaidecât. Flori de toată frumuseţea împodobesc din belşug foaia de hârtie, împrejmuind-o ca o dantelă, astfel că pe alocuri peniţa lui Morcoveaţă, împiedicându-se, a împroşcat cu cerneală câte un cuvânt învecinat.

Domnul Lepic:

Şi pentru mine, nimic?

Morcoveaţă:

E pentru amândoi. Mămica o să ţi-o dea şi ţie.

Domnul Lepic:

Vasăzică tu ţii mai mult la mămica ta decât la mine. Atunci linge-te pe bot de gologanul ăsta nou-nouţ.

Morcoveaţă:

Aşteaptă puţin: uite, mămica e gata.

Doamna Lepic:

Bine adusă din condei, nimic de zis, numai că scrisul e tare încâlcit,

aproape că nici nu se poate citi.

— Poftim, tăticule, rosteşte Morcoveaţă, acuma-i rândul tău.

În timp ce băiatul stă smirnă şi aşteaptă să vadă ce-o să spună tată-său, domnul Lepic citeşte scrisoarea o dată, de două ori, o cercetează îndelung cu privirea, aşa cum are obiceiul, apoi mormăie: „Hm! hm!“ şi o pune pe masă.

S-a dus mirarea primelor clipe, scrisoarea nu mai spune nimic. Acum e a tuturor. Oricine poate să o ia în mână, să o citească. Ernestina şi Felix, la rândul lor, se apucă să vâneze greşelile de ortografie. „Cu siguranţă că aici Morcoveaţă a schimbat peniţa: se citeşte mai lesne.“ După asta i-o înapoiază.

Morcoveaţă răsuceşte scrisoarea pe toate feţele şi surâde prosteşte, ca şi cum ar întreba: „Care dintre voi o vrea?“

În cele din urmă, o vâră iar în şapcă.

Li se împart darurile. Ernestina primeşte o păpuşă cât ea de mare, ba chiar mai mare, iar Felix, o cutie cu soldaţi de plumb, gata de bătălie.

— Pentru tine am o surpriză, îi spune doamna Lepic lui Morcoveaţă.

Morcoveaţă:

Da, ştiu.

Doamna Lepic:

Aha, ştii? Păi, dacă-i aşa, n-are niciun rost să-ţi mai arăt.

Morcoveaţă:

Să mă bată Dumnezeu dacă ştiu!

Şi ridică o mână în sus, cu o mutră serioasă, convingătoare. Doamna Lepic deschide bufetul. Morcoveaţă gâfâie de nerăbdare. Ea vâră mâna înăuntru până la umăr şi, fără grabă, misterioasă, scoate la iveală o bucată galbenă de carton, pe care e prinsă o pipă de acadea.

Morcoveaţă străluceşte de bucurie. Ştie ce are de făcut. Vrea să fumeze în faţa părinţilor, numaidecât, sub privirile invidioase (de, nu se poate să le ai chiar pe toate!) ale lui Felix şi ale Ernestinei. Ţinând pipa cea roşie între două degete, scoate pieptul înainte şi lasă puţin capul spre stânga. Apoi îşi rotunjeşte gura, îşi suge obrajii şi trage din ea cu nesaţ, zgomotos.

Şi, după ce a pufăit o dată vârtos, trimiţând fumul până la cer, exclamă încântat:

— E straşnică, trage bine!

DUS ŞI ÎNTORS

Domnişorii Lepic şi domnişoara Lepic sosesc în vacanţă. De cum sare din diligenţă şi îşi zăreşte părinţii, Morcoveaţă se întreabă: „Oare să alerg înaintea lor?“

Şi şovăie: „Prea devreme: o să mi se taie răsuflarea; şi-apoi, niciodată nu-i bine să întreci măsura“.

Pe urmă, alte amânări: „De-aici o iau la fugă… ba nu, de-acolo…“

Şi alte întrebări: „Când să-mi scot şapca? Şi pe cine să îmbrăţişez mai întâi?“

Felix şi Ernestina i-au luat-o însă înainte şi îşi împart mângâierile părinteşti. Când vine şi rândul lui Morcoveaţă, pentru el n-a mai rămas aproape nimic.

— Cum? se aprinde doamna Lepic. Băiat mare şi mai spui „tăticule“? Spune „tată“ şi strânge mâna domnului Lepic, ca între bărbaţi.

Apoi îl sărută o singură dată, pe frunte, ca să nu stârnească gelozii.

Morcoveaţă e atât de încântat văzându-se în vacanţă, că-l năpădeşte plânsul. Aşa se întâmplă adeseori: tot anapoda le face el pe toate.

Când soseşte vremea ca micuţii să se întoarcă la şcoală (ziua hotărâtă este luni, 2 octombrie, dimineaţa, şi se începe cu sfeştania), de cum aude în depărtare zurgălăii diligenţei, doamna Lepic se repede la copii şi-i strânge în braţe. Dar Morcoveaţă rămâne pe dinafară. Cu mâna întinsă spre curelele imperialei[1], aşteaptă răbdător să-i vină şi lui rândul. Şi-a pregătit cuvintele de bun-rămas şi e atât de trist, încât, fără să-şi dea seama, îngână un cântec.

— La revedere, mamă, rosteşte el cu demnitate.

— Ia te uită, i-o întoarce doamna Lepic, da’ ce-ţi închipui tu, caraghiosule? Ţi-e greu să-mi spui „mămico“, aşa cum îmi spun frăţiorul şi surioara ta? S-a mai pomenit aşa ceva? Un mucos cu caş la gură şi, poftim, i s-a şi năzărit să facă pe grozavul!

Totuşi îl sărută pe frunte, doar o singură dată, ca să nu stârnească gelozii.

TOCUL

Cei de la internatul Saint-Marc, unde domnul Lepic i-a trimis la învăţătură pe Felix şi pe Morcoveaţă, urmează cursurile la liceu. De patru ori pe zi, elevii fac aceeaşi plimbare. Vara e foarte plăcut; dacă plouă, drumul e

atât de scurt, încât apa mai degrabă îi înviorează decât îi murează, iar, pe deasupra, de la un capăt la celălalt al anului, plimbarea asta e cât se poate de folositoare sănătăţii fiecăruia.

Azi-dimineaţă, pe când se întorceau în cârd de la liceu, târşâindu-şi picioarele, Morcoveaţă, care umbla cu capul în pământ, aude:

— Morcoveaţă, uite-l colo pe taică-tău!

Domnului Lepic îi place să-şi ia copiii prin surprindere. Soseşte când nici nu te aştepţi şi numai ce-l zăreşti proţăpit pe trotuarul din faţă, în colţul străzii, cu mâinile la spate şi ţigara în gură.

Morcoveaţă şi Felix ies din rând şi aleargă la el.

— Zău! spune Morcoveaţă. La orice m-aş fi gândit, numai la tine nu.

— La mine te gândeşti doar când mă vezi, răspunde domnul Lepic.

Morcoveaţă ar vrea să spună un cuvânt drăgăstos, dar nu-i vine nimic în minte. E absorbit de altceva. S-a ridicat în vârful picioarelor şi se căzneşte să-l sărute pe taică-su. Prima oară abia-i atinge barbişonul cu buzele, dar domnul Lepic îşi saltă capul în aceeaşi clipă, ca şi cum s-ar feri. Apoi se apleacă din nou, şi din nou se trage îndărăt, aşa că Morcoveaţă, care-i caută obrazul, nu reuşeşte nici de astă dată. Abia-i atinge vârful nasului. Sărută în gol. Se lasă păgubaş şi, cuprins de nelinişte, încearcă să-şi lămurească această purtare ciudată.

„Oare tăticul nu mă mai iubeşte?“ se întreabă el. „Văd că pe Felix l-a sărutat. Şi nu s-a ferit deloc: ba dimpotrivă. De mine de ce se fereşte? Vrea să mă facă gelos? Aşa se întâmplă întotdeauna, am băgat eu de seamă. Dacă stau trei luni departe de-ai mei, mă topesc de dorul lor. Îmi pun în cap să le sar de gât ca un căţelandru şi să-i îmbrăţişez pe rupte, dar, cum îi zăresc, gata, mă-ngheaţă.“

Cufundat în gândurile-i triste, Morcoveaţă abia răspunde la întrebările domnului Lepic, care e dornic să ştie dacă a început să mai prindă ceva la greacă.

Morcoveaţă:

Aşa şi aşa. La traducere mai merge, te mai descurci şi pe ghicite.

Domnul Lepic:

Şi cu germana cum stai?

Morcoveaţă:

E grea a naibii pronunţia, tăticule.

Domnul Lepic:

Pe dracu’! Şi când începe războiul, cum ai să-i baţi pe nemţi, dacă eşti bâtă la germană?

Morcoveaţă:

Pân-atunci nu stau nici eu degeaba. Mereu te-aud spunând de război.

Las’ că nu începe el: aşteaptă întâi să-mi termin şcoala, de asta sunt sigur.

Domnul Lepic:

Ce notă ai luat la ultima compunere? Sper că nu eşti în coadă.

Morcoveaţă:

Trebuie să fie şi pe-acolo cineva.

Domnul Lepic:

Ei, drace! Şi eu care voiam să te iau la masă în oraş. Barem de-ar fi duminică! Aşa, peste săptămână, nu prea-mi place să vă stingheresc de la rosturile voastre.

Morcoveaţă:

Eu, unul, n-am prea multe de făcut; tu, Felix, cum stai?

Felix:

La fel. Azi, domnu’ nu ne-a dat nimic pentru acasă, a uitat.

Domnul Lepic:

Aşa o să înveţi mai bine lecţia.

Felix:

Păi o ştiu ca pe apă, tăticule. E tot aia de ieri.

Domnul Lepic:

Oricum, eu zic că e mai bine să vă duceţi la internat. Am să caut să rămân aici până duminică şi atunci ne scoatem noi pârleala.

Nici mutra bosumflată a lui Felix, nici tăcerea mâhnită a lui Morcoveaţă nu întârzie despărţirea. Iată deci că trebuie să-şi ia rămas-bun.

Morcoveaţă aştepta cu îngrijorare clipa asta.

„Acum“, cugetă el, „o să văd dacă tatii îi place să-l sărut ori ba“.

Se apropie hotărât, privindu-l ţintă şi întinzând gura.

Domnul Lepic însă îl ţine la distanţă cu mâna şi de astă dată.

— Până la urmă o să-mi scoţi ochii cu tocul ăla de după ureche – zice el. N-ai putea să-l scoţi atunci când mă săruţi? Te rog să vezi că şi eu scot ţigara din gură.

Morcoveaţă:

Vai, iartă-mă, tăticule drag! Ai dreptate. Într-o bună zi cine ştie ce nenorocire se-ntâmplă, şi asta numai din vina mea. Nu-i prima oară când mi se spune de toc, dar uite că se simte atât de bine după ureche… şi eu îl las acolo mereu, încât uit de el. Barem peniţa să i-o fi scos! Oh, tăticule drag, tare bine îmi pare să aflu asta; vasăzică de toc te fereai tu!

Domnul Lepic:

Ei, drăcie! Era cât pe ce să mă chiorăşti, şi tu râzi.

Morcoveaţă:

Nu, tăticule, de altceva râd: de un gând prostesc pe care mi-l vârâsem singur în cap.

OBRAJII ROŞII

I

După ce a făcut inspecţia obişnuită, domnul director al internatului Saint-Marc iese din dormitor. Elevii s-au strecurat în aşternut, înfăşurându-se în pătură ca într-o teacă, ghemuindu-se ca să nu rămână dezveliţi. Încredinţându-se dintr-o privire că toată lumea s-a culcat, pedagogul Violone se înalţă pe vârful picioarelor şi micşorează lumina lămpii cu gaz. Numaidecât începe şi flecăreala între vecinii de pat. Şoaptele se întretaie de la un capăt la altul al încăperii, buzele se mişcă stârnind un foşnet nedesluşit în tot dormitorul, prin care răzbate în răstimpuri şuierul scurt al unei consoane.

E o larmă surdă, neîntreruptă, supărătoare în cele din urmă, şi-ţi vine să crezi că gângureala asta tainică şi neastâmpărată ronţăie liniştea ca nişte şoareci.

Violone îşi pune papucii şi se plimbă câtva timp printre paturi, aici gâdilând un băiat în talpă, dincolo trăgând pe altul de ciucurele de la scufie. Pe urmă se opreşte lângă patul lui Marseau, cu care stă seară de seară la şuetă, până târziu în noapte. De cele mai multe ori, şuşoteala băieţilor amuţeşte, se înăbuşă treptat, ca şi cum şi-ar trage câte puţin pătura peste gură, şi adorm cu toţii, în timp ce pedagogul mai stă aplecat peste patul lui Marseau, cu coatele sprijinite de fierul tare, fără să-i pese de amorţeala braţelor şi de furnicăturile ce-l trec până în vârful unghiilor.

Se amuză ascultându-i istorioarele copilăreşti şi-l ţine treaz cu destăinuiri intime şi poveşti de dragoste. Pe Marseau l-a îndrăgit din prima clipă, pentru frăgezimea feţei lui ca bujorul, luminată parcă pe dinăuntru. Ăsta nu mai e obraz, e miez de fruct, în care, la cea mai mică schimbare de vreme, se văd vinişoarele întretăindu-se ca liniile unei hărţi din atlas sub foiţa străvezie. Marseau are de altminteri un fel fermecător de a roşi pe neaşteptate şi fără motiv, din care pricină simţi că ţi-e drag ca o fată. Deseori, câte un coleg i-apasă degetul în obraz şi apoi şi-l retrage iute, lăsând în urmă o pată albă, năpădită numaidecât de o roşeaţă gingaşă, care se răspândeşte ca vinul în apă şi se colorează în nuanţe felurite, de la vârful trandafiriu al nasului şi până la urechile liliachii. Oricine poate să încerce asta, căci Marseau e îngăduitor şi plin de bunăvoinţă. Băieţii l-au poreclit Lămpiţa. Felinarul. Obraji-Roşii. Putinţa lui de a se îmbujora după plac a stârnit multe invidii.

Morcoveaţă, vecinul său de pat, îl pizmuieşte cel mai mult. Palid şi slăbănog, ca o paiaţă cu faţa plină de făină, îşi ciupeşte zadarnic şi până la durere obrajii şi pentru ce? Doar pentru o pată de roşeaţă îndoielnică, şi asta numai câteodată, nu întotdeauna. Şi-ar înfige bucuros ghearele şi ar jupui plin

de ură obrajii trandafirii ai lui Marseau, aşa cum cojeşti o portocală.

Astă-seară, cum de multă vreme intrase la idei, de îndată ce-l vede pe Violone apropiindu-se, ciuleşte urechile bănuitor – şi poate pe bună dreptate –, dornic să afle adevărul asupra purtărilor tainice ale pedagogului. Pune în joc toată iscusinţa lui de mic spion: sforăie uşor, ca în glumă, şi se întoarce stângaci când pe o parte, când pe alta, având grijă de fiecare dată să se răsucească până ajunge din nou în poziţia de la început.

II

Vocea lui Violone tremură înăbuşit, iar Morcoveaţă se preface că doarme. Totuşi ridică niţel capul: vrea să mai audă.

Marseau ascultă ţinându-şi răsuflarea: cuvintele pedagogului i se par cât se poate de fireşti, dar tremură ca şi cum s-ar teme de dezvăluirea unei taine. Violone continuă în şoaptă de-abia auzită. Vorbeşte dezlânat, parcă de departe, abia desluşeşti ce spune. Morcoveaţă nu îndrăzneşte să se întoarcă; se apropie pe nesimţite, mutându-şi încet tot corpul, dar nu mai aude nimic. E încordat peste măsură, i se pare că urechile i se scobesc pe dinăuntru şi se lărgesc ca o pâlnie; totuşi nu prinde nici măcar un sunet.

Îşi aminteşte că a mai încercat cândva un simţământ asemănător ascultând pe la uşi, lipindu-şi ochiul de gaura cheii, dorind să o mărească şi să tragă spre el, cum ai trage cu un cârlig, tot ce voia să vadă.

Într-un târziu, pedagogul se apleacă uşor ca o umbră spre Marseau, îl sărută pe frunte, mângâindu-l cu barbişonul lui ca un penel, apoi se ridică, şi Morcoveaţă îl urmăreşte cu privirea cum lunecă printre rândurile de paturi. Dacă Violone atinge în treacăt vreo pernă cu mâna, cel stingherit se întoarce pe partea cealaltă, suspinând prelung.

Morcoveaţă rămâne vreme îndelungată la pândă. Se teme de reîntoarcerea neaşteptată a lui Violone. Marseau s-a şi ghemuit în aşternut, trăgându-şi pătura peste cap, şi, treaz, cugetă la cele petrecute, fără să ştie cum să tălmăcească lucrurile.

Morcoveaţă a obosit aşteptând. Ca magnetizate, pleoapele i se apropie. Se străduieşte să privească ţintă lampa cu gaz aproape stinsă; dar după ce numără trei balonaşe ce înmuguresc în lumină şi se grăbesc să iasă din lampă, adoarme.

III

A doua zi dimineaţă, la spălător, în timp ce băieţii îşi freacă uşurel obrajii înfrigurați cu capătul prosoapelor abia înmuiate în apă, Morcoveaţă se

uită duşmănos la Marseau şi, căznindu-se să aibă un aer cât mai crunt, izbucneşte în ocări, silabisind şuierător printre dinţi:

— Bibicule! Bibicule!

Marseau se împurpurează la faţă, dar răspunde fără mânie, privindu-l aproape rugător:

— Nu-i adevărat ce crezi tu, dacă-ţi spun!

Pedagogul face inspecţia mâinilor. Aşezaţi pe două rânduri, băieţii arată automat mâinile, întâi dosul, apoi palmele, răsucindu-le iute şi vârându-le numaidecât în buzunare, la căldură, sau sub pătura cea mai apropiată. De obicei, Violone nici nu se uită. De astă dată însă, tocmai când n-ar fi trebuit, vede că Morcoveaţă are mâinile murdare. Morcoveaţă, rugat să şi le vâre din nou sub robinet, se revoltă. La drept vorbind, parcă se zăreşte o pată vineţie pe mâinile lui, dar băiatul susţine că-i un început de degerătură. Pedagogul îi poartă pică, nici vorbă.

Violone e nevoit să-l ducă la domnul director.

Acesta, sculat dis-de-dimineaţă, pregăteşte în biroul său verde, vechi de când lumea şi pământul, cursul de istorie pe care-l predă celor mari în clipele de răgaz. Teşindu-şi degetele butucănoase de masă, el stabileşte punctele principale: aici căderea Imperiului Roman; la mijloc, cucerirea Constantinopolului de către turci; iar mai departe, Istoria Modernă, care începe de nu se ştie unde şi nu mai are capăt.

E îmbrăcat într-un halat larg, cu brandenburguri, care îi înconjoară pieptul voinic, ca nişte cârcei de viţă răsuciţi în jurul unei coloane. Se vede de la două poşte că-i un mâncăcios; trăsăturile-i sunt grosolane şi faţa întotdeauna cam lucioasă. Vorbeşte răstit chiar şi cu doamnele, iar creţurile gâtului, revărsate peste guler, i se unduiesc încet şi ritmic. Nici mustăţile-i stufoase şi ochii-i rotunzi nu se uită uşor.

Morcoveaţă stă smirnă înaintea lui, cu şapca între genunchi, ca să nu fie stânjenit câtuşi de puţin în mişcări.

Cu o voce care te bagă-n sperieţi, directorul întreabă:

— Ce este?

— M-a trimis dom’ pedagog să vă spun că am mâinile murdare, da’ nu-i adevărat!

Şi, conştiincios, Morcoveaţă şi-arată iarăşi mâinile, răsucindu-le: întâi pe dos, apoi pe faţă. Ba, ca dovadă, le mai arată şi invers: întâi pe faţă, apoi pe dos.

— Aha, nu-i adevărat? tună directorul. Patru zile de arest, băieţaş!

— Domnule, să vedeţi, spune Morcoveaţă, dom’ pedagog îmi poartă pică!

— Aha! Îţi poartă pică? Opt zile, băieţaş!

Morcoveaţă ştie cu cine are de-a face. Nu se miră defel de atâta blândeţe. E hotărât să înfrunte orice. Se înţepeneşte în loc, îşi încordează picioarele şi aşteaptă curajos scatoalca.

Căci domnul director are nevinovatul obicei de-a mai cârpi din când în când cu dosul palmei pe câte un elev mai îndărătnic: pleosc! Dibăcia celui în cauză e să prevadă lovitura şi să se aplece la timp: aşa, directorul îşi pierde echilibrul, făcându-i pe toţi să râdă pe-nfundate. A doua oară însă nu mai dă – demnitatea sa îl împiedică să se folosească şi el de viclenie. Ori pocneşte în plin, ori se lasă păgubaş.

— Ştiţi, spune Morcoveaţă semeţ şi curajos de-a binelea, dom' pedagog şi cu Marseau se ţin de prostii!

Privirea directorului se tulbură numaidecât, de parcă i-ar fi intrat două musculiţe în ochi. Îşi propteşte pumnii încleştaţi de marginea mesei şi se ridică pe jumătate din scaun, cu capul repezit înainte, ca şi cum ar vrea să-l izbească pe Morcoveaţă drept în piept.

— Ce prostii? întreabă el răguşit.

Morcoveaţă pare că-i luat pe nepregătite. Se aştepta (poate nu-i prea târziu) să se pomenească cu una dintre cărţoaiele de istorie în cap şi, când colo, uite că-i cere amănunte.

Directorul aşteaptă. Creţurile i s-au strâns toate ca un colac, ori ca o perniţă, pe care tronează, pieziş, capul.

Morcoveaţă şovăie, vede că nu-i vin cuvintele nimerite şi apoi, dintr-odată încurcat, îşi face spinarea gheb, ia un aer care vrea să pară stângaci şi plouat, duce mâna spre genunchi, după şapcă, o scoate la iveală turtită, se zgribuleşte şi se gheboşează din ce în ce mai mult, ridică şapca binişor până la bărbie şi încet, cu viclenie ascunsă şi făcând-o pe ruşinatul, îşi vâră scăfârlia de maimuţoi în calota vătuită, fără să scoată o vorbă.

IV

În aceeaşi zi, în urma unei scurte anchete, lui Violone i se dau papucii. E o plecare mişcătoare, aproape o ceremonie.

— O să mă reîntorc, spune Violone, plec doar pentru câtva timp.

Dar nu se găseşte nimeni să-l creadă. Internatul schimbă mereu personalul, de parcă s-ar teme să nu prindă mucegai. E un adevărat du-te-vino de pedagogi. Pleacă şi ăsta la fel ca alţii, şi pentru că-i cumsecade, pleacă mai degrabă. Aproape toţi îl îndrăgesc. Are un talent fără de pereche la scrisul etichetelor: *Caiet de teme la limba greacă, aparţinând elevului…* Literele mari sunt ca turnate, seamănă cu literele de pe firme. Băncile se golesc. Elevii fac cerc în jurul lui, la catedră. Mâna-i frumoasă, pe care sclipeşte piatra verde

a unui inel, lunecă cu eleganţă pe hârtie. Aşterne o iscălitură în josul paginii. Şi ea cade ca o piatră în apă, într-o unduire însoţită de un vârtej de linii regulate şi capricioase totodată, care formează parafa – o adevărată capodoperă. Coada parafei se rătăceşte, se pierde într-însa. Trebuie să te uiţi de foarte aproape, să cauţi îndelung, ca să o găseşti. Se înţelege de la sine că totul e făcut dintr-o singură trăsătură de condei. O dată, Violone a nimerit o împletitură de linii numită fleuron, de care puştii nu mai sfârşeau să se minuneze.

Toţi sunt foarte mâhniţi de plecarea lui.

Se înţeleg să-l bâzâie pe director cu primul prilej, adică să-şi arate nemulţumirea umflându-şi obrajii şi bâzâind ca bărzăunii. Cândva, într-o zi, prind ei momentul.

Până una, alta se amărăsc unii pe alţii. Violone, care se simte regretat, are cochetăria să plece în timpul unei recreaţii. Când apare în curte urmat de un servitor ce-i duce cufărul, băieţii dau buzna cu toţii. El le strânge mâna, îi bate prieteneşte cu palma pe obraz şi, împresurat, năpădit din toate părţile, se căzneşte să-şi smulgă pulpanele redingotei, fără să şi le sfâşie, zâmbind mişcat. Unii, agăţaţi de barele de gimnastică, se opresc la mijlocul unei tumbe şi sar jos, cu fruntea năduşită şi cu mânecile suflecate, rămânând cu gura căscată şi degetele răşchirate din pricina sacâzului. Alţii, mai calmi, care umblau creanga prin curte, dau din mâini în chip de rămas-bun. Servitorul, gârbovit de povara cufărului, s-a oprit respectuos la câţiva paşi în urma pedagogului, prilej bun pentru un pehlivan de băiat să-i lipească de şorţul alb mâna cu toate cinci degetele înmuiate în nisip umed. Obrajii lui Marseau sunt roşii ca bujorul, încât ai zice că-s sulemeniţi. Este la prima lui mare durere sufletească; tulburat şi silit să recunoască faptul că-i pare rău după pedagog ca după o verişoară, stă însă ceva mai la o parte, neliniştit, parcă ruşinat. Violone se îndreaptă spre el fără pic de stânjeneală, când tocmai se aude un zăngănit de geamuri sparte.

Toţi ochii se ridică spre ferestruica zăbrelită a arestului, de unde se iveşte mutra pocită şi sălbatică a lui Morcoveaţă. Galben la faţă, el se strâmbă în toate chipurile, ca un pui de jivină închis în cuşcă, întărâtat, cu părul în ochi şi dezvelindu-şi într-un rânjet dinţii albi. Vâră mâna dreaptă printre cioburile rămase în cercevea, şi ele îl muşcă de parcă ar fi însufleţite, apoi îl ameninţă pe Violone cu pumnul însângerat.

— Neghiobule! spune pedagogul. Acum eşti mulţumit şi tu!

— Păi ce! strigă Morcoveaţă furios, izbind cu pumnul într-alt ochi de geam. Pe el să-l săruţi şi pe mine nu? Şi, mânjindu-se pe faţă cu sângele ce-i şiroieşte din mâna zdrelită, adaugă: Şi eu am obrajii roşii, dacă vreau!

PĂDUCHII

De îndată ce Felix şi Morcoveaţă vin acasă de la internat, doamna Lepic îi pune să se spele pe picioare. E o măsură bine-venită, căci acolo, în trei luni de zile, nu s-au spălat nici măcar o singură dată. De altfel, nici un articol din prospect nu prevede asta.

— Negre mai trebuie să-ţi fie labele, Morcoveaţă, săracu' de tine! spune doamna Lepic.

A ghicit întocmai. Morcoveaţă e întotdeauna mai murdar pe picioare decât Felix. De ce oare? Doar trăiesc amândoi alături şi duc aceeaşi viaţă, sub acelaşi acoperiş. Fireşte, după trei luni, nici picioarele lui Felix nu pot să fie prea albe, dar Morcoveaţă, după cum singur spune, aproape că nu şi le mai recunoaşte. Ruşinat, şi le cufundă în apă cu dibăcia unui scamator. Nici nu-l vezi cum îşi scoate ciorapii şi cum îşi vâră picioarele alături de-ale lui Felix, care şi le lăfăie pe tot fundul hârdăului; un strat de jeg se lăţeşte, fără zăbavă, ca o rufă, peste cele două perechi de labe scârboase.

Potrivit obiceiului său, domnul Lepic se plimbă de la o fereastră la alta. Reciteşte certificatele trimestriale ale băieţilor şi mai ales însemnările scrise chiar de mâna domnului director. Despre Felix: „Zăpăcit, dar inteligent. Va ajunge departe".

Şi despre Morcoveaţă: „Când vrea, se distinge, dar nu vrea întotdeauna".

Gândul că Morcoveaţă se poate distinge îi înveseleşte pe toţi. În acest timp, cu mâinile aşezate cruciş pe genunchi, el îşi înmoaie picioarele, topindu-se de plăcere. Se simte privit. Ai săi îl găsesc parcă şi mai slut sub chica roşcovană, cu laţele crescute peste măsură. Domnul Lepic, potrivnic oricăror efuziuni, îşi arată bucuria de a-l revedea doar necăjindu-l. Când pleacă de acasă, îi trage un bobârnac peste ureche. Când vine acasă, îl împunge cu cotul, şi Morcoveaţă râde din toată inima.

Într-un târziu, domnul Lepic îi trece mâna prin laţe, pocnind din unghii, ca şi cum ar vrea să-i omoare păduchii. E gluma lui favorită. Or, de la bun început, a şi omorât unul.

— Oho! face el. Cum ţi l-am nimerit, nu mi-a scăpat!

Şi în timp ce se şterge niţel cam îngreţoşat de coama lui Morcoveaţă, doamna Lepic ridică braţele spre cer:

— Nici că se putea! se tânguie ea, copleşită. Dumnezeule mare! Halal să ne fie! Ernestina, dă fuga după un lighean. Acum, fetiţo, ai şi tu treabă.

Ernestina aduce un lighean, un pieptene des, nişte oţet într-o farfurioară, şi vânătoarea începe.

— Piaptănă-mă întâi pe mine! urlă Felix. Sunt sigur că mi-a dat şi

mie.

Se râcâie furios cu unghiile prin cap şi cere o găleată de apă, ca să-i înece pe toţi.

— Potoleşte-te, Felix, spune Ernestina, căreia îi place să se sacrifice pentru ceilalţi, n-o să te doară deloc.

Îi pune un şervet pe după gât şi apoi dă dovadă de o îndemânare şi o răbdare de mamă. Cu o mână îi desparte părul de la rădăcină, cu cealaltă ţine, grijulie, pieptenele şi-l caută în cap fără să strâmbe din nas şi fără teamă că s-ar putea alege şi ea cu niscaiva chiriaşi.

— Încă unul! îi dă Ernestina de ştire din când în când, şi de fiecare dată Felix tropăie cu picioarele în hârdău, scuturând pumnul spre Morcoveaţă, care tace şi aşteaptă să-i vină şi lui rândul.

— Tu eşti gata, Felix, spune Ernestina, n-aveai decât vreo şapte, opt, numără-i. O să-i numărăm şi pe-ai lui Morcoveaţă.

Morcoveaţă îl întrece însă de la prima pieptănătură. Ernestina îşi închipuie că a dat de cuib şi, când colo, a cules doar câţiva, la întâmplare, căci sunt puzderie.

Toţi fac roată în jurul lui Morcoveaţă. Ernestina îşi vede cu sârg de treabă. Domnul Lepic stă cu mâinile la spate şi e numai ochi, ca şi cum ar fi un străin curios.

— Vai, vai! Ar trebui o lopată şi-o greblă! se văicăreşte fata.

Felix, ghemuit pe vine, mişcă ligheanul şi adună laolaltă păduchii, care pică-n apă, albi de mătreaţă. Îi vezi bine cum îşi frământă picioruşele scurte cât un căpeţel de geană. Se leagănă pe apa din lighean şi mor la iuţeală, din pricina oţetului.

Doamna Lepic:

Zău, Morcoveaţă, cin’ să te mai priceapă? Te-ai făcut mare, eşti om în toată firea, ar trebui să-ţi fie ruşine. Hai, picioarele mai treacă-meargă; poate că abia aici, acasă, ajungi să ţi le vezi. Păduchii însă te mănâncă şi tu nu ceri nici sfatul profesorilor, nici ajutorul alor tăi. Spune, rogu-te, ce plăcere simţi să te laşi pradă lighioanelor ăstora? Tot capul ţi-e numai sânge.

Morcoveaţă:

Asta-i din pricina pieptenului, mă zgârie.

Doamna Lepic:

Aha, pieptenul e de vină? Vasăzică aşa îi mulţumeşti tu surioarei tale? L-auzi, Ernestina? Domnul ăsta delicat nu-i mulţumit de tine. Ascultă ce-ţi spun eu, fetiţo, dă-l încolo pe mucenicul ăsta îndărătnic, lasă-l cu păduchii lui.

Ernestina:

Gata pentru azi, mămico. N-am scos decât grosul. Mâine dau din nou iama în ei. Acum ştiu că o să trebuiască să mă parfumez, nu glumă.

Doamna Lepic:

Şi tu, Morcoveaţă, ia ligheanul şi pune-l pe zidul grădinii. Să-l vadă tot satul, ca să-ţi crape obrazul de ruşine.

Morcoveaţă ia ligheanul şi iese pe uşă; după ce-l pune la soare, se aşază şi el de strajă, alături.

Bătrâna Marie Nanette e cea dintâi care se apropie. De câte ori îl întâlneşte pe Morcoveaţă, se opreşte în loc, îl iscodeşte cu ochişorii ei răutăcioşi şi miopi, clătinând din scufia-i neagră, şi pare să ghicească multe.

— Asta ce-i, întreabă ea?

Morcoveaţă nu răspunde. Bătrâna se apleacă peste lighean.

— Linte să fie? Zău dacă mai văd. Băiatul meu, Pierre, ar trebui să-mi cumpere nişte ochelari.

Şi-şi vâră degetul, de parcă ar vrea să guste. Hotărât lucru, nu se dumireşte defel.

— Şi tu ce tot păzeşti pe-aici, îmbufnat şi cu ochii bulbucaţi? Pun prinsoare că te-au ocărât şi-ai luat una după ceafă. Ascultă, nu ţi-s bunică, dar gândesc şi eu cu capul ăsta al meu şi-ţi plâng de milă, sărăcuţul de tine, că-mi închipui că pătimeşti destule din pricina lor.

Morcoveaţă trage cu coada ochiului în jur, vede că maică-sa nu poate să-l audă şi-i spune răstit bătrânei:

— Ei şi? Ce-ţi pasă? Vezi-ţi de-ale matale şi dă-mi pace!

CA BRUTUS

Domnul Lepic:

Morcoveaţă, anul trecut nu te-ai ţinut de carte aşa cum credeam eu. Însemnările directorului arată c-ai putea mult mai mult. Umbli cu capu-n nori, citeşti cărţi oprite. Ai o ţinere de minte grozavă, la oral iei note destul de bune, dar nu-ţi faci temele. Uite, Morcoveaţă, e timpul să te-aşterni pe treabă.

Morcoveaţă:

Nicio grijă, tăticule. Anul trecut m-am cam lăsat pe tânjală, nimic de zis. Acuma însă o să mă ţin cu dinţii de carte. Totuşi nu-ţi făgăduiesc să ajung primul la toate.

Domnul Lepic:

Oricum, tu încearcă.

Morcoveaţă:

Nu, tăticule, îmi ceri prea mult. N-ajung eu primul nici la geografie, nici la germană, nici la fizică şi nici la chimie; avem vreo doi-trei care tocesc la astea pe rupte – sunt cei mai tari –, dar încolo nu-i interesează nimic. Nu-i

chip să le-o iei înainte. Altceva vreau eu – ascultă ce-ţi spun, tăticule –, vreau s-ajung în scurtă vreme cel mai bun la compunere: să-i las de căruţă pe toţi. Şi dacă cumva nu reuşesc, cu toată silinţa mea, atunci barem n-are de ce să-mi pară rău şi-o să strig cu mândrie şi eu, ca Brutus: „O, virtute, tu nu eşti decât o vorbă goală!“

Domnul Lepic:

Lasă, băiatule, sunt sigur c-o să-i înfunzi.

Felix:

Tăticule, ce tot îndrugă Morcoveaţă?

Ernestina:

Eu, una, n-am auzit.

Doamna Lepic:

Nici eu. Ia mai zi o dată, Morcoveaţă, s-auzim şi noi.

Morcoveaţă:

N-am apus nimic, mămico.

Doamna Lepic:

Cum nimica? Păi cine ameninţa cerul cu pumnul, roşu la faţă, şi turuia de zor, de se auzea până-n capul satului? Ia mai spune o dată, să fie cu folos şi pentru alţii.

Morcoveaţă:

Lasă, mămico, nu merită osteneala.

Doamna Lepic:

Ba da, ba da! Ai pomenit de unul – cine-i ăla?

Morcoveaţă:

Matale nu-l ştii, mămico.

Doamna Lepic:

Cu atât mai mult. Întâi şi-ntâi, te rog să nu faci pe deşteptul şi să-mi dai ascultare.

Morcoveaţă:

Bine, mămico. Uite, vorbeam cu tata, care-mi dădea sfaturi prieteneşti şi, drept mulţumire, nu ştiu ce mi-a trecut prin cap să făgăduiesc ceva, aşa ca romanul ăla numit Brutus, să invoc virtutea…

Doamna Lepic:

Vezi să nu! Acum o scalzi. Te rog să repeţi aidoma ce-ai spus adineauri. Mi se pare că nu-ţi cer marea cu sarea şi-ai putea foarte bine să faci atâta lucru pentru mama ta.

Felix:

Să spun eu, mămico?

Doamna Lepic:

Nu! Întâi el, şi pe urmă tu, iar noi o să vedem deosebirea. Haide

odată, Morcoveaţă!

Morcoveaţă (îngână cu o voce plângăreaţă):

„O, vir-tu-te, tu nu eşti de-cât o vor-bă goa-lă!“

Doamna Lepic:

Poftim! Nimic nu scoţi din copilul ăsta. Mai degrabă s-ar lăsa zvântat în bătaie decât să-i facă maică-sii pe voie.

Felix:

Uite cum a spus, mămico (*dă ochii peste cap şi aruncă priviri sfidătoare*): Dacă n-ajung primul la compunere (*îşi umflă obrajii şi bate din picior*) am să strig şi eu ca Brutus (*ridică braţele spre tavan*): „O, virtute (*lasă braţele să-i cadă de-a lungul corpului*), tu nu eşti decât o vorbă goală!“ Aşa a spus.

Doamna Lepic:

Bravo, minunat! Te felicit, Morcoveaţă! De ce-mi pare însă foarte rău, cu toată încăpăţânarea ta, e că o imitaţie nu preţuieşte niciodată cât originalul.

Felix:

Morcoveaţă, oare chiar Brutus a spus asta? Nu cumva Cato?

Morcoveaţă:

Brutus, sunt sigur. „Apoi se aruncă în spada întinsă de un prieten şi muri.“

Ernestina:

Morcoveaţă are dreptate. Ba mi-aduc aminte că Brutus ăsta se prefăcea nebun, cu aur ascuns în toiag.

Morcoveaţă:

Nu te supăra, surioară, le-ncurci. Îl confunzi pe Brutus al meu cu altcineva.

Ernestina:

Poate. Fii sigur însă că domnişoara Sofia ne predă la istorie tot aşa de bine ca şi profesorul tău de la liceu.

Doamna Lepic:

N-are a face. Nu vă certaţi. Totul e să ai un Brutus în familie, şi uite că noi îl avem. Şi asta numai mulţumită lui Morcoveaţă, sâc! Nici nu ştiam de câtă cinste ne bucurăm. Minunaţi-vă de noul Brutus. Vorbeşte latineşte ca un episcop şi nu toacă de două ori pentru o babă surdă. Suciţi-l pe toate părţile: dacă te uiţi la el din faţă, îi vezi petele de pe haina pe care abia a îmbrăcat-o; dacă te uiţi din spate, îi vezi nădragii sfâşiaţi. Dumnezeule, pe unde s-o mai fi vârât? Uitaţi-vă numai în ce hal e Morcoveaţă-Brutus. Of, sălbaticule!

DIN SCRISORILE LUI MORCOVEAŢĂ CĂTRE

DOMNUL LEPIC ŞI UNELE RĂSPUNSURI ALE DOMNULUI LEPIC CĂTRE MORCOVEAŢĂ

Morcoveaţă, către domnul Lepic

Internatul Saint-Marc

Dragă tăticule,

M-am tot ţinut de pescuit în timpul vacanţei şi asta mi-a pus sângele în mişcare. Nişte buboaie cât toate zilele îmi ies pe pulpe. Stau la pat. Zac pe spate şi doamna infirmieră îmi pune prişniţe. Atâta vreme cât piroanele astea afurisite nu se sparg, mă doare. După aia, nici nu mă mai gândesc la ele. Numai că se înmulţesc ca puii de găină. Unul trece, alte trei răsar. Nădăjduiesc însă c-o să ies la liman.

Fiul tău iubitor

Răspunsul domnului Lepic

Dragul meu Morcoveaţă,

Dat fiind că te pregăteşti pentru prima ta împărtăşanie şi înveţi catehismul, trebuie să ştii că omenirea nu te-a aşteptat pe tine ca să aibă buboaie sau piroane, cum le spui tu. Lui Iisus Hristos i-au bătut piroane şi în picioare, şi în mâini. Dar el nu se văicărea, deşi ale lui erau adevărate.

Curaj!

Tatăl tău care te iubeşte

Morcoveaţă, către domnul Lepic

Dragă tăticule,

Te anunţ bucuros că mi-a ieşit o măsea. Deşi n-am încă vârsta, cred că-i o măsea timpurie de minte. Sper că n-o să fie singura şi că te voi mulţumi întotdeauna prin sârguinţa şi buna mea purtare.

Fiul tău iubitor

Răspunsul domnului Lepic

Dragul meu Morcoveaţă,

Tocmai acum, când ţie ţi-a ieşit o măsea, una de-a mea a început să se clatine. Chiar ieri dimineaţă mi-a căzut. Aşa că dacă tu ai o măsea mai mult, tatăl tău are una mai puţin. Precum vezi, nu s-a schimbat nimic, numărul măselelor în familie e acelaşi.

Tatăl tău care te iubeşte

Morcoveaţă, către domnul Lepic

Dragă tăticule,

Închipuieşte-ţi că ieri a fost ziua domnului Jacques, profesorul nostru de latină. Toţi băieţii au hotărât ca eu să-l felicit în numele întregii clase. Mândru de această cinste, mi-am pregătit îndelung cuvântarea, presărând ici-colo şi câte un cuvânt latinesc. Fără falsă modestie, eram mulţumit de ea. Am scris-o apoi pe curat, pe o coală mare, ministerială, şi, în ziua cuvenită, îndemnat de colegii mei care murmurau „Du-te, hai, du-te odată!“, am prins momentul când domnul Jacques nu se uita la noi şi m-am apropiat de catedră. Dar abia am apucat să desfac foaia şi să spun cu glas tare:

VENERATE PROFESOR,

că domnul Jacques s-a ridicat furios în picioare şi-a început să zbiere:

— Marş la locul tău, numaidecât!

Bănuieşti că n-am mai stat pe gânduri şi am şters-o la iuţeală în bancă, în timp ce băieţii se piteau, vârând nasul în carte, iar domnul Jacques îmi poruncea furios:

— Tradu lecţia!

Dragă tăticule, ce spui tu de treaba asta?

Răspunsul domnului Lepic

Dragul meu Morcoveaţă,

Când o să ajungi deputat, atunci ai să vezi lucruri şi mai şi. Fiecare cu-ale lui. Dacă l-au pus pe profesorul ăsta al tău la catedră, pesemne e ca să vorbească el şi să asculte alţii, şi nu să vorbeşti tu ca să asculte el.

Morcoveaţă, către domnul Lepic

Dragă tăticule,

Am dus adineauri domnului Legris, profesorul nostru de istorie şi geografie, iepurele pe care l-ai trimis tu. Într-adevăr, mi s-a părut că darul ăsta i-a făcut plăcere. Îţi mulţumeşte călduros. Cum intrasem în casă cu umbrela şiroind de apă, mi-a luat-o chiar el din mână ca s-o scoată în vestibul. Apoi am vorbit împreună verzi şi uscate. Mi-a spus că, dacă vreau, la sfârşitul anului o să pot lua premiul întâi la istorie şi geografie. Mă crezi oare că tot timpul convorbirii noastre am rămas în picioare şi că domnul Legris, care altfel s-a arătat foarte prietenos, ţi-o repet, nu mi-a oferit măcar un scaun?

Să fie o scăpare din vedere sau o impoliteţe?

Nu ştiu şi-aş fi curios, dragă tăticule, să aflu care-i părerea ta.

Răspunsul domnului Lepic

Dragul meu Morcoveaţă,

Mereu mi te plângi de câte ceva. Ba că domnul Jacques te trimite să stai jos, ba că domnul Legris te lasă să stai în picioare. Poate eşti încă prea tânăr ca să pretinzi atenţii. Şi dacă domnul Legris nu ţi-a oferit un scaun, iartă-l; de bună seamă că, văzându-te aşa mic, o fi crezut că stai jos.

Morcoveaţă, către domnul Lepic

Dragă tăticule,

Aud că trebuie să pleci la Paris. Mă bucur de bucuria pe care ai s-o ai vizitând capitala, pe care mi-aş dori s-o cunosc şi eu şi unde, cu gândul, voi fi alături de tine. Ştiu că învăţătura nu-mi îngăduie această călătorie, dar mă folosesc de acest prilej şi te întreb dacă n-ai putea să-mi cumperi vreo două cărţi. Cele pe care le am eu le-am învăţat pe dinafară. Alege orice. Mi-e totuna. Totuşi, mi-aş dori mai cu seamă *Henriada*, de François-Marie-Arouet de Voltaire, şi *Noua Eloiza* de Jean-Jacques Rousseau. Dacă mi le-aduci (cărţile costă o nimica toată la Paris), îţi jur că pedagogul n-o să mi le confişte niciodată.

Răspunsul domnului Lepic

Dragul meu Morcoveaţă,

Scriitorii de care-mi vorbeşti erau şi ei oameni ca tine şi ca mine. Ce-au făcut ei poţi să faci şi tu. Scrie cărţi, ca după aia să le citeşti.

Domnul Lepic, către Morcoveaţă

Dragul meu Morcoveaţă,

Sunt tare uimit de scrisoarea ta de azi-dimineaţă. Zadarnic o tot recitesc. Nu mai scrii aşa ca altădată şi vorbeşti de nişte lucruri ciudate, care nu-mi par nici de nasul tău, nici de-al meu.

De obicei ne povesteşti ce ţi s-a mai întâmplat, ne scrii al câtelea eşti în clasă la învăţătură, despre însuşirile şi cusururile fiecărui profesor, numele noilor tăi colegi, starea rufăriei, dacă dormi şi dacă mănânci bine.

Asta, de altfel, e ceea ce vreau să ştiu şi eu. Azi, însă, nu mai pricep nimic. De unde până unde, mă rog, bâiguiala aia despre primăvară, când acum suntem în toiul iernii? Ce vrei să spui? Ai nevoie cumva de un fular? Scrisoarea ta n-are nici dată şi nu se poate şti dacă mi-o adresezi mie sau câinelui. Până şi scrisul mi se pare schimbat, iar felul cum sunt aşezate rândurile şi puzderia asta de majuscule mă buimăceşte. Pe scurt, bănuiesc că vrei să-ţi baţi joc de cineva. Presupun că de tine însuţi. Asta nu-i o crimă, dar ţin să te fac atent.

Răspunsul lui Morcoveaţă

Dragă tăticule,

Un cuvânt la repezeală, ca să te lămuresc cu ultima mea scrisoare. Tu n-ai băgat de seamă: era scrisă în *versuri*.

COTEŢUL

Coteţul ăsta mic prin care s-au perindat, rând pe rând, găini, iepuri, porci, gol acum, îi aparţine pe deplin lui Morcoveaţă, pentru toată vacanţa. Pătrunde înăuntru fără nicio greutate, căci nu mai are uşă. Câteva urzici lungi şi firave împodobesc pragul, şi atunci când Morcoveaţă le priveşte, întins pe burtă, i se par o adevărată pădure. O pulbere măruntă acoperă pământul. Piatra zidurilor străluceşte de umezeală. Băiatul atinge tavanul cu capul. Aicea-i bârlogul lui; aici petrece de minune, după cum îi trăsneşte prin minte, cu mare dispreţ pentru jucării, care mai mult te încurcă.

Mai cu seamă îi place să facă patru cuiburi cu poponeaţa – câte unul în fiecare colţ al coteţului. Cu mâna adusă în chip de mistrie, îngrămădeşte praful de jur împrejurul turului şi apoi stă aşa.

Cu spatele rezemat de zidul neted, cu picioarele îndoite şi mâinile încrucişate pe genunchi, se simte la adăpost şi tare bine. Nici c-ar putea să ocupe mai puţin loc. Uită de lume, nu se mai teme de nimic. Doar o bubuitură zdravănă de tunet l-ar putea tulbura.

Zoaiele de la bucătărie, care se scurg ceva mai încolo, pe gura jgheabului, când puhoi, când abia picurând, trimit adieri de răcoare.

Dintr-odată, alarmă.

Chemări ce se apropie, paşi.

— Morcoveaţă! Morcoveaţă!

Un cap se apleacă în prag. Morcoveaţă se face ghem, îndesându-se în pământ şi în zid. Stă cu gura căscată, ţinându-şi răsuflarea, cu privirea încremenită, şi simte cum nişte ochi scotocesc prin întuneric.

— Morcoveaţă, eşti aici?

Tâmplele-i zvâcnesc, se perpeleşte. Acuşi-acuşi are să urle de spaimă.

— Nu-i aici dihania. Pe unde o fi umblând?

Paşii se depărtează şi Morcoveaţă, ceva mai în largul său, îşi destinde un pic mădularele.

Gândul lui umblă încă pe lungi drumuri de tăcere.

O zarvă cumplită îi umple deodată urechile. Pe tavan, o musculiţă s-a prins într-o pânză de păianjen şi bâzâie, se zbate. Iar păianjenul alunecă într-

acolo, de-a lungul unui fir. Are pântecul alb ca miezul de pâine. O clipă rămâne atârnat în aer, chircit şi neliniştit.

Morcoveaţă stă în capul oaselor şi-l pândeşte, aşteaptă nerăbdător sfârşitul, şi atunci când păianjenul, setos de sânge, se năpusteşte înainte, strângându-şi labele în formă de stea şi încleştându-şi prada, el se ridică, stârnit, în picioare, ca şi cum ar vrea să-şi ceară partea.

Asta-i tot.

Păianjenul urcă iar. Morcoveaţă se aşază pe pământ şi se închide din nou în el însuşi, în sufletul lui întunecos de iepure.

Şi îndată, asemenea unei şuviţe de apă împovărată de nisip, visarea-i sărăcăcioasă dă de loc neted, se opreşte, se face băltoacă şi prinde să coclească.

PISICA

I

Morcoveaţă a aflat ceva: la pescuit de raci, carnea de pisică e cea mai bună momeală, mai bună decât maţele de pui şi decât resturile de la măcelărie.

El ştie o pisică urgisită, pentru că-i bătrână, bolnavă şi cam chelboasă. O pofteşte la el în coteţ, la o ceaşcă cu lapte. Vor fi singuri. S-ar putea să fie acolo şi un şobolan din vreo gaură, dar Morcoveaţă nu-i făgăduieşte decât ceaşca cu lapte. A pus ceaşca într-un colţ. Împinge pisica într-acolo şi o îndeamnă:

— Hai, satură-te!

O mângâie pe spinare, o alintă cu nume drăgăstoase, o urmăreşte cum lipăie de zor şi se înduioşează.

— Ei, bătrânico, săraca de tine, bucură-te şi tu cât mai poţi.

Pisica a isprăvit laptele, linge fundul şi buza ceştii, apoi îşi linge mustăţile îndulcite.

— Ei, gata, ai mâncat? întreabă Morcoveaţă tot mângâind-o. Mda, ştiu, ai mai pofti tu o ceaşcă, dar vezi că n-am putut s-o şterpelesc decât pe asta. Şi, pe urmă, mai devreme sau mai târziu…

Zicând acestea, îi lipeşte ţeava carabinei de frunte şi apasă pe trăgaci.

Bubuitura îl năuceşte. I se pare că până şi coteţul a sărit în aer, iar atunci când fumul se risipeşte, vede la picioarele sale pisica, privindu-l ţintă cu un ochi.

O jumătate de căpăţână a zburat pe undeva şi sângele se prelinge din cealaltă în ceaşca cu lapte.

— Nici n-ai zice c-a murit. La naiba! Ştiu c-am ţintit bine.

Şi Morcoveaţă rămâne ca o stană de piatră, înfiorat de căutătura galbenă a ochiului nevătămat.

Pisica se cutremură din tot trupul şi asta parcă arată că mai trăieşte, dar nu face nicio sforţare să se urnească din loc. Ba ai zice că sângerează în ceaşcă, anume ca să nu se piardă nici măcar o picătură pe jos.

Morcoveaţă nu-i un ageamiu. A ucis păsări sălbatice, animale domestice, un câine, fie pentru plăcerea lui, fie la îndemnul altora. Aşadar se pricepe, ştie că dacă dihania nu vrea să moară, trebuie să te grăbeşti, să n-o slăbeşti o clipă, să te înverşunezi, să te avânţi la nevoie într-o luptă corp la corp. Altfel te năpădeşte o milă prostească. Te pomeneşti neputincios. Pierzi timpul şi nu mai ajungi să-i vii de hac.

Încearcă mai întâi unele zgândăreli prevăzătoare. Apoi înhaţă pisica de coadă şi-o pocneşte de câteva ori cu carabina în ceafă, atât de îndârjit, încât ai crede că fiecare lovitură e cea de pe urmă – cea izbăvitoare.

Gata să-şi dea duhul, pisica ba zgârie nebuneşte aerul cu ghearele, ba se chirceşte ghem, ba încremeneşte fără să scoată un sunet.

„Cine spunea că pisicile plâng când mor?“ se întreabă Morcoveaţă.

Începe să-şi piardă răbdarea. Prea s-a lungit povestea asta. Azvârle carabina cât colo, ia pisica în braţe şi, îndârjit de ghearele ce-l zgârie până la sânge, cu dinţii încleştaţi şi venele umflate, o înăbuşă.

Se înăbuşă însă şi el, se clatină pe picioare, istovit, şi se prăbuşeşte la pământ, cu faţa lipită de botul pisicii, cu ochii pironiţi în ochii ei.

II

Acum Morcoveaţă zace în patul lui de fier.

Părinţii şi prietenii casei, chemaţi în grabă, se duc să vadă locul dramei, aplecându-se sub tavanul scund al coteţului.

— Ah! spune maică-sa. Cu puteri însutite, şi abia i-am smuls pisica sfârtecată de la piept. Vă asigur că pe mine nu mă îmbrăţişează aşa.

Şi în timp ce le arată urmele unei cruzimi despre care mai târziu, în serile de veghe ale familiei, vor povesti mereu, Morcoveaţă doarme şi visează:

Se plimbă pe malul unui pârâu, pe luciul căruia razele vii ale inevitabilei lune se mişcă şi se întretaie ca andrelele în mâinile cuiva care împleteşte.

Bucăţi de pisică sclipesc în apa limpede, în laţurile de prins raci.

O pâclă alburie lunecă peste livadă, ascunzând poate năluci străvezii.

Morcoveaţă umblă cu mâinile la spate, vrând să le arate că nu au de ce să se teamă.

Un bou se apropie de el, se opreşte în loc, pufăie, apoi o ia la goană şi se face nevăzut, tropăind cu copitele de se aude până la cer.

Ce linişte ar fi dacă pârâul guraliv n-ar trăncăni şi n-ar şuşoti atâta, dacă n-ar face atâta zarvă, mai rău ca un sobor de cumetre.

Plănuind parcă să-i dea una ca să-l silească să tacă, Morcoveaţă ridică încet băţul unui laţ şi – ce să vezi: nişte raci uriaşi ies la iveală din mijlocul trestiilor.

Se ivesc din apă ţepeni, lucioşi, şi cresc întruna.

Morcoveaţă încremeneşte de spaimă, nu mai poate fugi.

Şi racii îl împresoară.

Se întind spre gâtlejul lui.

Cum mai trosnesc!

Şi îşi cască larg cleştii.

OILE

Morcoveaţă nu zăreşte la început decât un fel de ghemotoace săltăreţe, care scot nişte ţipete asurzitoare şi învălmăşite, asemenea copiilor puşi pe joacă în curtea unei şcoli. Un ghemotoc îi zbugheşte printre picioare şi lui îi sare inima din loc. Altul ţâşneşte, ca o ghiulea, printr-o deschizătură. E un miel. Şi Morcoveaţă râde singur de spaima lui. Ochii i se deprind treptat cu întunericul şi desluşeşte limpede totul.

A început vremea fătatului. În fiecare dimineaţă, fermierul Pajol mai numără vreo doi-trei mieluţi. Îi găseşte rătăciţi printre mamele lor, stângaci, clătinându-se pe picioruşele ţepene – patru beţe neîndemânatic cioplite.

Morcoveaţă nu îndrăzneşte încă să-i mângâie. Mai cutezători, mieluţii s-au şi apucat să-i molfăie pantofii sau se proptesc de el cu picioarele dinainte, ţinând un fir de fân în bot.

Bătrânii fătaţi de vreo săptămână se zbenguie opintindu-se pe picioarele dindărăt, gonesc în zigzag. Cei de-o zi, plăpânzi, se poticnesc pe picioruşe şi cad pe genunchii lor colţuroşi, ca să se ridice îndată, plini de viaţă. Unul mititel, pe care maică-sa abia l-a adus pe lume, se târăşte anevoie, năclăit tot. Maică-sa, stingherită de băşica umflată de apă care bâldâcâie neîncetat, îl alungă, împingându-l în lături cu botul.

— Asta-i o mamă rea! spune Morcoveaţă.

— Păi dobitoacele-s la fel ca oamenii, spune Pajol.

— L-ar da la doică, nici vorbă.

— Cam aşa, mormăie Pajol. Sunt atâţia pe care trebuie să-i hrăneşti cu biberonul – biberoane din alea cum se vând la spiţerie. Numai că asta nu

ţine mult – până la urmă, maică-sa se îmbunează. Nu-i greu să le îmblânzeşti.

Apucă oaia de ceafă şi o duce deoparte, într-un ţarc. Acolo-i leagă o mână de paie pe după gât, ca să o cunoască, dacă se întâmplă şi scapă. Mielul s-a ţinut după ea. Oaia mestecă cu un crănţănit de rozătoare, iar micuţul, scuturat de fiori, se ridică pe picioruşele-i plăpânde şi încearcă să sugă, scâncind, cu botul înfăşurat într-un soi de peltea tremurătoare.

— Şi crezi că se îmbunează maică-sa? întreabă Morcoveaţă.

— Da, numai să se lecuiască, spune Pajol, a fătat greu.

— Cu toate astea, eu nu-mi schimb gândul, stăruie Morcoveaţă. De ce să nu dai mieluţul în grija alteia?

— Nu l-ar primi, răspunde Pajol.

Într-adevăr, din cele patru colţuri ale târlei, behăielile mamelor se încrucişează, vestind vremea suptului, şi deşi lui Morcoveaţă i se par că toate sună la fel, mieii le deosebesc, căci fiecare dă buzna drept spre ugerul maică-sii.

— Aici, la târlă, reia vorba Pajol, nici pomeneală de hoaţe de copii.

— Ciudat, spune Morcoveaţă, instinct de familie la caierele astea de lână. Cum să ţi-l lămureşti? Pesemne că ascuţimea mirosului e totul.

Şi aproape c-ar vrea să astupe botul unei oi ca să vadă care-i adevărul.

Gândeşte adânc la asemuirea dintre oameni şi oi şi şi-ar dori să ştie numele fiecărui miel în parte.

În timp ce ei sug, măicuţele lor, cu pântecele încordate de împunsăturile boturilor lacome, rumegă cu o linişte plină de nepăsare. Morcoveaţă vede în jgheabul cu apă un capăt de lanţ, nişte şine de roată şi o lopată hârbuită.

— E curat jgheabul dumitale, n-am ce zice! rosteşte el cu subînţeles. Sunt sigur că vrei să le faci sângele mai vânos cu fierăria asta.

— Chiar aşa, încuviinţează Pajol. Nimic nu-ţi scapă.

Şi-l îndeamnă pe Morcoveaţă să guste apa. Ca să fie mai întăritoare, aruncă în jgheab tot ce-i pică în mână.

— Vrei o căpuşă? întreabă el.

— Cum nu, spune Morcoveaţă, fără să ştie despre ce-i vorba. Îţi mulţumesc.

Pajol scotoceşte prin lâna bogată a unei oi şi scoate cu unghiile la iveală o căpuşă galbenă şi dolofană, pântecoasă, ghiftuită, uriaşă. După cum îl încredinţează Pajol, două ca astea ar putea să înfulece capul unui copil ca pe o prună. Pune căpuşa în palma lui Morcoveaţă şi-l îndeamnă, dacă vrea să râdă şi să facă haz, să o strecoare fratelui ori surioarei sale pe după gât sau în păr.

Căpuşa s-a şi pus pe treabă – se înfige în piele. Morcoveaţă simte nişte pişcături în degete, ca şi cum ar pica măzăriche. Pişcăturile astea ajung

iute la încheietura mâinii şi suie mai departe, spre cot. Parcă n-ar fi doar o singură căpuşă, ci o puzderie, şi s-ar fi pus să-i roadă cotul până la umăr.

Vai de ea! Morcoveaţă o strânge între degete, o striveşte, apoi îşi şterge mâna pe spatele unei oi, fără ca Pajol să bage de seamă ceva.

O să-i spună că a pierdut-o.

Morcoveaţă, dus pe gânduri, mai ascultă câteva clipe behăielile ce se liniştesc treptat. Curând, nu se va mai auzi decât foşnetul fânului mestecat domol între fălci.

Agăţată în iesle de o vergea, o sarică vărgată pare să păzească oile singură, singurică.

NAŞUL

Uneori, domnul Lepic îi dă voie lui Morcoveaţă să se ducă la naşu-său, ba chiar să şi doarmă la el. Naşul e un bătrân ursuz şi singuratic, care-şi petrece viaţa la pescuit sau prin vie. Nu iubeşte pe nimeni, doar de Morcoveaţă îi place.

— Ai venit, mânzule? întreabă el.

— Am venit, naşule, răspunde Morcoveaţă, fără să-l îmbrăţişeze. Mi-ai pregătit undiţa?

— Ne-ajunge una la amândoi, e de părere naşul.

Morcoveaţă deschide uşa hambarului şi îşi vede undiţa gata pregătită. Aşa-l necăjeşte naşul întotdeauna, dar el s-a obişnuit şi nu se mai supără: mania asta de bătrân nu le tulbură cu nimic prietenia. Când naşul zice da, tu trebuie să înţelegi ba, şi de-a-ndoaselea. Totu-i să bagi de seamă.

„Dacă aşa-i place lui, eu n-am nimic de zis“, cugetă Morcoveaţă.

Şi rămân prieteni buni.

Naşul, care de obicei nu face mâncare decât o dată pe săptămână, acum, în cinstea lui Morcoveaţă, pune la foc o oală mare cu fasole, în care azvârle şi o bucată zdravănă de slănină, iar ca să înceapă ziua cu bine, îi spune că e musai să dea pe gât o cană cu vin.

Pe urmă se duc la pescuit.

Naşul se aşază pe malul apei şi desfăşoară fără grabă aţa undiţei – aţă bună, de Florenţa. Apoi înţepeneşte cu nişte pietroaie prăjinile lui grozave. Nu prinde decât bibani mari, pe care-i pune degrabă la răcoare, înfofoliţi într-un ştergar, ca pe nişte sugaci în scutece.

— Bagă de seamă, îi spune el lui Morcoveaţă, până nu vezi pluta afundându-se de trei ori, să nu tragi undiţa.

Morcoveaţă:

De ce de trei ori?

Naşul:

Când s-afundă prima oară, nu-nseamnă nimic: peştele doar ciocăneşte. La a doua, se schimbă treaba: înghite momeala. A treia oară – gata, nu mai scapă. Niciodată nu-i prea târziu.

Lui Morcoveaţă îi place mai mult să prindă porcani. Se descalţă, intră în apă şi scormoneşte cu picioarele nisipul de pe fund, tulburând totul în jur, iar porcanii, proşti, dau buzna, şi Morcoveaţă scoate câte unul de fiecare dată când aruncă undiţa. Abia mai are timp să strige către naşu-său:

— Şaisprezece, şaptesprezece, optsprezece!…

Când naşul vede că soarele-i deasupra capului, se duc să prânzească. Şi-l îndoapă pe Morcoveaţă cu fasole albă.

— Nu există nimic mai bun pe lume, spune el, dar mie-mi place să fie fiartă bine. Mai degrabă muşc dintr-o cazma decât să mănânc fasole nefiartă; aia scrâşneşte şi crănţăne între dinţi ca alicele într-o aripă de prepeliţă.

Morcoveaţă:

Parcă se topeşte în gură. Nu-i vorbă, nici aia gătită de mama nu-i mai prejos. Şi totuşi, nu-i la fel. Pesemne că ea se zgârceşte la slănină.

Naşul:

Mânzule, îmi creşte inima când te văd cum înfuleci. Pun prinsoare că la maică-ta acasă nu te prea scoli sătul de la masă.

Morcoveaţă:

Asta depinde de pofta ei de mâncare. Dacă i-e foame până se satură ea, mă-ndop şi eu. Când îşi pune ei în farfurie, îmi pune şi mie, fără să mai ţină socoteală. Când a isprăvit, am isprăvit şi eu.

Naşul:

Dacă eşti găgăuţă şi nu mai ceri.

Morcoveaţă:

Ehe, uşor de spus, naşule! În afară de asta, e mai bine să nu te scoli sătul de la masă.

Naşul:

Şi eu, care n-am copii, aş linge şi o maimuţă în dos, dacă maimuţa asta ar fi copilul meu! Dracu’ să mai înţeleagă!

Sfârşesc ziua în vie, unde Morcoveaţă când se uită la naşu-său cum sapă, ţinându-se pas cu pas după el, când stă tolănit pe vreun maldăr de araci şi suge smicele de răchită, cu ochii pironiţi la cer.

FÂNTÂNA

Cu naşul, Morcoveaţă nu se culcă de dragul somnului. Odaia e rece; în schimb, salteaua de puf ţine de cald, nu glumă, şi-n aşternutul moale pentru ciolanele bătrâne ale naşului, pe fin îl trec năduşelile. Vorba-i însă că doarme departe de maică-sa.

— Vasăzică a băgat frica în tine, ai? spune naşul.

Morcoveaţă:

Sau mai degrabă eu sunt ăla care n-o înfricoşează de ajuns. Uite, când vrea să-l chelfănească pe frate-meu, el şi înhaţă coada măturii, i se proţăpeşte în faţă, şi zău de n-o face să se lase păgubaşă. Din pricina asta îl şi ia cu binişorul. Zice că Felix e tare simţitor din fire şi nu-i chip să-l înveţi minte cu ciomăgeala. Asta-i bună doar când e vorba de mine.

Naşul:

Ar trebui să pui şi tu mâna pe mătură, băiete.

Morcoveaţă:

Oho, de-aş avea curaj! Eu şi Felix ne-am luat adesea la bătaie, fie în joacă, fie de-adevăratelea. Sunt la fel de puternic ca el şi aş şti să mă apăr la fel de bine. Dar mă şi văd ridicând mătura la mama! Ar crede c-am adus-o pentru ea. Din mâinile mele ar cădea într-ale ei şi, nu ştiu, zău, dacă nu mi-ar şi mulţumi înainte să-nceapă să mă croiască.

Naşul:

Dormi, mânzule, dormi!

Somnul însă nu se lipeşte de niciunul. Morcoveaţă se foieşte, se înăbuşă, vrea aer, şi bătrânului i se face milă de el.

Când e gata să adoarmă, naşul l-apucă deodată de braţ.

— Eşti aici, mânzule? întreabă el. Visam şi te credeam iar în fântână. Îţi mai aduci aminte de fântână?

Morcoveaţă:

Ca şi cum aş fi şi-acum acolo, naşule. Nu zic nimic, dar prea des îmi spui de fântână.

Naşul:

Sărăcuţul de tine, numai cât mă gândesc şi simt cum mi se-nfioară carnea. Stăteam pe iarbă şi mă furase somnul. Tu te jucai pe buza fântânii, ai alunecat şi ai căzut înăuntru: urlai, te zbăteai, şi eu, păcătosul de mine, n-aude, nu vede. Apă, ce-i drept, era abia cât să îneci o pisică. Dar tu nu te ridicai. Asta e nenorocirea. Spune, nu ţi-a dat prin cap să te ridici în picioare?

Morcoveaţă:

Parcă mai ştiu eu la ce mă gândeam acolo în fântână?

Naşul:

Până la urmă, bălăceala ta m-a trezit. Era şi timpul. Săracul de tine! Bietul de tine! Azvârleai apă pe gură ca o pompă. Te-am schimbat, ţi-am dat

să-mbraci hainele de duminică ale lui Bernard.

Morcoveaţă:

Da, şi ce mai pişcau, ce mă mai scărpinam! Erau ţesute din păr, ai?

Naşul:

Nu, dar Bernard n-a avut să-ţi dea o cămaşă curată. Râd eu azi, dar atunci, un minut, o clipă mai trebuia şi mort te scoteam afară.

Morcoveaţă:

Acum aş fi departe.

Naşul:

Muşcă-ţi limba. M-am luat eu singur la rost, ce crezi, şi de-atunci nu mai am noapte tihnită. Drept pedeapsă mi-am pierdut somnul; aşa mi se şi cuvine.

Morcoveaţă:

Păi da' mie nu mi se cuvine şi abia aştept să dorm.

Naşul:

Hai, dormi, mânzule, dormi.

Morcoveaţă:

Dacă vrei să dorm, naşule, nu mă mai ţine de mână. După ce-mi fac somnul, ţi-o dau eu singur. Şi trage piciorul mai încolo. E păros. Nu pot să dorm când m-atinge cineva.

PRUNELE

După ce s-au sucit şi s-au răsucit o bucată de vreme în aşternut, naşul întreabă:

— Dormi, mânzule?

Morcoveaţă:

Nu dorm, naşule.

Naşul:

Nici eu. Tare m-aş scula. Ce-ai zice să mergem după râme?

— Mda, ar fi ceva, răspunde Morcoveaţă.

Sar amândoi din pat, se îmbracă, aprind un felinar şi se duc în grădină.

Morcoveaţă poartă felinarul, iar naşul, o cutie de tablă, pe jumătate umplută cu pământ umezit, în care păstrează râmele pentru undiţă. Le acoperă cu muşchi jilav, aşa că nu duce lipsă niciodată de momeală. În zilele ploioase are o pradă îmbelşugată.

— Bagă de seamă, umblă uşurel să nu le striveşti, spune el către Morcoveaţă. De nu m-aş fi temut de răceală, nici nu puneam cipicii. La cel

mai mic zgomot, râma se şi trage în gaură. N-o prinzi decât dacă-i departe de bârlogul ei. Trebuie s-o apuci dintr-odată şi s-o strângi niţel, că altfel alunecă. A intrat pe jumătate în gaură, dă-i pace: o rupi, şi râma în bucăţi nu face nici două parale. Mai întâi că le putrezeşte pe alelalte, ş-apoi peştele de soi nici nu se uită la ea. Sunt pescari care se calicesc pentru o râmă; rău fac. Peştii frumoşi nu-i prinzi decât cu râme întregi, vii, care mişcă pe fundul apei. Peştele crede că vor să fugă, se repede şi le înhaţă fără nicio bănuială.

— Mie aproape toate îmi scapă, mormăie Morcoveaţă. Mi-am umplut degetele de balele lor murdare.

Naşul:

Râma nu-i murdară. O râmă-i tot ce poate fi mai curat pe lume. Se hrăneşte numai cu pământ, şi dacă o storci, nu iese decât pământ din ea. Eu, unul, le-aş mânca.

Morcoveaţă:

Ţi le dau şi pe-ale mele. Ia mănâncă, să văd şi eu.

Naşul:

Astea-s cam mari. Ar trebui mai întâi să le prăjeşti şi apoi să le întinzi pe pâine. Viermişorii mici îi mănânc şi cruzi: bunăoară pe cei din prune.

Morcoveaţă:

Mda, ştiu. De-aia le faci greaţă alor mei, mamei mai cu seamă. E destul numai să se gândească la tine şi i se întorc maţele pe dos. Din partea mea n-ai decât, eu n-o să mă iau după tine; totu-i că eşti om de treabă şi că ne-nţelegem de minune.

Ridică niţel felinarul, apucă o creangă şi culege câteva prune. Pe cele bune le păstrează pentru el, pe cele viermănoase le dă naşului, care spune, înghiţindu-le pe nemestecate, cu sâmbure cu tot:

— Astea-s cele mai bune.

Morcoveaţă:

Hm, până la urmă o s-ajung să le mănânc şi eu ca tine! Mi-e frică doar c-o să-mi miroasă gura şi-o să simtă mama când mă sărută.

— Nu miroase deloc, na, face naşul, suflând în nasul finului.

Morcoveaţă:

Adevărat. Duhneşti doar a mahorcă. Şi cum duhneşti! Ştii, mi-eşti tare drag, naşule, dar mi-ai fi cel mai drag de pe lumea asta, dacă n-ai trage din lulea.

Naşul:

Eh, mânzule, mânzule, asta-i sănătate curată!

MATILDA

— Mămico, ştii, îi dă de veste Ernestina doamnei Lepic, abia trăgându-şi răsuflarea, Morcoveaţă cu Matilda se joacă iar de-a mirele şi mireasa. Sunt în livadă, Felix îi găteşte. Şi, după câte ştiu eu, jocul ăsta e interzis.

Într-adevăr, în livadă, Matilda stă nemişcată şi ţeapănă sub găteala florilor de sunătoare. Împodobită din cap până-n picioare, pare o adevărată mireasă, cu lămâiţă în păr. Cu ce-i pe ea, şi-ar putea alina toată viaţa durerile de burtă.

Împletite mai întâi în chip de cunună, pe creştet, florile coboară pe sub bărbie, pe spate, pe braţe, în valuri unduioase, i se încolăcesc pe după mijloc şi se aştern la pământ într-o coadă şerpuitoare, pe care Felix o lungeşte întruna, neobosit.

Într-un târziu, se dă câţiva paşi îndărăt şi spune:

— Gata, nu mai mişca! Morcoveaţă, acuma-i rândul tău!

Morcoveaţă e gătit şi el ca un mire, e înzorzonat din belşug cu flori de sunătoare, printre care, ici-colo, ies la iveală ba o măciulie de mac, ba nişte bobiţe de păducel, ba o păpădie galbenă – asta ca să se deosebească de Matilda. N-are chef de râs şi tustrei păstrează un aer serios, cum se cuvine în asemenea împrejurări solemne. La înmormântare trebuie să fii trist de la început şi până la sfârşit; la nuntă, serios până după cununie. Altfel, jocul n-are niciun haz.

— Luaţi-vă de mână! porunceşte Felix. Porniţi înainte! Şi nu vă grăbiţi.

Amândoi înaintează domol, puţin depărtaţi unul de altul. Când se împiedică în trenă, Matilda o ridică şi o ţine între degete. Morcoveaţă o aşteaptă galant, rămânând cu un picior în aer.

Felix îi duce prin livadă. Merge de-a-ndăratelea şi bate tactul cu braţele întinse, arătându-le în ce ritm să păşească. Se închipuie primar şi îi salută, apoi preot şi îi binecuvântează, apoi prietenul care vine cu felicitări şi cu urări, apoi lăutar şi scârţâie din două beţe încrucişate.

Şi-i plimbă aşa încoace şi încolo.

— Staţi! porunceşte. Uite că se desface.

Zăbovesc în loc cât apasă cu palma cununa Matildei, apoi alaiul se pune iar în mişcare.

— Au! ţipă Matilda, strâmbându-se.

Un vrej de sunătoare îi trage părul în jos. Felix îl smulge. Pornesc mai departe.

— Gata, spuse el, acum sunteţi căsătoriţi: hai, pupaţi-vă.

Şi cum ei şovăie:

— Ei, ce e? Hai, pupaţi-vă. Mirii se pupă. Faceţi-vă şi voi ochi dulci,

o declaraţie acolo. Staţi de parcă aţi fi de lemn.

Dându-şi ifose de om mare, îşi bate joc de stângăcia lor – el care poate a şi rostit vorbe de dragoste. Dă exemplu şi o sărută cel dintâi pe Matilda, ca să nu spună că nu s-a ales cu nimic.

Morcoveaţă îşi ia inima în dinţi, dă la o parte florile ce atârnă pe faţa Matildei şi o sărută pe obraz.

— Nu glumesc, se aprinde el. Cu tine m-aş însura bucuros.

Matilda îi întoarce pe loc sărutul şi-n clipa următoare, stânjeniţi şi stângaci, roşesc amândoi. Felix rânjeşte.

— Te-ai înroşit ca un rac.

Îşi freacă două degete unul de altul şi spune din vârful buzelor, foarte înţepat:

— Da’ proşti mai sunt! Şi-nchipuie că-i de-adevăratelea.

— Întâi şi-ntâi nici n-am roşit, i-o întoarce Morcoveaţă, aşa că n-ai decât să rânjeşti cât pofteşti. Nu mă împiedici tu să mă-nsor cu Matilda, dacă şi mămica o să vrea.

Dar iată că mămica vine singură, să spună ea, cu gura ei, că nici nu se gândeşte la aşa ceva. Împinge portiţa şi intră în livadă, urmată de Ernestina, care i-a pârât. Trecând pe lângă gardul de mărăcini, rupe o joardă, de pe care smulge frunzele, dar de spini nu se atinge.

Vine spre ei valvârtej, ca o furtună.

— Păzea! strigă Felix şi-o şterge în fundul livezii.

Aici e la adăpost şi poate să vadă tot ce se petrece. Morcoveaţă nu dă niciodată bir cu fugiţii. E fricos de felul lui, însă-i place să sfârşească povestea cât mai repede; în schimb, azi se simte viteaz.

Matilda tremură şi plânge cu sughiţuri, ca o vădană.

Morcoveaţă:

Nu te teme. O ştiu eu pe mămica. Numai pe mine mă arde. Eu încasez totul.

Matilda:

Da, dar mămica ta o să mă spună mămicăi mele şi mămica o să mă bată.

Morcoveaţă:

O să te corijeze; se spune corijează, ca şi cum ar fi vorba de temele de vacanţă. Maică-ta te corijează?

Matilda:

Uneori, depinde.

Morcoveaţă:

La mine asta-i ceva sigur, întotdeauna.

Matilda:

Păi n-am făcut nimic.

Morcoveaţă:

N-are a face. Bagă de seamă.

Doamna Lepic se apropie. Acum e cu neputinţă să-i mai scape. Are tot timpul. Încetineşte pasul. A ajuns atât de aproape, încât Ernestina, de teamă să n-o încaseze şi ea la învălmăşeală, se opreşte în marginea cercului unde se va petrece totul. Morcoveaţă se proţăpeşte în faţa „nevesti-sii“, care hohoteşte şi mai şi. Sunătoarea îşi amestecă florile. Joarda doamnei Lepic se ridică; gata de treabă. Morcoveaţă, palid şi cu capul tras între umeri, îşi încrucişează braţele la piept. Parcă-l şi ustură pielea, parcă-l şi arde spinarea, totuşi are trufia să se răţoiască:

— Şi ce-i rău într-asta! Ne-am mai distrat şi noi puţin!

CASA DE BANI

A doua zi, dând ochii cu Morcoveaţă, Matilda şi începe:

— Maică-ta a venit de i-a spus mămicăi totul şi am mâncat o papară număru’ unu. Dar tu?

Morcoveaţă:

Nu mai ţin minte. Pe tine însă te-a bătut degeaba: că doar n-am făcut nimic rău.

Matilda:

De bună seamă că nu.

Morcoveaţă:

Ştii, eu vorbeam serios atunci când spuneam că m-aş însura cu tine.

Matilda:

Şi eu m-aş mărita cu tine, cu dragă inimă.

Morcoveaţă:

Eu aş putea să mă uit la tine de sus, fiindcă tu eşti săracă şi eu bogat, dar n-ai grijă, eu te preţuiesc.

Matilda:

Eşti bogat tare, Morcoveaţă?

Morcoveaţă:

Babacii au pe puţin un milion.

Matilda:

Şi cât face asta, un milion?

Morcoveaţă:

Mult; milionarii n-ajung niciodată la fundul sacului.

Matilda:

Ai mei se plâng că n-au destul.

Morcoveaţă:

O! Şi-ai mei la fel. Toţi se plâng, ca să-i înduioşeze pe cei din jur şi să-i îmbuneze pe invidioşi. Da’ noi suntem bogaţi, ştiu eu. La fiecare întâi ale lunii, tăticul rămâne singur o clipă la el în odaie. Şi eu aud cum scrâşneşte încuietoarea casei de bani. Aşa cum se aud brotăceii seara. Tăticul spune un cuvânt pe care nu-l ştie nimeni – nici mama, nici frate-meu, nici soră-mea –, nimeni în afară de el şi de mine, şi casa de bani se deschide. Atunci, el scoate bani dinăuntru şi se duce de-i pune pe masa bucătăriei. Îi zornăie în mână, fără vorbă, pentru ca mămica, prinsă de treburi la cuptor, să bage de seamă. Pe urmă pleacă, iar mămica se întoarce şi înhaţă banii. Aşa-i în toate lunile şi asta ţine de multă vreme, dovadă că în casa de bani e mai mult de un milion.

Matilda:

Şi ca s-o deschidă zici că trebuie să spună un cuvânt anume? Ce cuvânt?

Morcoveaţă:

Nu-ţi mai bate capul de pomană. Ţi-l spun eu când o să fim căsătoriţi, numai dacă-mi făgăduieşti că n-o să-l afle nimeni niciodată.

Matilda:

Spune-mi-l acum. Uite, îţi făgăduiesc că nimeni n-o să-l afle.

Morcoveaţă:

Nu, ăsta-i secretul meu şi-al lui tăticu’.

Matilda:

Nici nu-l ştii. Dacă l-ai şti, mi l-ai spune.

Morcoveaţă:

Ba să mă ierţi, îl ştiu!

Matilda:

Sâc! Sâc! Nu-l ştii, nu-l ştii.

— Pe ce te prinzi că-l ştiu? rosteşte grav Morcoveaţă.

— Pe ce? i-o întoarce cu şovăială Matilda.

— Lasă-mă să pun mâna unde vreau, urmează Morcoveaţă, şi ţi-l spun.

Matilda îl priveşte lung. Nu înţelege prea bine ce vrea. Îşi mijeşte ochii şireţi, şi acum e de două ori mai curioasă.

— Tu spune-l întâi, Morcoveaţă.

Morcoveaţă:

Da’ te juri că după aia mă laşi să pun mâna unde vreau?

Matilda:

Mămica nu-mi dă voie să jur.

Morcoveaţă:

Atunci nu ţi-l spun.

Matilda:

Nici nu-mi pasă de cuvântul ăsta al tău! Află că l-am ghicit, da, l-am ghicit.

Morcoveaţă, nerăbdător, forţează lucrurile.

— Ascultă, Matilda, n-ai ghicit nimic. Dar mie mi-ajunge cuvântul tău de onoare. Uite, cuvântul pe care-l spune tata înainte să deschidă casa de bani este „Lustrucu“. Acum gata, pot să pun mâna unde vreau.

— Lustrucu! Lustrucu! repetă Matilda, dându-se îndărăt, cu plăcerea de a cunoaşte o taină şi cu teama că taina asta nu face două parale. Într-adevăr, nu râzi de mine?

Apoi, cum Morcoveaţă se apropie de ea fără să răspundă şi plin de hotărâre, cu mâna întinsă înainte, fata o rupe la fugă. Şi el o aude chicotind.

Matilda abia s-a făcut nevăzută şi Morcoveaţă aude deodată în spate un hohot batjocoritor.

Se întoarce. Un argat de la castel scoate capul prin geamlâcul grajdului şi rânjeşte cu gura până la urechi.

— Te-am văzut, Morcoveaţă! strigă el. O să te spun maică-tii.

Morcoveaţă:

Mă jucam, domnu’ Pierre. Voiam s-o păcălesc pe mititica asta. Lustrucu e un nume scornit de mine[2]. Şi, în afară de asta, habar n-am care o fi cel adevărat.

Pierre:

Lasă, Morcoveaţă, mă doare-n cot pe mine de Lustrucu ăsta al tău. Nu de asta o să-i povestesc eu maică-tii, ci de ce-a fost după aia.

Morcoveaţă:

Păi ce-a fost?

Pierre:

Ehei, a fost ce-a fost. Degeaba, te-am văzut, Morcoveaţă! Zi tu că nu te-am văzut! Ai început-o bine pentru vârsta ta! În schimb, ştiu c-o să ţi se lungească urechile diseară, nu glumă!

Morcoveaţă nu are ce să mai spună. Îmbujorat la faţă, de-ai zice că părul lui roşcat a pălit, îşi afundă amândouă mâinile în buzunare şi se depărtează pleoştit şi smiorcăind.

OBLEŢII

Morcoveaţă se joacă de unul singur în mijlocul curţii, pentru ca doamna Lepic să-l poată supraveghea de la fereastră, şi caută cu tot dinadinsul

să nu-şi dea în petic; deodată apare prietenul său Remy. E un băiat de seama lui, care şchiopătează, dar ţine morţiş să alerge, astfel că picioru-i stâng, beteag, se târăşte după celălalt, fără să-l ajungă vreodată. Remy duce un coşuleţ în mână.

— Morcoveaţă, vii şi tu cu mine? întreabă el. Tata pune cânepă la topit în gârlă. Îi dăm o mână de ajutor şi mai prindem şi ceva cu panerele.

— Spune-i tu mamei, răspunde Morcoveaţă.

Remy:

Păi de ce să-i spun eu?

Morcoveaţă:

Fiindcă mie n-o să-mi dea voie.

Tocmai atunci se iveşte la fereastră şi doamna Lepic.

— Doamnă, vă rog, spune Remy, îmi daţi voie să-l iau pe Morcoveaţă cu mine, să prindem nişte obleţi?

Doamna Lepic lipeşte urechea de geam. Remy o roagă pentru a doua oară, strigând. Doamna Lepic a înţeles. Se vede cum mişcă din buze. Cei doi prieteni nu pricep nimic şi se privesc nedumeriţi. Dar doamna Lepic dă din cap desluşit în semn că nu.

— Nu vrea, bolboroseşte Morcoveaţă. Sigur, acuşi o vezi că are nevoie de mine.

Remy:

Cu atât mai rău! Am fi petrecut de minune. Nu vrea, nu vrea.

Morcoveaţă:

Hai, rămâi cu mine! Ne jucăm aici amândoi.

Remy:

Asta nu! Mai bine mă duc să prind obleţi. E un timp, o frumuseţe! O să adun coşuri întregi.

Morcoveaţă:

Aşteaptă-mă un pic. Aşa face mămica întotdeauna. Întâi zice nu, dar pe urmă se răzgândeşte.

Remy:

Stau un sfert de ceas, mai mult nu.

Băieţii se proţăpesc acolo amândoi, cu mâinile afundate în buzunare, şi trag cu coada ochiului spre scară. Nu trece mult şi Morcoveaţă îi dă cu cotul lui Remy.

— Ce-ţi spuneam eu?

Într-adevăr, uşa se deschide şi doamna Lepic coboară o treaptă, ţinând în mână un paner pentru Morcoveaţă. Se opreşte însă în loc, bănuitoare.

— Ia te uită, mai eşti pe-aici, Remy? Te credeam plecat. Lasă, îi spun eu lui taică-tău că umbli haihui, şi-ai să vezi tu.

Remy:

Morcoveaţă m-a ţinut, a zis să mai aştept.

Doamna Lepic:

Aha, aşa, Morcoveaţă?

Morcoveaţă nu zice nici da, nici ba. Nu mai ştie nici el cum să o scalde. O cunoaşte pe doamna Lepic ca pe propriul buzunar. A ghicit-o şi de astă dată. Dar nătărăul ăsta de Remy le încurcă, i-a stricat tot planul, aşa că lui nu-i mai pasă ce-o să fie. Striveşte iarba sub talpă, cu ochii aţintiţi aiurea.

— Cu toate astea, mie mi se pare că n-am obiceiul să-mi iau cuvântul înapoi, spune maică-sa.

Şi nu mai adaugă nimic.

Urcă iar scara şi intră în odaie, cu panerul pe care trebuia să-l ia Morcoveaţă ca să prindă obleţi şi pe care-l deşertase anume de nuci.

Remy e departe acum.

Doamna Lepic nu prea ştie de glumă, şi copiii de prin vecini se apropie de ea prevăzători, căci îi înfricoşează aproape la fel ca învăţătorul.

Remy a zbughit-o spre gârlă. Aleargă mâncând pământul, iar piciorul lui stâng şi zăbavnic lasă o dâră prin colb, dănţuie şi sună ca o cutie de tinichea.

Ziua fiind pierdută, Morcoveaţă nu mai are chef de joacă.

Un prilej minunat de petrecere s-a dus pe apa sâmbetei. Părerile de rău nu-s departe. Le aşteaptă.

Singuratic şi fără apărare, lasă plictisul să-l năpădească şi pedeapsa să vină de la sine.

O LOVITURĂ DE TEATRU

Scena I

Doamna Lepic:

Încotro?

Morcoveaţă:

Şi-a pus cravata cea nouă şi şi-a lustruit pantofii cu scuipat.

Mă duc cu tăticu’ la plimbare.

Doamna Lepic:

Nu-ţi dau voie să pleci, auzi? Că altfel…

Mâna-i dreaptă se trage îndărăt, ca şi cum ar vrea să-şi ia avânt.

Morcoveaţă (încet):

Am înţeles.

Scena a II-a

Morcoveaţă:

Dus pe gânduri, lângă ceasornic.

La urma urmei, ce vreau eu? Să n-o iau după ceafă! Mama e mai darnică în privinţa asta decât tata. Mi-am făcut socoteala. Cu atât mai rău pentru el.

Scena a III-a

Domnul Lepic:

Ţine mult la Morcoveaţă, dar cum e mereu pe drumuri, chemat cu afaceri, nu are niciodată timp de el.

Hai să mergem.

Morcoveaţă:

Eu nu merg, tăticule.

Domnul Lepic:

Cum nu mergi? Nu vrei?

Morcoveaţă:

O, eu vreau, dar nu pot.

Domnul Lepic:

Lămureşte-mă, ce s-a întâmplat?

Morcoveaţă:

Nimic, rămân acasă.

Domnul Lepic:

Mda, sigur, iar ţi s-a năzărit ceva. Ce dihanie mai eşti şi tu? Nu mai ştie omul cum să te ia. Ba vrei, ba nu vrei. Rămâi acasă, băieţaş, şi bâzâie cât pofteşti.

Scena a IV-a

Doamna Lepic:

Ca să audă ce se vorbeşte, ea are întotdeauna obiceiul de-a trage cu urechea pe la uşi.

Sărăcuţul de el! *Prefăcându-se că-l mângâie, îi vâră mâna în păr şi-l trage vârtos.* Ia te uită cât mai pătimeşte pentru că taică-său… (*aici se uită chiorâş la domnul Lepic*) vrea să-l care după el. Mama ta nu te-ar chinui cu atâta cruzime.

Domnul Lepic-tatăl şi doamna Lepic-mama îşi întorc spatele unul altuia.

Scena a V-a

Morcoveaţă:

Ghemuit într-un dulap, cu două degete vârâte în gură şi cu unul în nas.

Nu oricine poate fi orfan.

LA VÂNĂTOARE

Domnul Lepic îşi ia băieţii, pe rând, la vânătoare. Ei merg în urma lui, ceva mai spre dreapta, din pricina bătăii puştii, şi duc tolba. Domnul Lepic e un mărşăluitor neobosit. Morcoveaţă se încăpăţânează să se ţină de taică-su, fără să se văicărească. Ghetele îl rod, degetele i se sucesc, cele mari i se umflă la capete ca nişte ciocănaşe, dar el nu zice nici pâs.

Dacă doboară vreun iepure de cum iese la vânătoare, domnul Lepic întreabă:

— Vrei să-l laşi la prima fermă din drum sau să-l doseşti într-un tufiş şi să-l luăm diseară?

— Nu, tăticule, răspunde Morcoveaţă, mai bine îl iau cu mine.

Uneori se întâmplă să poarte o zi întreagă câte doi iepuri şi cinci potârnichi. Atunci vără mâna sau batista pe sub cureaua tolbei, ca să-şi odihnească umărul amorţit. Iar dacă le iese cineva în cale, arată sarcina din spinare, fudul, şi pentru o clipă uită de povară.

Oboseala îl ajunge mai ales atunci când tolba rămâne goală şi când nu are cu ce se fuduli.

— Aşteaptă-mă aici, îi spune uneori domnul Lepic. Eu mă abat niţel prin arătura asta.

Morcoveaţă se opreşte locului, înciudat, şi înţepeneşte aşa sub dogoarea soarelui. Se uită la taică-său cum calcă arătura în lung şi-n lat, brazdă cu brazdă şi bulgăre cu bulgăre, parcă netezindu-l cu grapa, cum scotoceşte cu ţeava puştii prin toate tufele, scaieţii şi mărăcinişurile, în timp ce până şi Pyram, dornic de un pic de umbră, se întinde la pământ, gâfâind cu limba de-un cot.

„Degeaba, nu-i nimic pe-acolo“, gândeşte Morcoveaţă în sinea sa. „Aşa, dă iama prin urzici, croieşte, prăpădeşte! Să fiu eu iepure, la adăpost, într-o vizuină sub frunze, nici dracu’ nu m-ar clinti pe-aşa arşiţă!“

Şi bombăne, afurisindu-l pe domnul Lepic.

Domnul Lepic mai sare un pârleaz, să caute şi prin lucerna de alături; mare mirare să nu dibuie de astă dată vreun urecheat.

— Zice să-l aştept, murmură Morcoveaţă, şi-acum trebuie să gonesc după el. Dacă începi ziua prost, îţi merge prost până seara. Aleargă, tăticule, asudă, scoate sufletul din câine, poartă-mă după tine până mi s-or înmuia oasele, da-i tot degeaba. Deseară tot mofluzi ne întoarcem acasă.

Căci Morcoveaţă are nişte superstiţii copilăreşti.

De fiecare dată când duce mâna la cozoroc, uite-l pe Pyram adulmecând, cu părul zbârlit şi coada ţeapănă. Domnul Lepic se apropie încetişor, cât mai mult, cu patul puştii în scobitura umărului. Morcoveaţă încremeneşte, năpădit de un prim val de emoţie.

Îşi scoate şapca.

Atunci, ori îşi iau zborul nişte potârnichi, ori ţâşneşte vreun iepure. Şi după cum Morcoveaţă *îşi pune şapca pe cap sau face un salut până-n pământ*, domnul Lepic dă greş sau trage în plin.

Morcoveaţă recunoaşte singur: sistemul ăsta nu se prinde întotdeauna. Dacă repetă mişcarea prea des, ea rămâne fără urmări, ca şi cum norocul ar obosi să tot răspundă la aceleaşi semne. Iar Morcoveaţă, cumpătat, le răreşte, şi astfel izbuteşte aproape de fiecare dată.

— Ai văzut ce lovitură? întreabă domnul Lepic, cântărind în mâini un iepure care nici n-a apucat să se răcească şi apăsându-l pe burta bălaie, ca să stoarcă din el cele din urmă necurăţenii. Da’ de ce râzi?

— Pentru că mulţumită mie l-ai doborât, spune Morcoveaţă.

Şi, mândru de noua-i izbândă, îi dezvăluie încrezător metoda sa.

— Ce spui? face domnul Lepic.

Morcoveaţă:

Hm! N-aş putea spune că nu mă-nşel niciodată.

Domnul Lepic:

Haide, lasă flecăreala, nătăfleaţă! Dacă ţii la faima ta de băiat deştept, nu te sfătuiesc să îndrugi gogoşile astea de faţă cu alţii. Ţi-ar râde în nas. Numai dacă nu cumva îţi baţi joc de taică-tău.

Morcoveaţă:

Zău că nu, tăticule. Iartă-mă, tu ai dreptate: sunt un nătărău.

MUSCA

Vânătoarea continuă şi Morcoveaţă, care ridică pocăit din umeri, convins că e un mare prost, merge iară în urma lui taică-său, plin de zel, căznindu-se să pună piciorul stâng în călcătura piciorului stâng al domnului Lepic şi iuţind pasul de parcă l-ar fugări un căpcăun. Se odihneşte doar cât rupe vreo mură, vreo pară pădureaţă dintre cele care fac gura pungă, albesc

buzele şi potolesc setea. De altfel, într-unul dintre buzunarele tolbei duce plosca cu rachiu. Hai o înghiţitură, hai alta – dă gata aproape tot rachiul, de unul singur, fiindcă domnul Lepic, îmbătat de vânătoare, uită să mai ceară.

— Nu tragi o duşcă, tăticule?

Vântul n-aduce decât un mormăit de refuz. Morcoveaţă goleşte plosca făcându-i de petrecanie şi ultimului strop, cu care abia îl îmbiase pe taică-su şi, ameţit, întinde iar pasul după el. Pe neaşteptate se opreşte în loc, vâră un deget în ureche, scuturându-l de zor, îl trage afară, apoi parcă ascultă şi îi strigă domnului Lepic:

— Ştii, tăticule, cred că mi-a intrat o muscă în ureche.

Domnul Lepic:

Scoate-o, băiete.

Morcoveaţă:

S-a băgat prea la fund şi nu pot s-o ating. Aud doar cum bâzâie.

Domnul Lepic:

Atunci las-o să moară.

Morcoveaţă:

Şi dacă se înmulţeşte, tăticule, dacă-şi face cuib?

Domnul Lepic:

Încearcă s-o striveşti cu colţul batistei.

Morcoveaţă:

Ce-ar fi să torn niţel rachiu s-o înec? Îmi dai voie?

— Toarnă ce vrei, strigă domnul Lepic, dar lasă-mă-n pace!

Morcoveaţă lipeşte buza ploştii de ureche şi o goleşte pentru a doua oară, să fie la adăpost dacă domnului Lepic i-ar trece prin minte să-şi ceară partea.

Şi îndată strigă voios, alergând să-l ajungă din urmă:

— Ştii, tăticule, nu mai aud musca. Cu siguranţă că a dat ortu’ popii. Atâta doar c-a băut rachiul.

PRIMUL SITAR

— Stai colea, spune domnul Lepic. E locul cel mai bun. Eu umblu cu câinele prin pădure şi stârnim sitarii; cum auzi: *pit*, *pit*, ciuleşte urechile şi cască ochii. Sitarii au să zboare chiar pe deasupra ta.

Morcoveaţă ţine arma în mâini. Astăzi va trage pentru întâia oară într-un sitar. Până acum a doborât cu puşca domnului Lepic o prepeliţă, a jumulit de pene aripa unei potârnichi în zbor şi a lăsat să-i scape un iepure.

Prepeliţa a împuşcat-o la pământ, sub nasul câinelui. La început se

uita la ghemotocul acela de culoarea ţărânei, fără să-l vadă.

— Dă-te niţel îndărăt, l-a sfătuit domnul Lepic, eşti prea aproape.

Fără voie, Morcoveaţă a mai făcut un pas înainte, a ochit şi a apăsat pe trăgaci, cu buza ţevii aproape lipită de cocoloşul cenuşiu, pe care l-a amestecat cu ţărâna. Pe urmă n-a mai găsit din prepeliţa sfârtecată decât nişte pene şi un cioc însângerat.

Cu toate acestea, doar doborârea unui sitar sfinţeşte faima unui tânăr vânător, şi seara asta se vesteşte hotărâtoare în viaţa lui Morcoveaţă.

Ştie oricine că amurgul te amăgeşte. Lucrurile îşi învălmăşesc liniile nedesluşite. Bâzâitul unui ţânţar spintecă liniştea ca un tunet. Morcoveaţă, tulburat, ar vrea să treacă odată peste această încercare.

Sturzii întorşi de prin livezi ţâşnesc printre stejari. Morcoveaţă îi ia în cătarea armei, ca să-şi mai deprindă puţin ochiul. Şterge cu mâneca abureala de pe ţeavă. Frunze uscate zburdă fără ţintă, încoace şi încolo.

Într-un târziu, doi sitari, cu zborul îngreunat de lungile lor pliscuri, se înalţă şi se fugăresc drăgăstoşi, rotindu-se peste pădurea fremătândă.

Pit, pit, pit, aude Morcoveaţă, întocmai cum îl prevenise domnul Lepic, dar atât de încet, încât nu crede că vin spre el. Ochii îi fug în toate părţile, fără astâmpăr. Zăreşte două umbre lunecându-i pe deasupra capului şi, cu patul puştii proptit în burtă, trage în aer, la nimereală.

Unul dintre sitari se năruie cu pliscul înainte, iar ecoul poartă cumplita detunătură în cele patru colţuri ale pădurii.

Morcoveaţă ridică sitarul cu aripa frântă, îl vântură biruitor prin aer şi trage în piept mirosul de pulbere.

Pyram soseşte în goană, lăsându-l în urmă pe domnul Lepic, care nu zăboveşte, dar nici nu se grăbeşte mai mult ca de obicei.

„Aproape că n-o să-şi creadă ochilor“, gândeşte Morcoveaţă, pregătit să culeagă laude.

Domnul Lepic dă însă la o parte crengile unui tufiş, iese la iveală şi-i zice liniştit fiului său încă învăluit de fumul împuşcăturii:

— Ce Dumnezeu nu i-ai doborât pe amândoi?

CÂRLIGUL DE UNDIŢĂ

Morcoveaţă se apucă să cureţe peştii pe care i-a prins: lini, roşioare, ba chiar şi bibani. Le răzuie solzii cu cuţitul, apoi îi spintecă şi le pocneşte sub călcâi băşicile pereche, străvezii. Adună maţele pentru pisică. Furat de treabă, roboteşte de zor, aplecat peste găleata albă de spumă, băgând de seamă să nu se stropească.

Doamna Lepic vine să arunce o privire.

— Bravo! spune ea. Astăzi ai prins peşte de-o mâncărică pe cinste. Vezi că poţi fi îndemânatic când vrei?

Îl mângâie pe grumaz şi pe umeri, dar cum trage mâna, izbucneşte în ţipete de durere.

Un cârlig de undiţă i s-a înfipt în vârful degetului.

Ernestina apare în fugă, după ea Felix, curând şi domnul Lepic.

— Ia să vedem! spun ei.

Doamna Lepic strânge degetul între genunchi, din care pricină cârligul se înfige şi mai adânc în carne. Felix şi Ernestina o susţin, iar domnul Lepic o apucă de braţ şi i-l ridică, aşa că toţi pot să-i vadă degetul. Cârligul i l-a străpuns dintr-o parte în alta.

Domnul Lepic încearcă să-l scoată.

— Ah, nu, nu aşa! ţipă ascuţit doamna Lepic.

Într-adevăr, într-o parte vârful, iar în cealaltă îndoitura ca o buclă nu lasă cârligul să iasă.

Domnul Lepic îşi pune ochelarii.

— Drace! face el. Ar trebui rupt.

Cum să-l rupă însă? Soţul ei n-are cum să apuce cârligul şi, la cea mai mică încercare, doamna Lepic sare în sus şi urlă. Cum adică, vor să smulgă inima, viaţa din ea? Păi cârligul ăsta e oţel de soi.

— Hm, mormăie domnul Lepic, atunci trebuie crestat degetul.

Îşi potriveşte ochelarii, scoate briceagul şi se apucă să plimbe pe deget tăişul tocit al lamei, întâi uşor de tot, abia atingând pielea. Apoi apasă. E numai broboane de sudoare. Dă sângele.

— Au! Au! Au! se văicăreşte doamna Lepic, şi toţi cei de faţă se cutremură.

— Mai repede, tăticule! spune Ernestina.

— Ia nu te mai prosti atâta! se oţărăşte Felix la maică-sa.

Domnul Lepic îşi pierde răbdarea. Briceagul sfârtecă, ferăstruieşte la întâmplare, iar doamna Lepic, după ce murmură „Măcelarule! Măcelarule!“, din fericire, leşină.

Domnul Lepic nu scapă prilejul. Alb la faţă şi înnebunit, ciopârţeşte, scormoneşte prin carne şi iată că din degetul care nu-i decât o rană sângerândă cade şi cârligul.

Uf!

În vremea asta, Morcoveaţă – nimic. La primul ţipăt al maică-sii a şi şters-o. Stă pe scară, cu capul în mâini, şi caută să-şi lămurească întâmplarea. De bună seamă că vrând s-azvârle undiţa mai departe, cârligul i-a rămas prins în spate.

„Acum nu mă mai mir că nu trăgea peştele“, îşi spune el.

Ascultă vaietele maică-sii şi la început nu-şi prea face inimă rea din pricina lor. Parcă el n-are să urle când o să-i vină rândul, numaidecât, ba încă şi mai şi, cât l-or ţine puterile, până o să răguşească, astfel ca maică-sa să se creadă răzbunată cu un ceas mai devreme şi să-i dea pace?

Vecinii, atraşi de larmă, vor să-l descoasă.

— Ce s-a întâmplat, Morcoveaţă?

El tace mâlc, îşi astupă urechile, şi scăfârlia-i roşcovană se face nevăzută. Vecinii se înşiră în capul scării şi aşteaptă să afle pricina.

În cele din urmă se iveşte şi doamna Lepic. E palidă ca o lăuză şi, mândră că a trecut printr-o mare primejdie, ţine la vedere degetul legat cu grijă, cu o cârpă. Biruindu-şi o rămăşiţă de durere, le surâde celor de faţă, îi linişteşte cu câteva vorbe şi-i spune blând lui Morcoveaţă:

— M-ai făcut să pătimesc, băieţaşul mamii. Dar te iert, nu-i vina ta.

Niciodată nu i-a vorbit aşa. Morcoveaţă, uimit, ridică fruntea. Vede degetul maică-sii înfăşurat într-o cârpă curată şi legat cu aţă, gros şi pătrat, ca o păpuşă de copil sărac. Ochii i se umplu de lacrimi.

Doamna Lepic se apleacă spre el. Băiatul dă să se ferească dindărătul braţului îndoit, ca de obicei. În schimb, maică-sa, mărinimoasă, îl sărută de faţă cu toţi.

Morcoveaţă nu mai pricepe nimic. Plânge pe rupte.

— Dacă-ţi spun c-a trecut, că te iert! Mă crezi oare aşa de haină?

Morcoveaţă hohoteşte şi mai şi.

— Tii, că prost mai e! Poţi să juri că-l jupoaie cineva de viu, spune doamna Lepic către vecinii înduioşaţi de atâta bunătate.

Ea le dă cârligul de undiţă, pe care ei toţi îl cercetează, curioşi. Unul zice că-i cârlig numărul 8. Încetul cu încetul, doamna Lepic îşi recapătă uşurinţa vorbei şi începe să turuie, povestind tuturor întâmplarea.

— Ah! De nu mi-ar fi aşa de drag, l-aş fi omorât pe loc. Afurisită unealtă şi cârligul ăsta. Credeam c-o să-mi dau duhul din pricina lui.

Ernestina e de părere că trebuie îngropat undeva departe, în capătul grădinii; să-l pună într-o groapă şi să se bătucească bine pământul deasupra.

— Ba deloc! sare Felix cu gura. Am să-l păstrez eu. Vreau să prind peşte cu el. Ăsta zic şi eu cârlig – călit în sângele mamei! Ce mai peşti o să prind! O grozăvie! Dintr-ăia barosani, să nu-i poţi duce în braţe.

Şi-l zgâlţâie pe Morcoveaţă, care, buimac şi acum că a scăpat fără chelfăneală, se întrece cu pocăinţa, scoate nişte gemete răguşite şi scaldă-n lacrimi pistruii de pe mutra lui cea slută, obişnuită cu scatoalcele.

BĂNUŢUL DE ARGINT

I

Doamna Lepic:

N-ai pierdut nimic, Morcoveaţă?

Morcoveaţă:

Nu, mămico.

Doamna Lepic:

De ce te grăbeşti să spui nu, fără să te gândeşti? Caută-te mai întâi prin buzunare.

Morcoveaţă:

Îşi întoarce buzunarele pe dos şi le priveşte cum atârnă ca nişte urechi de măgar…

Ah, da, mămico! Hai, dă-mi-l.

Doamna Lepic:

Ce să-ţi dau? Vasăzică tot ai pierdut ceva? Eu te-am întrebat aşa, din întâmplare, şi uite că am ghicit. Ce-ai pierdut?

Morcoveaţă:

Nu ştiu.

Doamna Lepic:

Bagă de seamă! Eşti gata să tragi iar o minciună. Ai şi început să baţi câmpii. Nu te pripi. Ia zi, ce-ai pierdut? Nu cumva titirezul?

Morcoveaţă:

Da, sigur. Nici nu mă mai gândeam la el. Da, mămico, titirezul.

Doamna Lepic:

„Da, mămico.“ Nu-i titirezul. Doar ţi l-am luat săptămâna trecută.

Morcoveaţă:

Atunci, briceagul.

Doamna Lepic:

Care briceag? Cine ţi-a dat ţie briceag?

Morcoveaţă:

Nimeni.

Doamna Lepic:

Ei, băiete, aşa n-o scoatem noi la capăt. S-ar zice că te bag în sperieţi. Suntem singuri şi uite că eu te iau cu binişorul. Un copil care ţine la mama lui n-are nimic de ascuns. Pun prinsoare c-ai pierdut bănuţul ăla de argint. De ştiut nu ştiu nimic, dar sunt sigură. Să nu tăgăduieşti. Se vede după nas.

Morcoveaţă:

Mămico, era bănuţul meu. Mi l-a dat naşu’ duminică. Dacă l-am

pierdut, aşa-mi trebuie. Nu-mi pare bine deloc, dar o să-mi treacă. Apoi, ce mare scofală un bănuţ acolo? Unul mai mult sau mai puţin!

Doamna Lepic:

Ia te uită ce-i merge gura! Şi eu sunt bună, stau să-l ascult. Vasăzică puţin îţi pasă că naşu-tău, care îţi caută atâta în coarne, a trudit să-l câştige şi acum o să se supere, aşa?

Morcoveaţă:

Lasă, mămico, o să zicem că l-am cheltuit ca să-mi fac şi eu o poftă. Ce, trebuia să stau să-l păzesc toată viaţa?

Doamna Lepic:

Gura, pocitanie! Nu trebuia să pierzi bănuţul şi nici să-l cheltuieşti aşa, de capul tău. Nu-l mai ai, te priveşte; apucă-te şi caută-l, găseşte-l, scoate-l din fabrică, treaba ta. Hai, şterge-o, destul cu vorbăria.

Morcoveaţă:

Da, mămico.

Doamna Lepic:

Ia isprăveşte cu „da, mămico“ ăsta şi nu mai face pe deşteptul: vai de tine de te-aud cumva lălăind, şuierând printre dinţi ori făcând-o pe surugiul! Cu d-astea n-ai succes la mine.

II

Morcoveaţă se plimbă cu paşi măsuraţi pe aleile din grădină. Scânceşte. Caută puţin şi se smiorcăie o grămadă. Când simte că-l vede maică-sa, se opreşte în loc sau se apleacă de scotoceşte cu degetele prin măcriş ori prin nisipul mărunt. Când socoate că doamna Lepic s-a dus, nu mai caută. O porneşte mai departe, numai de formă, cu nasul în vânt.

Unde naiba să fie bănuţul de argint? Pe sus, prin vreun copac, prin vreun cuib?

Sunt unii năuci care nu caută nimic şi găsesc aur.

Ăsta-i lucru ştiut. În schimb, Morcoveaţă, de s-ar târî şi de-a buşilea, n-ar face decât să-şi tocească genunchii şi unghiile degeaba, fără să găsească măcar un ac.

Obosit să tot umble aşa, după cai verzi pe pereţi, Morcoveaţă se lasă păgubaş şi hotărăşte să intre în casă, să iscodească în ce ape se mai scaldă maică-sa. Poate că s-a potolit şi, dacă vede că el nu găseşte bănuţul, se lasă şi ea păgubaşă.

Doamna Lepic însă – nicăieri.

— Mămico, mămico! o strigă el sfios.

Ea tace chitic. Abia ce-a ieşit din odaie, lăsând deschis sertarul de la

măsuţa de lucru. Iar printre ghemele de lână, andrelele, mosoarele albe şi roşii din sertar, Morcoveaţă zăreşte câţiva bănuţi de argint.

Parcă îmbătrânesc acolo. Ai zice că dorm, treziţi din somn doar din an în Paşte şi rostogoliţi de-a valma dintr-un colţ în altul, fără să le ţină cineva socoteala.

Pot să fie trei şi tot atât de bine patru sau opt bănuţi. Greu de numărat. Pentru asta ar trebui să răstorni sertarul, să scuturi ghemele. Şi-apoi, cum dovedeşti?

Cu acel sânge-rece care nu-l părăseşte decât în cine ştie ce împrejurări deosebite, Morcoveaţă întinde mâna hotărât, şterpeleşte un bănuţ şi o ia din loc.

Frica de a nu fi prins asupra faptului îi alungă şovăiala, remuşcările, gândul primejdios de a se întoarce la masa de lucru a maică-sii.

Iese glonţ pe uşă, străbate aleile, alege un loc potrivit, „pierde“ banul, îl pocneşte cu călcâiul de-l înfundă în pământ, apoi se trânteşte pe burtă şi, gâdilat de ierburi pe la nas, se târăşte încoace şi încolo, după cum i se năzare, în cercuri neregulate, întocmai ca atunci când te roteşti, legat la ochi, în jurul unui lucru ascuns, iar cel care conduce această joacă nevinovată se bate îngrijorat cu palmele peste pulpe şi strigă:

„Păzea! Foc! Foc!“

III

Morcoveaţă:

Mămico, mămico, l-am găsit.

Doamna Lepic:

Şi eu l-am găsit.

Morcoveaţă:

Cum aşa? Uite bănuţul.

Doamna Lepic:

Uite-l colea.

Morcoveaţă:

Asta-i bună! Arată-l.

Doamna Lepic:

Arată-l tu.

Morcoveaţă:

Arată banul. Doamna Lepic l-arată pe al ei. Morcoveaţă îi pipăie, îi cântăreşte în palmă şi chibzuieşte ce să răspundă.

Ciudat! Tu unde l-ai găsit, mămico? Eu, aici, pe alee, la rădăcina părului. De douăzeci de ori am călcat peste el până să-l văd. Lucea. La început

am crezut că-i o bucată de hârtie ori vreo viorea albă. Nici nu m-am ostenit să m-aplec. Mi-o fi căzut din buzunar într-o zi când m-am tăvălit prin iarbă. Ia uită-te, mămico, să vezi unde se pitise hoţomanul, în ce bârlog. Mi-a dat de furcă, nu glumă, poate să se laude cu asta!

Doamna Lepic:

Nu zic ba.

Eu am găsit banul în cealaltă haină a ta. Degeaba ţi-am tot spus să-ţi goleşti buzunarele atunci când te schimbi. Am vrut să-ţi dau o lecţie. Te-am lăsat să cauţi ca să te-nveţi minte. Dar se vede treaba că cine caută găseşte, căci acum, uite, ai doi bănuţi de argint, nu unul. Iată-te bogat. Totul e bine când se sfârşeşte cu bine, însă să ştii de la mine că banii nu aduc fericire.

Morcoveaţă:

Pot să mă duc la joacă, mămico?

Doamna Lepic:

Sigur că da. Joacă-te acum, până nu-ţi trece vremea. Ia-ţi şi bănuţii.

Morcoveaţă:

Oh, mămico, unul mi-ajunge şi chiar te rog să-l păstrezi tu până mi-o trebui.

Doamna Lepic:

Nu, socoteala cinstită e prietenie de nădejde. Păstrează-ţi bănuţii. Sunt ai tăi amândoi, şi cel de la naşu-tău, şi cel pe care l-ai găsit sub păr, dacă nu cumva ţi-l cere păgubaşul. Cine să fie? Îmi tot frământ mintea, dar degeaba. Tu ce crezi?

Morcoveaţă:

Zău dacă ştiu, şi-apoi puţin îmi pasă: văd eu mâine. Sărut mâna, mămico, şi mulţumesc.

Doamna Lepic:

Stai niţel! Şi dacă-i grădinarul?

Morcoveaţă:

Să dau o fugă să-l întreb?

Doamna Lepic:

Stai, copile, ajută-mă şi tu un pic. Ia să ne gândim noi. Pe taică-tu nu-l putem bănui că umblă fără băgare de seamă cu banii, doar e om în toată firea. Soră-ta îşi strânge economiile în puşculiţă. Frate-tău n-are când să mai piardă banii: şi-aşa i se duc printre degete.

Adică, eu să-l fi pierdut?

Morcoveaţă:

Asta m-ar mira, mămico, fiindcă tu eşti ordonată în toate.

Doamna Lepic:

De, o mai păţesc ei şi oamenii mari, nu numai copiii. În sfârşit, văd

eu. Oricum, asta mă priveşte doar pe mine. S-o lăsăm baltă. Tu nu-ţi mai bate capul, hai, fugi la joacă, dragul mamei, dar nu te îndepărta prea mult de casă. Eu mă duc s-arunc o privire în sertarul mesei mele de lucru.

Morcoveaţă, care o şi zbughise, se întoarce şi face câţiva paşi după maică-sa. În cele din urmă se hotărăşte brusc, o ajunge din urmă, îi trece înainte, se înţepeneşte în faţa ei şi-i întinde în tăcere obrazul.

Doamna Lepic:

Cu mâna dreaptă ridicată – ameninţare năprasnică.

Te ştiam mincinos, dar nu în halul ăsta. Acum minţi cât şapte. Mergi tot pe drumul ăsta! Azi furi un ou, mâine un bou! Şi după asta o omori şi pe maică-ta.

Răsună prima palmă.

IDEI PERSONALE

Seara, domnul Lepic, Felix, Ernestina şi Morcoveaţă se strâng în jurul căminului în care arde o buturugă cu rădăcini cu tot, şi cele patru scaune ale lor se leagănă pe picioarele din faţă. Stau la taifas şi, în lipsa doamnei Lepic, Morcoveaţă le împărtăşeşte ideile sale.

— Pentru mine, spune el, faptul că eşti neam cu cineva nu înseamnă nimic. Aşa, de pildă, tu ştii cât te iubesc, tăticule! Or, eu nu te iubesc fiindcă eşti tatăl meu; te iubesc fiindcă eşti prietenul meu. La drept vorbind, n-ai niciun merit că eşti tatăl meu, dar prietenia ta o privesc ca pe o înaltă favoare cu care nu-mi eşti îndatorat şi pe care mi-o acorzi cu dărnicie.

— Haida-de! face domnul Lepic.

— Dar pe mine, dar pe mine? întreabă Felix şi Ernestina.

— E tot aia, răspunde Morcoveaţă. Numai întâmplarea v-a făcut fraţii mei. De ce v-aş fi recunoscător pentru asta? Cine-i vinovat că tustrei suntem de-alde Lepic? Nu vă puteţi împotrivi în niciun fel lucrului ăstuia. Aşadar, n-are niciun rost să vă rămân îndatorat pentru o înrudire involuntară. Eu vă mulţumesc doar, ţie, frate, pentru ocrotirea ta, şi ţie, surioară, pentru grija plină de folos pe care mi-o porţi.

— Încântat! spune Felix.

— De unde-o mai fi scoţând cugetările astea bizare? se minunează Ernestina.

— Toate astea, urmează Morcoveaţă, le spun în general, fără să dau nume; iar dacă mămica ar fi aici, le-aş repeta şi de faţă cu ea.

— Nu spui tu poveştile astea de două ori, zice Felix.

— Ce vezi tu rău în cuvintele mele? i-o întoarce Morcoveaţă. Nu-mi

răstălmăciţi gândurile! Departe de a fi fără inimă, eu vă iubesc mai mult decât vi se pare vouă. Dar această afecţiune, în loc să fie banală, pornită din instinct şi deprindere, este conştientă, raţională, logică. Logică, iată termenul pe care-l căutam.

— Oare când o să te dezbari tu de năravul de a folosi cuvinte al căror înţeles nu-l cunoşti, mormăie domnul Lepic, ridicându-se să meargă la culcare, şi să tot cauţi, la vârsta ta, să fii mai cu moţ decât ceilalţi? Dacă bunicul vostru, Dumnezeu să-l ierte, m-ar fi auzit îndrugând doar un sfert din palavrele tale, mi-ar fi arătat pe loc, cu un picior în fund şi una după ceafă, că nu-s decât fecioru-su.

— Vorbim şi noi ca să mai treacă vremea, glăsuieşte Morcoveaţă, cuprins deodată de nelinişte.

— E şi mai bine să taci din gură, i-o retează domnul Lepic, care ţine o lumânare în mână.

Şi pleacă. Felix îl urmează.

— Să ne vedem cu bine, bătrâne! i-aruncă el lui Morcoveaţă.

După Felix se ridică şi Ernestina şi murmură cu un aer grav:

— Bună seara, dragul meu prieten!

Morcoveaţă rămâne singur, descumpănit.

Ieri, domnul Lepic îl sfătuia să se deprindă să gândească: „Ce-i aia: zice lumea? Cine-i lumea? Lumea înseamnă nimeni. Prea repeţi ca un papagal tot ce-auzi de la alţii. Încearcă să gândeşti tu, cu capul tău. Foloseşte idei personale în vorbire, chiar dacă la început nu ai decât una singură.“

Văzând că la prima încercare de acest fel toţi îl privesc pieziş, Morcoveaţă înăbuşă focul, înşiră scaunele la perete, face o plecăciune către pendulă şi se duce să se culce în odaia în care dă scara pivniţei, numită din pricina asta odaia pivniţei. Odaia-i răcoroasă şi plăcută vara. Vânatul se păstrează lesne acolo o săptămână încheiată. Ultimul iepure doborât sângerează cu botul într-o strachină. Mai sunt acolo nişte coşuri pline cu grăunţe pentru găini, şi Morcoveaţă nu se mai satură să tot răscolească grăunţele, afundându-şi mâinile până la cot în ele.

De obicei, toate hainele familiei, atârnate în cuier, îl înspăimântă. Ai zice că-s nişte sinucigaşi, care abia s-au spânzurat, având mai întâi grijă să-şi înşire ghetele, în ordine, pe poliţa de deasupra.

În schimb, astă-seară nu se mai teme. Nu mai scotoceşte cu privirea pe sub pat. Nu-l înfricoşează nici luna, nici umbrele, nici puţul din grădină, săpat acolo parcă anume pentru cine ar avea chef să se arunce într-însul pe fereastră.

I-ar fi frică dacă s-ar gândi că-i este frică, dar nu se mai gândeşte la asta. Şi-a pus cămaşa de noapte şi uită să păşească numai pe călcâie, ca să nu-l

pătrundă răcoarea lespezilor de pe jos.

Se vâră în aşternut şi, cu ochii pironiţi la ciubucele de ipsos umed, continuă să-şi dezvolte ideile personale, numite astfel fiindcă trebuie să le păstreze doar pentru sine.

FURTUNA FRUNZELOR

S-a scurs o bună bucată de vreme de când Morcoveaţă iscodeşte visător o frunză din vârful acestui plop uriaş.

Cu gândurile aiurea, aşteaptă să se clintească.

Ai spune că-i desprinsă de plop şi că trăieşte o viaţă a ei, singuratică, liberă.

În fiecare zi sclipeşte sub prima şi ultima rază de soare.

A rămas aşa de la amiază, încremenită, parcă moartă, mai degrabă pată decât frunză, şi Morcoveaţă îşi pierde răbdarea, supărat, când în sfârşit ea face un semn.

Dedesubt, o frunză apropiată face acelaşi semn. Altele îl repetă, îl împărtăşesc frunzelor învecinate, care-l trec cu grabă mai departe.

E semn de primejdie, căci în zare se iveşte marginea unei tichii cafenii.

Şi plopul a şi început să se cutremure. Se căzneşte parcă să urnească din loc, să împingă în lături, păturile grele de aer care-l apasă.

Nelinştea lui cuprinde fagul, un stejar, castanii, şi toţi copacii din grădină prind să-şi facă semne, dându-şi de ştire că marginea desluşită şi întunecată a tichiei e împinsă înainte şi se lăţeşte tot mai mult pe cer.

La început, copacii îşi zbuciumă crengile subţiri, amuţind păsăretul, amuţind mierla ce azvârlea o notă la întâmplare, ca un bob de mazăre crud, turtureaua pe care Morcoveaţă o zărise adineauri vărsându-şi în rafale gânguritul din guşa-i pestriţă, şi coţofana cea nesuferită, cu coada ei coţofenească.

Apoi, pentru a-şi înfrica vrăjmaşul, purced să-şi frământe braţele vânoase şi lungi.

Tichia vineţie îşi poartă înainte năvala-i lenevoasă.

Încet, încet, se bolteşte peste tot cerul. Alungă azurul şi astupă orice locşor pe unde poate pătrunde aerul, vrând parcă să-l sufoce pe Morcoveaţă. Uneori ai zice că, istovită de propria povară, tichia asta e gata să se prăvale peste sat; dar se opreşte la vreme deasupra clopotniţei, temându-se că vârful acesteia ar putea să o sfâşie.

Uite-o, e atât de aproape, că, fără vreo altă ameninţare, începe panica,

izbucnesc ţipete.

Copacii îşi amestecă mânioşi umbrele nedesluşite, în care lui Morcoveaţă i se năzare că vede cuiburi pline de ochi rotunzi şi de ciocuri albe. Vârfurile lor se încovoaie şi se îndreaptă, ca nişte capete trezite pe neaşteptate din piroteală. Cârduri, cârduri, frunzele îşi iau zborul, se abat îndărăt şi, temătoare, îmblânzite, încearcă să se prindă la loc. Plăpândele frunze de salcâm suspină, cele ale mesteacănului jupuit se tânguie, cele ale castanilor şuieră, cele ale curcubeţicii căţărătoare se fugăresc într-un freamăt pe zid.

Ceva mai încolo, merii bondoci îşi scutură poamele, care cad bufnind surd la pământ.

Puţin mai departe, tufele de coacăze sângerează picuri roşii, iar cele de porumbe picură cerneală.

Şi departe de tot, ca îmbătate, verzele mişcă din urechile lor de măgar, iar cepele mâniate se izbesc între ele, spărgându-şi măciuliile doldora de seminţe.

Ce să fie? Ce toană? Ce înseamnă asta? Nu tună. Grindina nu bate. Nu fulgeră şi nu cade strop de ploaie. Noaptea asta tăcută în miezul zilei, care-l înnebuneşte şi-l înspăimântă pe Morcoveaţă, este întunecimea vijeliei de sus.

Acum tichia s-a întins peste tot, sub soarele ascuns.

Totuşi tichia se mişcă. Morcoveaţă ştie bine asta; alunecă mereu, iar norii în goană o vor destrăma până la urmă. Şi el are să vadă iarăşi soarele. Deşi acoperă întreg cerul, tichia îi strânge ţeasta şi-i apasă fruntea. Închide ochii şi ea i se lasă dureros peste pleoape.

Îşi înfundă şi degetele-n urechi, dar furtuna de afară pătrunde la el în odaie cu ţipetele şi vijelia ei.

Şi-i culege inima ca pe un petic de hârtie de pe uliţă.

I-o strânge, i-o mototoleşte, o face boţ şi-o sfâşie.

Aşa că Morcoveaţă a mai rămas doar cu un bob de inimă.

REVOLTA

I

Doamna Lepic:

Morcoveaţă, puiule, fii băiat de treabă şi du-te de adu-mi o jumătate de unt de la moară. Hai, dă o fugă. Nu ne aşezăm la masă până nu te-ntorci.

Morcoveaţă:

Nu vreau, mămico.

Doamna Lepic:

De ce să nu vrei? Te aşteptăm, aşa cum ţi-am spus.

Morcoveaţă:

Nu vreau, mămico, nu mă duc la moară.

Doamna Lepic:

Cum adică nu vrei să te duci la moară? Ce vorbă-i asta? Te-a întrebat cineva?… Visezi?

Morcoveaţă:

Nu, mămico.

Doamna Lepic:

Hm, eu nu mai pricep nimic, băiete. Du-te numaidecât la moară să-mi aduci o jumătate de unt, ai auzit?

Morcoveaţă:

Am auzit. Dar de dus nu mă duc.

Doamna Lepic:

Nu cumva eu visez? Ce-i asta? E pentru prima oară în viaţa ta când nu vrei să m-asculţi.

Morcoveaţă:

Da, mămico.

Doamna Lepic:

Nu vrei să asculţi de mama ta?

Morcoveaţă:

De mama mea, da, mămico.

Doamna Lepic:

Ei, nu mai spune, s-o văd şi pe asta! Nu te cari odată?

Morcoveaţă:

Nu, mămico.

Doamna Lepic:

Gura, cară-te, auzi?

Morcoveaţă:

De tăcut, tac, dar nu mă car nicăieri.

Doamna Lepic:

Ia farfuria asta şi cară-te cât mai ai timp, auzi?

II

Morcoveaţă tace, fără să se urnească din loc.

— Ia uitaţi-vă, curată revoluţie! strigă doamna Lepic pe scară, ridicând braţele.

Într-adevăr, e pentru prima oară când Morcoveaţă îi spune nu. Şi barem dacă l-ar fi supărat cu ceva! Dacă măcar l-ar fi luat de la joacă! Nici

pomeneală! Stătea trântit la pământ şi trândăvea, cu nasul în vânt şi ochii închişi în soare. Şi acum, cu capul sus, o înfruntă.

Doamna Lepic nu mai înţelege nimic. Îi cheamă pe toţi, ca şi cum ar striga după ajutor.

— Ernestina, Felix, veniţi încoace să vedeţi minunăţie! Să vină şi tata, şi Agata. Nimeni să nu lipsească.

Până şi rarii trecători de pe uliţă se opresc.

Morcoveaţă stă în mijlocul curţii, la distanţă, mirat că-i în stare să facă faţă primejdiei şi de-a dreptul uimit că doamna Lepic uită să-l bată. Dar ceea ce se petrece e atât de grav, încât ea nu se mai simte în stare de nimic. A renunţat la gesturile ei obişnuite de intimidare, la privirea ei ascuţită şi arzătoare ca un ac înroşit. Şi totuşi, fără voie, buzele i se dezlipesc sub apăsarea furiei lăuntrice, care izbucneşte şuierând.

— Oameni buni, se văicăreşte ea, l-am rugat pe Morcoveaţă, cu frumosul, să-mi dea o mână de ajutor, să facă o mică plimbare până la moară. Ia ghiciţi, ce mi-a răspuns? întrebaţi-l numai. Altfel aţi crede că născocesc.

Toţi ghicesc, iar Morcoveaţă, prin atitudinea sa, e scutit să mai repete.

Blânda Ernestina se apropie şi-i şopteşte la ureche:

— Bagă de seamă, o să fie vai de pielea ta până la urmă. Fii ascultător, ia aminte la ce-ţi spune sora ta, fiindcă îţi vrea binele.

Felix se crede la teatru. N-ar lăsa pe nimeni să-i ia locul. Nu se gândeşte că dacă Morcoveaţă n-o să le mai facă pe toate, o parte din treburi vor pica de mâine în seama fratelui mai mare, cum e şi firesc. Mai degrabă l-ar încuraja. Nu mai departe decât ieri îl privea cu dispreţ, zicându-i găină plouată. Astăzi însă îl socoteşte deopotrivă cu sine şi-l stimează. Ţopăie pe loc şi se veseleşte grozav.

— S-a întors lumea pe dos, rosteşte doamna Lepic, copleşită, aşa că eu nu mă mai amestec. Mă dau bătută. Să vină altcineva să îmblânzească fiara asta fioroasă. Îi las împreună pe fiu şi pe tată. Descurcă-se cum o şti!

— Tăticule, spune sugrumat Morcoveaţă, în plin zbucium, căci încă nu s-a deprins cu toate acestea, dacă vrei tu să mă duc la moară după jumătatea aia de unt, pentru tine mă duc, dar numai pentru tine. Pentru mama nu mă duc nici în ruptul capului.

Se pare că domnul Lepic e mai mult încurcat decât măgulit de această mărturisire. Nu se simte în largul lui să-şi impună astfel autoritatea sa de părinte, mai cu seamă pentru o jumătate de kilogram de unt.

Stânjenit, face câţiva paşi prin iarbă, apoi ridică din umeri, întoarce spatele şi intră în casă.

Deocamdată lucrurile se opresc aici.

ULTIMUL CUVÂNT

Seara, la cină, au tăcut cu toţii, nu atât din obişnuinţă, cât mai ales din stânjeneală, iar doamna Lepic, bolnavă la pat, nici nu s-a arătat. Isprăvind cu masa, domnul Lepic îşi scoate şervetul, îl aruncă lângă farfurie şi spune:

— Nu merge nimeni la plimbare cu mine pe drumul cel vechi?

Morcoveaţă înţelege că domnul Lepic a ales anume acest fel de vorbă, ca să-l poftească pe el. Se ridică îndată, aşază scaunul la perete, cum face întotdeauna, şi-l urmează supus pe taică-său.

În primele clipe păşesc în tăcere. Întrebarea cea de neînlăturat zăboveşte. Morcoveaţă încearcă să o ghicească şi caută un răspuns. Acuma-i pregătit. Deşi grozav de zdruncinat sufleteşte, nu-i pare rău de nimic. Ziua de azi i-a adus o emoţie atât de puternică, încât nu se teme că alta ar putea să o întreacă. Şi vocea domnului Lepic, care în sfârşit s-a hotărât să vorbească, îl linişteşte.

Domnul Lepic:

Ce mai aştepţi ca să-mi explici ultima ispravă cu care ai mâhnit-o pe maică-ta?

Morcoveaţă:

Tăticule dragă, am stat mult în cumpănă, dar toate au un capăt pe lumea asta. Mărturisesc: n-o mai iubesc pe mama.

Domnul Lepic:

Ce spui! Şi de ce? De când?

Morcoveaţă:

Pentru toate. De când o cunosc!

Domnul Lepic:

Asta-i rău, băiete! Spune-mi măcar ce ţi-a făcut.

Morcoveaţă:

Ar fi prea multe de spus. Tu nu bagi de seamă nimic?

Domnul Lepic:

Ba da. Bag de seamă că te îmbufnezi cam des.

Morcoveaţă:

Mă scoate din sărite să-i aud pe toţi zicând că mă îmbufnez. Sigur, Morcoveaţă nu-i în stare să poarte pică nimănui. El se îmbufnează doar. Daţi-i pace! După ce-i trece, o să iasă din cotlonul lui, împăcat şi senin. Mai ales, nu-i arătaţi că-l luaţi în seamă. Eh, un fleac acolo! Iartă-mă, tăticule, ăsta nu-i fleac decât pentru tata şi mama, sau pentru străini. E adevărat, uneori mă mai şi îmbufnez numai aşa, de formă, dar te asigur că alteori mi se întâmplă să turbez, nu altceva, şi atunci nu mai uit jignirea.

Domnul Lepic:

Ba da, ba da, o să uiţi tu cicălelile astea, fii pe pace.

Morcoveaţă:

Nu, nu. Tu nu ştii totul, tu stai aşa de puţin acasă!

Domnul Lepic:

Sunt nevoit să umblu.

Morcoveaţă (cu siguranţă în glas):

Afacerile sunt afaceri, tăticule. Pe tine te fură grijile, în timp ce mama, e cazul să-ţi spun, n-are alt cal de bătaie în afară de mine. Nu mă leg de tine. Fireşte, n-ar trebui decât s-o pârăsc, tu m-ai ocroti. Încetul cu încetul, pentru că-mi ceri, am să-ţi spun tot ce s-a întâmplat în trecut. Ai să vezi singur dacă exagerez şi dacă am ţinere de minte. Dar acum, tăticule, te rog să-mi dai un sfat. Aş vrea să trăiesc departe de mama. După părerea ta, care ar fi cel mai bun mijloc?

Domnul Lepic:

Păi n-o vezi decât două luni pe an, în vacanţă.

Morcoveaţă:

Ar trebui să mă laşi să stau la internat şi în vacanţă. Mi-ar prinde mai bine.

Domnul Lepic:

Ăsta-i un privilegiu de care se bucură numai elevii săraci. Lumea ar zice că te-am lăsat în voia soartei.

Şi-apoi, nu te gândi numai la tine. Eu, unul, ţi-aş simţi lipsa.

Morcoveaţă:

Ai veni să mă vezi, tăticule?

Domnul Lepic:

Plimbările de plăcere costă scump, Morcoveaţă.

Morcoveaţă:

Te-ai folosi de călătoriile tale de afaceri şi te-ai abate niţel din drum.

Domnul Lepic:

Asta nu. Până acum m-am purtat faţă de tine la fel cum m-am purtat faţă de fratele şi de sora ta, având grijă să nu nedreptăţesc pe niciunul. Am să fac aşa şi de-acum înainte.

Morcoveaţă:

Atunci să mă las de învăţătură. Ia-mă de la internat pe motiv că nu-mi văd de carte, şi eu o să-mi aleg o meserie.

Domnul Lepic:

Ce meserie? Vrei poate să te bag ucenic la un cizmar, nu?

Morcoveaţă:

Acolo sau în altă parte. Mi-aş câştiga singur pâinea şi aş fi liber.

Domnul Lepic:

Prea târziu, bietul meu Morcoveaţă. Am cheltuit o groază de bani ca să înveţi, şi tu s-ajungi să baţi pingele?

Morcoveaţă:

Şi dacă ţi-aş spune, tăticule, că am încercat să mă omor?

Domnul Lepic:

Ei, le cam umfli, Morcoveaţă.

Morcoveaţă:

Jur că şi ieri am vrut să mă spânzur.

Domnul Lepic:

Şi uite că eşti teafăr. Vasăzică n-ai prea avut chef de asta. În schimb te umfli în pene când ţi-aduci aminte de sinuciderea asta a ta neizbutită. Ţi-nchipui poate că gândul morţii te-a ademenit numai pe tine. Ei, Morcoveaţă, egoismul ăsta o să te ducă de râpă. Prea tragi plapuma numai pe tine. Prea te crezi buricul pământului.

Morcoveaţă:

Tăticule, frate-meu e fericit, sora mea e fericită, şi dacă într-adevăr mamei nu-i place să mă cicălească, aşa cum spui tu, atunci eu nu mai zic nimic. Eh, ce ştii tu, tu eşti stăpân în casă şi toţi se tem de tine, toţi, chiar şi mama. Ea nu poate să facă nimic împotriva fericirii tale. Şi asta dovedeşte că sunt şi oameni fericiţi pe lume.

Domnul Lepic:

Măi, găgăuţă, cap pătrat ce eşti, judeci cu ciubotele. Vezi tu lămurit ce are omul în adâncul inimii? Şi pricepi chiar toate lucrurile?

Morcoveaţă:

În ce mă priveşte pe mine, da, tăticule; ori, cel puţin, încerc.

Domnul Lepic:

Atunci, Morcoveaţă prietene, nu te mai gândi la fericire. Ascultă vorba mea: niciodată n-ai să fii mai fericit decât eşti acum. Auzi? Niciodată!

Morcoveaţă:

Frumoasă făgăduială.

Domnul Lepic:

Supune-te, căleşte-te, aşteaptă să devii major şi stăpân pe viaţa ta, şi atunci, dobândindu-ţi libertatea, poţi să ne renegi şi să-ţi schimbi familia, dacă nu firea şi toanele. Dar, până atunci, caută să nu-ţi faci sânge rău, înăbuşă-ţi simţămintele şi uită-te cu băgare de seamă la cei din jur, chiar la cei care trăiesc în preajma ta; vei zâmbi de multe ori şi vei avea surprize consolatoare, te asigur.

Morcoveaţă:

Au şi ceilalţi necazurile lor, fără îndoială. Dar pe ei o să-i plâng mâine. Azi cer dreptate pentru mine. Orice soartă e mai bună decât a mea. Am

o mamă care nu mă iubeşte şi pe care nici eu n-o iubesc.

— Îţi închipui cumva că eu o iubesc? izbucneşte domnul Lepic, pierzându-şi răbdarea…

La aceste cuvinte, Morcoveaţă ridică ochii spre taică-său. Priveşte îndelung faţa lui aspră, barba-i deasă, în care gura s-a ascuns ruşinată parcă de a fi spus prea multe, fruntea brăzdată, creţurile din jurul ochilor şi pleoapele lui lăsate, ce te fac să crezi că umblă în somn.

Un timp, băiatul nu scoate nicio vorbă. Se teme că bucuria lui tainică şi mâna asta pe care o apucă şi o ţine într-a sa, aproape cu de-a sila, ar putea să fie doar o închipuire.

Apoi strânge pumnul, ameninţă satul aţipit în noapte şi strigă, umflându-se ca un actor:

— Afurisito! Asta mai lipsea! Te urăsc!

— Taci, spune domnul Lepic, la urma urmei e mama ta.

— Oh! răspunde Morcoveaţă redevenind simplu şi prevăzător. Nu spun asta pentru că-i mama mea.

ALBUMUL LUI MORCOVEAŢĂ

I

Dacă un străin răsfoieşte albumul de fotografii al familiei Lepic, nu poate să nu se mire. Pe Ernestina şi pe Felix îi vede pozaţi în toate chipurile: în picioare, aşezaţi, înfofoliţi sau pe jumătate despuiaţi, veseli sau posomorâţi, în mijlocul unor bogate decoruri.

— Şi Morcoveaţă?

— Aveam nişte poze de-ale lui, de când era mic, răspunde doamna Lepic, dar era atât de drăgălaş, că cine le vedea mi le şi smulgea din mână, aşa că nu mi-a mai rămas niciuna.

Adevărul e că pe Morcoveaţă nu-l trage în poză niciodată.

II

Morcoveaţă-n sus, Morcoveaţă-n jos, aşa că aproape nici ai lui nu-i mai ţin minte adevăratul nume.

— De ce-i spuneţi Morcoveaţă? Din pricină că are părul gălbui?

— Sufletul lui e şi mai gălbejit decât părul, răspunde doamna Lepic.

III

Alte semne particulare:

Mutra lui Morcoveaţă nu spune prea multe în folosul lui.

Morcoveaţă are nasul scobit ca un muşuroi.

Morcoveaţă are întotdeauna fărâmiţe de pâine prin urechi, oricât l-ai curăţa.

Morcoveaţă mănâncă zăpadă.

Morcoveaţă îşi târşâie picioarele când merge şi umblă atât de şui, încât pare cocoşat.

Gâtul lui Morcoveaţă e albăstrui de jeg, de parcă ar purta zgardă.

În sfârşit, Morcoveaţă răspândeşte în jur un miros ciudat, care n-aduce defel a mosc.

IV

Dimineaţa se scoală cel dintâi, odată cu servitoarea.

Iarna, sare din pat înainte să se lumineze de ziuă şi îşi dă seama de oră pipăind arătătoarele ceasului cu vârful degetelor.

Când cafeaua şi ciocolata sunt gata, el înfulecă la repezeală ceva, orice îi cade sub mână.

V

Când este prezentat cuiva, întoarce capul, întinde mâna pe dinapoi, se face mic, îndoindu-şi picioarele, şi scarpină peretele.

Şi dacă-i întrebat:

— Morcoveaţă, nu vrei să mă săruţi?

Răspunde:

— Oh! Nu merită osteneala.

VI

Doamna Lepic:

Morcoveaţă, răspunde când îţi vorbeşte cineva.

Morcoveaţă:

Îmhân, mămico.

Doamna Lepic:

Ţi-am mai spus, mi se pare, că nu se vorbeşte cu gura plină.

VII

Morcoveaţă nu se poate stăpâni să nu-şi vâre mâinile în buzunare. Şi oricât de iute le scoate la vederea doamnei Lepic, e prea târziu. Într-o bună zi, ea o să-i coasă buzunarele cu mâini cu tot.

VIII

— Orice ţi s-ar întâmpla, îi spune prietenos naşu-său, nu-i bine să minţi. Ăsta-i un obicei păcătos, care n-ajută la nimic, fiindcă adevărul iese întotdeauna la iveală.

— Da, răspunde Morcoveaţă, dar aşa mai câştigi timp.

IX

Cu chiu, cu vai, leneşul de Felix a isprăvit cu învăţătura.

Se întinde şi răsuflă uşurat.

— Ce ţi-ar plăcea să faci? îl întreabă domnul Lepic. Eşti la vârsta când te hotărăşti în viaţă. Ce ai de gând să faci?

— Cum, iarăşi? sare cu gura Felix.

X

Se joacă jocuri nevinovate.

Pe banca acuzaţilor se află domnişoara Berta.

— O judecăm pentru că are ochi albaştri, spune Morcoveaţă.

Toată lumea izbucneşte:

— Foarte drăguţ! Ce poet galant!

— Oh! răspunde Morcoveaţă. Nici nu i-am văzut ochii. Am spus-o aşa, într-o doară. Asta-i o expresie convenţională, o figură de retorică.

XI

Când se încinge vreo bătaie cu bulgări de zăpadă, Morcoveaţă singur face cât o tabără întreagă. E temut de toţi şi i s-a dus buhul, fiindcă bagă pietre în bulgări.

Ţinteşte la cap: e mai sigur.

Cât e ger şi ceilalţi se dau pe gheaţă, îşi face un lunecuş numai pentru el, departe, pe iarbă.

La capră îi place să sară ceilalţi. El rămâne mereu „capră“.

La baba-oarba se lasă prins cât vrei, fără să-i pese de libertatea lui.

Iar la v-aţi ascunselea se ascunde aşa de bine, încât uită toţi de el.

XII

Copiii se măsoară să vadă cine-i mai înalt.

Îţi dai seama cât de colo că Felix e în afara jocului; el îi întrece cu un cap pe ceilalţi. Dar Morcoveaţă şi Ernestina, cu toate că ea e fată, trebuie să se aşeze alături. Ernestina se ridică pe vârfuri, iar Morcoveaţă, dornic să nu supere pe nimeni, îi păcăleşte şi se lasă un pic în jos, ca să o ajute cât de cât.

XIII

Morcoveaţă o sfătuieşte pe Agata, servitoarea lor:

— Dacă vrei să te pui bine cu doamna Lepic, vorbeşte-mă pe mine de rău.

Dar are şi asta o limită.

Doamna Lepic nu suferă ca alţii să se atingă de Morcoveaţă.

Când se ia vreo vecină de el, doamna Lepic vine într-un suflet, supărată, şi îşi scapă băiatul, care se luminează la faţă de recunoştinţă.

— Şi-acum o să ne răfuim noi amândoi! îi spune ea.

XIV

— Să te-alinţi! Ce va să zică asta? îl întreabă Morcoveaţă pe răzgâiatul Pierre.

Apoi, cât de cât lămurit, exclamă:

— Eu, unul, mi-aş dori să ciugulesc o dată cu degetele cartofii prăjiţi din farfurie şi să sug o jumătate de piersică, jumătatea cu sâmburele.

Şi cugetă:

— Dacă maică-mea ar putea să mă hăpăie cu mângâierile, ar începe cu nasul.

XV

Uneori, obosiţi de joacă, Ernestina şi Felix îi împrumută cu dragă inimă jucăriile lor. Luând astfel câte o fărâmă din fericirea fiecăruia, Morcoveaţă îşi făureşte, în taină, o fericire umilă.

Niciodată însă nu se arată prea încântat, de frică să nu i se ceară jucăriile înapoi.

XVI

Morcoveaţă:

Şi nu găseşti că am urechile prea lungi?

Matilda:

Mie mi se par caraghioase. Împrumută-mi-le niţel. Tare mi-ar mai plăcea să le umplu cu nisip şi să fac plăcinte.

Morcoveaţă:

Şi dacă, înainte de asta, mămica mi le-ar încinge, atunci s-ar şi coace plăcintele.

XVII

— Isprăveşte! Dacă te mai aud o dată… Carevasăzică îl iubeşti pe taică-tău mai mult decât pe mine? spune din când în când doamna Lepic.

„Stau şi tac chitic, şi zău dacă-l iubesc pe unul mai mult decât pe celălalt“, răspunde Morcoveaţă cu vocea-i lăuntrică.

XVIII

Doamna Lepic:

Ce faci acolo, Morcoveaţă?

Morcoveaţă:

Nimic, mămico.

Doamna Lepic:

Asta înseamnă că iar faci vreo boacănă. Vasăzică pe toate le faci dinadins, aşa-i?

Morcoveaţă:

Atât ar mai lipsi.

XIX

Crezând că maică-sa îi zâmbeşte, Morcoveaţă, măgulit, zâmbeşte şi el.

Dar doamna Lepic, care nu zâmbea decât pentru sine, fără motiv, îşi ia deodată mutra ei fioroasă şi întunecată, cu ochi ca de agrişă.

Iar Morcoveaţă, descumpănit, ar vrea să intre într-o gaură de şoarece.

XX

— Morcoveaţă, te rog să râzi cuviincios, fără zgomot, auzi? spune doamna Lepic.

— Când plângi, trebuie să ştii de ce plângi, spune ea.

Şi apoi:

— Unde vreţi să m-aduceţi? Ăsta nici nu mai plânge când îl plesneşti.

XXI

Şi apoi:

— Dacă e vreo pată pe sus, ori vreo baligă pe drum, astea-s pentru el.

— Când îi intră ceva în cap, nici dracu’ nu-i mai scoate.

— E aşa de orgolios, încât s-ar sinucide numai ca s-o facă pe interesantul.

XXII

Iar Morcoveaţă încearcă într-adevăr să-şi pună capăt zilelor, stând eroic cu nasul şi gura într-o căldare cu apă proaspătă, până când o scatoalcă îi răstoarnă căldarea pe şoşoni şi-l face să-şi vină în simţiri.

XXIII

Doamna Lepic spune despre Morcoveaţă:

— Seamănă cu mine: nu-i rău, mai mult prost decât rău, şi-i prea tont ca să fie bun de ceva.

Altă dată susţine că, dacă n-o să-l mănânce puricii, atunci are să ajungă un băiat de nota zece.

XXIV

„Dacă voi primi şi eu vreodată de Anul Nou, ca Felix, un cal de lemn“, visează Morcoveaţă, „încalec şi-o iau din loc“.

XXV

Morcoveaţă fluieră prin curte ca să-şi dovedească sieşi că nu-i pasă de nimic. Dar privirea doamnei Lepic, care-l urmărea, îl amuţeşte pe loc. Şi asta îl doare, ca şi cum maică-sa i-ar fi sfărâmat între dinţi un fluier mititel, de un bănuţ.

Însă ce-i al ei e-al ei: ori de câte ori îl apucă sughiţatul, ajunge să răsară doamna Lepic, că-i trece numaidecât.

XXVI

Morcoveaţă slujeşte drept element de legătură între taică-său şi maică-sa. Domnul Lepic spune:

— Morcoveaţă, îmi lipseşte un nasture la cămaşa asta!

Şi el duce cămaşa doamnei Lepic, care spune:

— Crezi că era nevoie să-mi porunceşti tu, neghiobule?

Dar ia coşuleţul de lucru şi coase nasturele.

XXVII

— Dacă n-ar fi fost taică-tău, strigă doamna Lepic, de mult mi-ai fi făcut de petrecanie, m-ai fi înjunghiat, m-ai fi lăsat pe drumuri.

XXVIII

— Suflă nasul! îl cicăleşte doamna Lepic în fiecare clipă.

Morcoveaţă îşi suflă nasul, neobosit, pe lângă tivul batistei. Dacă cumva greşeşte, potriveşte iar batista.

Fireşte, atunci când e răcit, doamna Lepic îl unge cu seu şi-l mânjeşte într-atât, că stârneşte gelozia Ernestinei şi a lui Felix. Dar adaugă, anume pentru Morcoveaţă:

— Nu strică, dimpotrivă: limpezeşte creierii.

XXIX

De dimineaţă, domnul Lepic îl necăjeşte întruna şi Morcoveaţă scapă această grozăvie:

— Dă-mi odată pace, imbecilule!

Pe loc, aerul parcă îngheaţă în jurul lui şi două izvoare de foc îi frig ochii.

Se bâlbâie, gata să intre în pământ, la un semn.

Domnul Lepic îl priveşte lung, lung, dar nu face semnul acela.

XXX

Ernestina e pe cale să se mărite. Doamna Lepic îi îngăduie să se plimbe cu logodnicul, sub supravegherea lui Morcoveaţă.

— Du-te înainte, spune Ernestina, şi zburdă!

Morcoveaţă trece în faţă şi se căzneşte să zburde.

Aleargă ca un ogar, iar când uită şi încetineşte pasul, îi aude, fără voie, sărutându-se pe furiş.

Tuşeşte.

Toată povestea asta îl scoate din sărite şi deodată îşi scoate şapca, aşa cum face când trece prin faţa crucifixului din sat, dă cu ea de pământ, o calcă în picioare şi strigă:

— Pe mine n-o să mă iubească nimeni niciodată!

În clipa aceea, doamna Lepic, care aude totul, apare din spatele casei, cu un surâs înfricoşător pe buze.

Şi Morcoveaţă, cu inima cât un purice, adaugă:

— În afară de mămica.

1 Partea superioară a unui vehicul etajat (n.tr.)

2 De fapt, „Lustrucu“ nu-i o născocire de-a lui Morcoveaţă. Acesta e numele tipului grotesc al prostului dintr-un cântec popular, nume născut, se pare, din întrebarea tradiţională a prostului la teatru: „*L’eusses-tu cru?*“ – „Ai fi crezut una ca asta?“ (n.tr.)